

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

Bengi HAZAR KILIÇ

**OKUR-TEPKİ KURAMI BAĞLAMINDA BİR DURUM ÇALIŞMASI:
MİYAZAKİ FİMLERİNDEKİ EKOESTİREL SÖYLEME ÖĞRENCİ
TEPKİLERİNİN ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2024

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

Bengi HAZAR KILIÇ

**OKUR-TEPKİ KURAMI BAĞLAMINDA BİR DURUM ÇALIŞMASI:
MİYAZAKİ FİLMLERİNDEKİ EKOESTİREL SÖYLEME ÖĞRENCİ
TEPKİLERİNİN ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Rukiye Işık AYDIN

MUŞ-2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR	VII
KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EKOELEŞTİRİ, GELİŞİMİ, EKOELEŞTİREL KURAMLAR VE OKUR–TEPKİ KURAMI: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. EKOELEŞTİRİ.....	12
1.1.1. Ekoeleştirinin Gelişimi.....	14
1.1.2. Ekoeleştirrel Kuramlar	17
1.1.2.1. Bolluk(Cornucopia)	18
1.1.2.2. Çevrecilik(Sığ Ekoloji)	18
1.1.2.3. Derin Ekoloji.....	18
1.1.2.4. Ekofeminizm.....	19
1.1.2.5. Toplumsal Ekoloji ve Eko–Marksizm	21
1.1.2.6. Heideggerci Ekofelsefe	22
1.1.2.7. Ekopsikoloji	22
1.1.2.8. Ekosinema	23
1.1.3. İnsan–Doğa–Ekoloji İlişkisi.....	24
1.1.4. Çevre Eğitimi ve Türkçe Öğretim Programında Çevre Eğitimi.....	26
1.2. OKUR–TEPKİ KURAMI	28

İKİNCİ BÖLÜM

ANİMASYON FİMLERİ, GELİŞİMİ VE STÜDYO GHİBLİ

2.1. ANİMASYON FİMLERİ VE GELİŞİMİ.....	33
2.2. STÜDYO GHİBLİ VE HAYAOMİYAZAKİ.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA SÜRECİ.....	42
3.2. ARAŞTIRMANIN DESENİ.....	42
3.3. ÇALIŞMA GRUBU	44
3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	44
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI	45
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. DERSTE YAPILAN ETKİNLİKLERE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	48
4.1.1. Komşum Totoro Filmindeki Ekoeleştirel İletiler.....	48
4.1.2. Denizkızı Ponyo Filmindeki Ekoeleştirel İletiler.....	56
4.1.3. Prenses Mononoke Filmindeki Ekoeleştirel İletiler.....	63
4.1.4. Ruhların Kaçışı Filmindeki Ekoeleştirel İletiler	72
4.2. ÖĞRENCİLERİN UYGULAMA SONRASI GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	79
4.3. ARAŞTIRMACININ UYGULAMA SÜRECİNDEKİ GÖZLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	85
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	94
EKLER.....	103

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUR-TEPKİ KURAMI BAĞLAMINDA BİR DURUM ÇALIŞMASI: MIYAZAKİ FİMLERİNDEKİ EKOLEŞTİREL SÖYLEME ÖĞRENCİ TEPKİLERİNİN ANALİZİ

Bengi HAZAR KILIÇ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR

2024, 148 sayfa

Film ve izleyici arasındaki etkileşim biçimlerini göz önünde bulundurarak Miyazaki'nin seçilmiş filmlerinin öğrencilerde ekoeleştirel bağlamda yarattığı tepkiyi ve eş zamanlı olarak öğrencilerin metin üzerinde yaptıkları okumalara verdikleri tepkileri incelemek bu araştırmanın temel amacıdır. Sınıf bağlamında ekolojik söylem ve eko –sinema örneklerinin araştırıldığı bu tez durum çalışması şeklinde tasarlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın çalışma grubuna 2023- 2024 yılında Muş ili sınırlarındaki resmi bir ortaokulda öğrenim gören 14'ü kız 17'si erkek olmak üzere 31 yedinci sınıf öğrencisi dâhil edilmiştir. Örnekleme sürecinde amaçlı örnekleme ile çalışma yürütülmüş öğrencilerin eko-sinema türünün doğal dünyaya karşı tutumlarını etkileyip etkilemediğini belirlemek ya da nasıl etkilediğini analiz etmek için 8 hafta boyunca uygulama yapılmıştır. Araştırma boyunca verilerin analizinde gözlem formlarından, görüşme formlarından ve animasyon filmlerine ait tepkilerin belirlenmesi amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formlardan yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular dâhilinde yapılan etkinliklerde belirlenen ana fikir ve konuların çevre sorunları, doğa – insan ilişkisi, tüketim gibi evrensel konular olduğu; öğrencilerin karakter ile özdeşim kurma basamağında okuma yaparken ekolojik düzlem üzerindeki karakterin yerine dikkat ederek özdeşim kurdukları, sunulan medya iletilerinde duygularını ifade ederken hiçbir karakter için salt iyi ve salt kötü yargısına varmadıkları sonucuna ulaşılmış ve animasyon filmlerinin verilmek istenilen iletileri aktarma konusunda önemli bir etkileşim aracı olduğu tespit edilmiştir. Hayao Miyazaki'nin izletilen animasyon filmlerinde evrensel konular olan çevre ve çevre sorunları, doğa – insan ilişkisi temaları ile ekoeleştirel iletilere değindiği ve medya iletilerini izleyen

grubun da yöneltilen sorular ile bu ileti ve alt iletileri kavradıkları ve aktarabildikleri, bu çalışmanın bulguları ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekoeleştiri, Okur-tepki kuramı, Miyazaki, Eko-sinema, Animasyon Film.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

A CASE STUDY IN THE CONTEXT OF READER –RESPONSE THEORY: ANALYSIS OF STUDENT REACTIONS TO ECOCRITICAL DISCOURSE IN MIYAZAKI FILMS

Bengi HAZAR KILIÇ

Advisor: Assoc. Prof. Muhammed TUNAGÜR

2024, Page: 148

The main purpose of this research is to examine the reaction of students to Miyazaki's selected films in the ecocritical context and their reactions to the simultaneous reading of the text, considering the forms of interaction between the film and the audience. This thesis, in which ecological discourse and eco-cinema examples are investigated in the classroom context, is designed as a case study. In line with this purpose, the research study group included 31 seventh-grade students, 14 girls, and 17 boys, studying in an official secondary school in Muş province from 2023-2024. In the sampling process, the study was carried out with purposive sampling and the application was carried out for 8 weeks to determine whether or how the eco-cinema genre affected the students' attitudes towards the natural world. Throughout the research, observation forms, interview forms, and open-ended questions were used to analyze the data and determine reactions to the animated films. Within the findings obtained in the research, it was concluded that the main ideas and topics determined in the activities carried out were universal issues such as environmental problems, nature-human relationship, and consumption, students identified with the character by paying attention to the location of the character on the ecological plane while reading in the step of identifying with the character while expressing their feelings in the media messages presented, they did not make a pure good or pure bad judgment for any character, and it was determined that animated films are an important interaction tool in conveying the desired messages. The findings of this study supported that Hayao Miyazaki's animated films touched on the themes of environment and environmental problems, nature-human relationship, and ecocritical messages, which are universal issues, and that the group watching the media

messages were able to comprehend and convey these messages and sub-messages through the questions asked.

Key Words: Ecocriticism, Reader-responsetheory, Miyazaki, Eco-cinema, Animated Film.

TEŞEKKÜR

*“Her başlangıçta yeni bir anlam vardır.
Nedensiz bir çocuk ağlaması bile
Çok sonraki bir gülüşün başlangıcıdır.”
Şimdinin bu gülüşü
1994’te ağlayan Bengi Hazar’a.*

Yeryüzündeki olmak yolculuğuma eklediğim bazen yürüyerek çoğu zaman koşarak kimi zamanda soluklanarak tamamladığım tez sürecimin sonuna gelmenin gururu ve heyecanı içindeyim. Duyulan geçmişte şimdiyi yaşama fırsatını tattıran bütün insanlara teşekkür etmenin hüzünlü neşesini taşıyorum cümlelerimde.

İlk teşekkürüm karmaşık olan bu süreci bana içimi açan bir yürüyüş gibi hissettiren ve yorulmadan her sorumda sürekli tazelediği anlayışı için Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR’e. Bu küçük şehirde bana hayatın içine tekrar atlama cesareti verdiğiniz ve beni benimle tanıştırdığınız için sonsuz teşekkür ederim. Yolculuğumu anlamlı kıldınız.

Bu yolculukta düşlediğim halime yaklaşırken fikirleri ile yol gösteren sözcükleriyle güç veren Dr. Öğr. Üyesi Emine ULU’ ya teşekkür ederim. Hayata farklı açılardan bakabilmeyi ve varlığımın rengini parlatabilmeyi öğrettiniz.

Bütün yaşlarımın gündelik yolculuklarında bile hep yanımda olan yeryüzünde tutduğum sevgiyi büyüten, kalbimin en yumuşak parçaları annem Esmehan KILIÇ’a babam Selami KILIÇ’a ve durup durup kendimi seyrettiğim uzaktaki yarınım yarımım ikizim Begüm Afra EYİNÇ’e yaşamlarında her zaman cıvıdamama sevgileri ile karşılık verdikleri ve bu süreçte hep yanımda oldukları için çok teşekkür ederim.

Tez yazma aşamasında benzer hikâyeleri kendi kahramanlarımız ile yazdığımız, sevgisinin ve dostluğunun yumuşak bir el gibi hayatıma dokunduğu sesindeki dinginliğin tomurcuklanmış ıhlamurlar gibi koktuğu NURSEVEN’e de destekleri için çok teşekkür ederim.

Son teşekkürüm ise üç tarafı dağlar diğer tarafı yollar ile çevrilmiş bir köyde çocukluklarına erken veda eden her zaman ömür yüküm olacak öğrencilerime. Siz olmasaydınız ben ve bu çalışma hep biraz eksik kalacaktı.

Muş-2024

Bengi HAZAR KILIÇ

KISALTMALAR DİZİNİ

- ASLE : The Association for the Study of Literature and Environment / Edebiyat
ve Çevre Çalışmaları Derneği
- HES : Hidroelektrik Santral
- MEGEP : Mesleki Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi
- UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Araştırma Süreci	42
Tablo 4.1. Komşum Totoro Filmindeki Ekoeleştirel İletiler.....	49
Tablo 4.2. Denizkızı Ponyo Filmindeki Ekoeleştirel İletiler	56
Tablo 4.3. Prenses Mononoke Filmindeki Ekoeleştirel İletiler	64
Tablo 4.4. Ruhların Kaçışı Filmindeki Ekoeleştirel İletiler	72
Tablo 4.5. Uygulama Sürecinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi	80
Tablo 4.6. Uygulama Sürecinin Öğrencinin Doğaya Bakışı Üzerindeki Etkisi.....	81
Tablo 4.7. Uygulamanın Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi.....	82
Tablo 4.8. Uygulamanın Gerçeklik İle İlişki Kurmaya Etkisi	83
Tablo 4.9. Uygulamanın Yaşantısal Deneyimlere Etkisi	84
Tablo 4.10. Uygulama 1 ve 2. Hafta Sınıf Gözlem Bulguları	86

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Komşum Totoro Film Afişi	132
Şekil 2. Deniz Kızı Ponyo Film Afişi	133
Şekil 3. Prenses Mononoke Film Afişi	134
Şekil 4. Ruhların Kaçışı Film Afişi.....	135

GİRİŞ

Problem Durumu

İnsanlığın var olma sürecinden bu yana doğa –insan ilişkisi süregelmektedir ve bu ilişki insan için bir mecburiyettir. Doğa kendi yaşam döngüsünü kendi kendine sürdürebilirken aynı durum insan için geçerli değildir. Doğa, insanlar için üzerinde yaşanılan mevcut bir mekândır. Bu yüzden insanların doğa olmadan var olması düşünülemez. Bu mecburi ilişki nedeniyle insan yaşamı boyunca doğayı anlamlandırmaya çalışır (Altun, 2020). Doğayı anlamaya çalışan insan çevreyi, zamanın ve tekniğin sağladığı olanaklar ölçüsünde kendine uygun olarak şekillendirir. Bu şekillendirme, güven ve barınma ihtiyacıyla birlikte çağın getirdiği sorunlar ile baş etme mücadelesidir. Nüfus artışı, sanayinin ilerlemesi gibi gelişmeler insanın çevresini tahrip etmesine zemin hazırlamaktadır. Bu kötü gidişi türüne anlatmak isteyen insan çeşitli yollar geliştirir. Söz konusu yollardan birisi basın ve yayın organlarıyla verilen tahribatı anlatmaktır. Eylemler ve gösteriler ile dikkat çekmeye çalışmak da bir diğer yöntemdir (Ayaz, 2014).

Ekolojik tahribatın zamanla küresel bir sorun haline dönüşmesi sorunların sanat ve edebiyatın gücü ile aktarımını zorunlu kılar. İnsanın fiziksel çevre ile ilişkisini ele alan eserlerin yanında 1990 yılların başında eserleri çevreci eleştiri bağlamında inceleyen bir edebiyat kuramı ortaya çıkar. Ekoeleştiri olarak adlandırılan kavram temellerini Amerika Birleşik Devletleri'nde atar ve hızla yayılır (Budun, 2017). Oppermann (2012)'a göre edebiyat eleştiri ve kuramları arasında edebi ve kültürel metinleri çevreci bakış açısıyla açıklayan ekoeleştiri, edebiyat ile çevre, çevrebilim ile kültür arasındaki bağı inceleyen tek akımdır. Canlı ve cansız olarak bilinen inorganik maddelerin ilişkilerine edebiyatın yaklaşımı, edebi ve kültürel metinlerde anlatılışı ve bu anlatıdaki yöntemler, dilsel ifadeler ekoeleştirinun ilgilendiği başlıklardır.

Ekoeleştiri doğaya değer vererek doğanın tüm unsurlarını bir bütün olarak görmekte ve bütün canlıların yaşama hakkına saygı duymaktadır. Bu yönden ekoeleştirinun en önemli ilkesi insan ve insan dışındaki tüm toplulukların ilişkilerini merkezinde insan olmayan bir bakış açısı ile incelemektir. Daha net ifade etmek gerekirse ekoeleştiri, ekosistemin küçük parçalardan oluştuğunu ve bir küçük parçasına verilen zararın bütün sistemi çöküşe götürebileceğini anlatır (Oppermann, 2012).

Çağımızda bu çöküşte etkili olan insan ekosisteme onarılmaz zararlar verebilir. İnsanı merkeze alan bilim çalışmaları, dinsel inanışlar, sanayide devrim, kapitalizmin gücünün artması ile devam eden doğa sömürüsü ve küreselleşme verebilecek bu zararın önde gelen nedenlerindedir. Dünyanın karşı karşıya kaldığı bu ekolojik yıkımın sosyo-politik yönlerinin araştırılmasına zamanla ihtiyaç duyulur. Medeniyeti oluşturan tüm bileşenler ekolojik zeminde tartışılmaya başlanır ve sonuç olarak ekolojinin sadece bilimin konusu olmadığı çok daha derin ve yapısal sorunları olduğu sonucuna ulaşılır. Dünyadaki diğer türler gibi insan türünün de tehlike altında olması çevre sorunlarını sadece bir bilim dalı olmaktan çıkarır ve disiplinlerarası bir sorun haline getirir. Sosyal bilimlerden ekoeleştiri, kurumların ve insanların doğaya karşı davranışlarının anlamlandırılacağı ve aydınlatılacağı düşünülen metinleri çalışılan bir alt daldır. Bu açıdan edebiyatın öncelikli amacı doğanın bilinçsizce yok edilmesini önlemek ve ekolojik farkındalık oluşturmak olmalıdır (Şen, 2016). Ekolojik farkındalığı oluşturmak için edebi eserleri analiz ederken başvurulan bir kuram olan ekoeleştirin zamanla kullanım alanları ve kapsamı genişler. Hayattan etkilenip aynı zamanda hayatı etkileyen ve geniş bir kitleye hitap eden ve bu hitap edişi sanatsal bir kimlik ile yapan sinema, ortaya çıkışından bu yana gücünü arttırarak gündelik hayatta ve kültürel alanlarda var olmaya devam etmektedir. Etkisinin bu kadar güçlü olduğu bilinen sinemanın bu kadar önemli bir olguda izini sürmemek ise mümkün değildir (Ündağ, 2021). Çevrecilik ve ekoloji popüler hale geldikçe eko filmler de sinema tarihinde yayılmaya başlar. Doğa ile bir olma, birlikte olma fikri Hollywood filmleri de dâhil tüm türlerde yavaş yavaş görünür olur. Bilimkurgu filmlerindeki felaket senaryoları en çok eko filmler ile ilişkilendirilebilen alt türlerdendir. Bu türler deprem, sel, virüs yayılımı, volkanik patlama, nükleer tehlikeler gibi tek bir soruna dayanan senaryolar üzerinden kurgulanırlar. Ekolojik filmler gelecek için bir evren oluştururken toplumsal, ekonomik ve kültürel olan koşullardan yola çıkarlar. Denilebilir ki ekolojik filmler mahşerin yaşandığı bir dünyada geleceğe dair endişelerin yazıldığı kültürel metinlerdir (Güvendağ, 2019).

Yılmaz(2021)'a göre ekoeleştiri ile benzerlik gösteren eko-sinema çalışmaları için ilk öncedoga odaklı birtakım aktivist belgesel türleri örnek olarak görülür. Bu görüş zamanla daha çoğulcu bir şekilde filmlerde, belgesellerde, animasyonlarda ve çizgi filmlerde gelişmeye devam eder. Hedeflediği yaş grubu çocuklar olan çizgi filmlerin

amacı çocukları eğlendirmek eğlendirirken de doğruyu öğretmektir. Eğlendirme işlevini yerine getirirken aynı zamanda çocukların hayal gücüne de hitap eden çizgi filmler çoğunlukla öğretme rolünü de üstlenirler. Çocukların çevresini tanimasında ve sosyal ilişkiler geliştirmesinde önemli bir yere sahip olan çizgi filmler ebeveynler için de oldukça yardımcı bir araçtır. Fakat bu olumlu özellikleri devam ettirebilmesi için bazı hususlara uyulması gerekmektedir. Seyredilen çizgi film çocukların davranışlarına doğrudan etki etmekte ve davranış değişiklikleri oluşturmaktadır (Kamacıoğlu, 2017).

Televizyon, internet ve sinema salonlarında gösterime sunulan çizgi filmlerin yanında animasyon olarak adlandırılan çizgi filmlerde vardır. Aslan(2021)'a göre; Türkiye'de iki boyutlu olan animasyonlar çizgi film, yakın zamanda ortaya çıkan ve üç boyutlu olan bilgisayar animasyonları ise animasyon film olarak adlandırılmaktadır. Bu boyut farklılığı ve hazırlanma aracının değişmesi animasyon filmlerinin hitap ettiği kitlede de değişikliğe neden olmuştur. İki boyutlu olan animasyonun kitlesi genellikle çocuklar olurken üç boyutlu oluşturulan animasyonlar hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap etmektedir. Bu durumun en başat nedeni üç boyutlu animasyonların gerçeklik algısına yakınlaştırılmasıdır. Bu değişimler animasyonları aktardığı öğeler açısından önemli hale getirmektedir. Çünkü hem yetişkine hem de çocuğa hitap eden bir araç olması animasyonu bütünlükçü bir yaklaşım konumuna getirmektedir.

Bütünlükçü bir yaklaşımla herkese hitap eden üç boyutlu çizgi filmlere ilgi son yıllarda giderek artmaktadır. 1980'lerden beri Japonya'da animasyon sektörü ilgi odağı konumundadır. Anime olarak bilinen Japon çizgi filmleri özgün dili, tekniği, karakterleri ve konu çeşitliliği ile her yaştan izleyiciye hitap etmektedir (Alicenap, 2012). Japonya'da oluşturulan animeler Batı'dan aldığı teknikleri kültürüne adapte etme açısından önemlidir. Japonlar özellikle tarihini ve mitlerini bu tekniklere ekleyerek yeni bir tür oluşturmuşlardır. Animelerin içeriğine bakıldığında karakterlerin mitolojik karakterler ile bağlantılar oluşturduğu görülmektedir. Mitolojik öğelerin öne çıkarılması ise doğrudan kültür popülarleşmesi ile bağlantılıdır (Aslan, 2021). Japonya'da anime filminin en önemli yönetmenlerinden birisi de Oscar ödülü alan Hayao Miyazaki'dir. Miyazaki'nin Doğu ve Batı kültürlerini bütünleştirmesi, kullandığı evrensel dil, karakterlerinin çeşitliliği ve beslendiği kültür sayesinde dünyaca tanınan bir yönetmen olmayı başarmıştır. Miyazaki'nin bu denli başarılı olmasının en güçlü nedenlerinden biri ise içerisinde yetiştiği kültürel, tarihi ve felsefi değerlerdir (Alicenap, 2012).

‘Hayao Miyazaki, kurucularından olduğu Ghibli stüdyosu ile birlikte, en çok tanınan, izlenen ve ödüllendirilen anime sineması örneklerinin de sahibidir. Hem yazıp hem yönetmenliğini yaptığı on bir uzun metrajlı animede genel olarak güçlü kadın kahramanlara yer veren Miyazaki; feminizm, çevrecilik, savaş karşıtlığı gibi temaları fantezi ve bilim kurgu tarzları üzerinden anlatır.’(Akşit, 2017).

Miyazaki'nin yazdığı ve yönettiği filmlerde ele aldığı konuları Alicenap(2012) şöyle özetlemiştir: “İnsan – doğa ilişkisi, eski ve yeninin birleşim sürecindeki mücadele ve mücadelenin sonucundaki değişim, değişimle beraber gelen duygu gerilimi, savaş karşıtlığı, çevre ve çevre sorunları ile teknoloji çevre ilişkisi.” Filmlerinde doğanın sesini duyurmaya çalışan Miyazaki, doğa ve doğaüstü varlıkları kullanarak sorgulama gücünün yüksek olduğu bir yönetmen haline gelmiştir. Doğayı yok etme uğruna gelişen teknoloji ve ekonomik kalkınmanın uygarlıklar üzerindeki olumsuz etkilerini ve insanın doğa karşısındaki güçsüzlüğünü filmlerinde sürekli vurgulamıştır (Dokur, 2022).

Doğa ve insan arasındaki çatışmayı ele alan Miyazaki'nin filmlerinde doğa vazgeçilmez unsurdur. Doğa ve insan savaşını önemli bir hale getirmekte ve savaşın kaybedildiği ve kazanıldığı durumların cevabını aramaktadır. Kontrolsüzce kullanılan doğa çok hızlı bir şekilde kirlenmekte ve diğer canlı türlerinin yaşam alanı kısıtlanmaktadır. Pek çok türün ise nesli tükenme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Tüm dünyada çevre sorunlarında farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Miyazaki'de animasyon filmleri ile bu konuya dikkat çekmek ve yaşanabilecek senaryolar için insanların aklında soru işaretleri bırakmak istemektedir (Alicenap, 2012). Soru işaretlerini oluşturmak için *Tonarino Totoro(1988)*, *Prences Mononoke(1997)*, *Gake No Ue No Ponyo(2001)*, *Ruhların Kaçışı(2008)* çektiği animasyon filmleridir. Bu filmlerde insan ile doğanın savaşı vurgusuna sıkça yer verilmektedir.

Miyazaki, *Tonarino Totoro(1988)* filminde Mei ve Satsuki isimli iki karakterin hasta annelerinin yokluğunda ağaç ruhu olan Totoro ile iletişimlerini anlatmaktadır. Alicenap(2012)'a göre Miyazaki bu filminde doğanın insanlar için anne gibi kucaklayan bir yuva olduğunu ve insan – doğa ilişkisinin kusursuzluğunu anlatmaktadır. İnsanlar hayal güçleri ile yeni bir dünya yaratma gücüne sahiptirler. Hayal kurmak insanların duygularını büyütme ve geliştirmeye yarar. Bu büyütme eyleminde de insanlar çevresindekileri zenginleştirirler. Miyazaki'nin bu filminde de Totoro karakteri belki de Satsuki ve Mei'nin kurduğu bir düştü fakat annelerinin yokluğunda sarılabilecek bir

hayal gücüdür. Totoro, Satsuki ve Mei'nin içindeki annelerinin sağlığına kavuşacağı inancını besler tekrar birlikte olacaklarına dair umutlarını güçlendirir. Filmin izleyiciler üzerinde neden bu kadar etkili olduğu sorusuna Blanc ve Odell(2011) şöyle cevap verirler: “Temelde iki sebepten: Natüralizm ve mucizeler.” Miyazaki'nin bu animasyon filmi doğa ile iç içe olması ve gerçek karakterlerin doğa ile etkileşim biçimi nedeniyle izleyici üzerinde etkili olmuştur. Totoro yalnızca bir çocuk filmi değil aynı zamanda yetişkin bir izleyici kitlesine de hitap etmektedir. Totoro dev, kürklü ve gri bir yaratıktır. Totoro ile kızların dostluğu gelişirken aslında Totoro büyümlü güçleri, büyüklüğü ve kükremesi ile de korkunç bir düşman olabilecek bir karakterdir. Fakat Mei'nin ona saygı duyması Totoro ile ilişkilerini dostane bir şekilde gelişmesine neden olur. Tıpkı doğa gibi. Doğa ile ilişkiler güzel olabileceği gibi korkutucudur da ve bunun anahtarı doğaya duyulan saygıdadır (Blanc ve Odell, 2011).

Prences Mononoke(1997)'de başkahraman olan Ashitaka filmde iki farklı çatışmayı çözmeye çalışmaktadır. Bu çatışmalar insan ile doğanın var olan savaşı ve doğanın kendi içerisinde olan savaşıdır. Blanc ve Odell(2011)'e göre *Prences Mononoke(1997)* çevrecilik ve ruhanilik ile ilgili bir filmidir. İnsanlığın doğaya verdiği zararı eleştirirken aynı zamanda teknolojinin gelişmesiyle bu zararın kaçınılmaz olduğu mesajını da vermektedir. Miyazaki yapımı hızlandırmak için bu filmde bilgisayar teknolojisini kullanmıştır. Böylece filmin yapımında zanaat, teknoloji ve sanayileşme arasındaki denge de sorgulanmıştır. Böylece hem filmin yapım aşamasında hem de animasyon filminde şu mesaj verilmiştir: “Geleneksel olan iyidir ama ilerleme de kaçınılmazdır.”

Gake No Ue No Ponyo(2001)'da hapsedilen doğanın insan ile ilişkisine değinilir. Miyazaki'nin filmlerinde insanlar bir kez daha çevreyi kirletmektedir. Fakat *Küçük Deniz Kızı Ponyo(2001)* filminde çevresel düzeni fantastik varlıkların sağlamaya çalıştığı da görülmektedir. Film boyunca ürkütücü balıklar, karanlık dalgalar ve tsunami korkutucu olsa da bunların aktarılış biçimi filmi bir macera filmine çevirir (Blanc ve Odell, 2011).

Miyazaki'nin filmlerinden olan *Ruhların Kaçışı(2008)*'nda ise insanlığın düşünmeden tükettiği ve zarar verdiği doğa üzerinde durulur. Filmde betimlenen dünya, yeryüzündeki hırs, açgözlülük ve tüketimin yansıtıldığı bir dünyadır. Aradaki tek fark içerik ve sondur (Blanc ve Odell, 2011).

Alicenap(2012)'a göre Miyazaki'nin oluşturduğu bu doğa konulu fantastik hikayelerde artık önemli olanın doğaya yapılan şeylerin neden ve nasıl olduğu değil gelecekte bütünleşilen doğa ile ilişkilerin nasıl sürdürülmesi gerektiğinin kavranmasıdır. Bugüne kadar yapılan hatalar ile dünyanın dengesi bozuldu. Şimdi ise insan doğal afetler ile başa çıkmanın yolunu aramaktadır. Doğru karar artık doğaya kulak vermek olacaktır. Doğanın mesajı açıktır. "Artık geçmişe ahlanmak yerine, gelecek için geçmişte tekrarlamaktan kaçınmak yeterlidir."

Şen(2017)'e göre; "Farkındalık ve bilinç değişikliği gerçekleştirilmeden bir sonraki aşama olan eylemlilik gerçekleştirilemez." Ekoeleştirme, tutum ve davranış değişikliğine giden yolda bireylerin zihinsel farkındalık kazanmaları için önemli bir alandır. Miyazaki de farkındalık ve bilinç değişikliğini hedeflemiş ve eylemlilik için ilk basamağı animasyonları ile oluşturmuştur. Bu basamağın tırmanılması ve eylem haline geçilmesi ise hitap ettiği kitlede oluşturulacak farkındalık ile mümkündür (Şen,2017).

Şen(2017)'in ifade ettiği bir başka nokta; animasyon filmlerinin ekolojik çıkarımları sağlamak için verimi yüksek bir alan olmasının ilk sebebi, insan olmayan karakterlere yer vermesidir. Canlı ve cansızları insan gibi düşündürebilmek, konuşurmak, hareket ettirebilmek ekolojik çıkarımlar açısından önemlidir. Çünkü onları nasıl gördüğümüz, düşündüğümüz ve onların bakış açısı ile insanı nerede konumlandığımız ve nasıl algılandığımızın karşıya aktarılması sağlanır. Animasyon sinema aracılığı ile bilimin belirli bir noktaya kadar açıklayabildiği insan dışındaki farklı dünyaların bizdeki izleniminin farkına varmamızı ve dışarıdan kendimize doğru yeni bir bakış açısı kazanmamızı sağlar. Aklın alanına giren bilimsel çalışmalar doğrudan akla dayalı olduğu için – gözlemler, araştırmalar, deneyler- insan dışındaki âlemlerin nasıl algılandığı ile değil de yeryüzündeki var oluşunun devamı için nasıl algılanması gerektiği ile ilgilenir. Gündelik hayatta ekolojiye ve insan dışındaki tüm varlıklara karşı edindiğimiz tanımlar ise bilinçaltımız, kültürel kodlarımız, deneyimlerimiz ve hayal gücümüz ile şekillenmektedir. Bu da bilimsel bir alandan çok sezgisel bir alana girmektedir. Animasyon filmleri bu noktada bilimsel olan ile sezgisel olanı birleştirmeyi başarırlar.

Verilen gerçekliği hayal gücümüz ile birleştirerek oluşturulan animasyonun ekolojik tanımlamalarımız için farkındalık yaratması, geliştirmesi ya da dönüştürmesi

beklenir. Ayrıca animasyon film ulaştığı kitle olan çocuklarda öğrenme, yetişkinlerde farkındalık yaratma gücüne sahiptir. Bunlardan başka animasyon film eğlence unsurları barındırır ve gücünü buradan alır (Ündağ, 2021).

Güvendağ(2019)'da sinemanın izleyicilerin dünyalarında değişime neden olma ve izleyiciyi harekete geçirme ve hareket edebilme gücünün soyutlama yolundan geçtiğini ifade eder. İzleyicinin harekete geçtiği ve değişim geçirdiği metinler okurların anlam çıkarmadaki aktif rolü ile ancak mümkün olur. Her okurun karşılaştığı metni farklı anlamlar çıkararak okuması hatta aynı okurun farklı zaman dilimlerinde yaptığı okumalardan bile aynı yorumu çıkarmaması okur – tepki kuramı ile açıklanır. Bu süreçte edebi anlamın kimde ya da nerede olduğu sorusuna verilen cevaplar yazar ve metin cevaplarından sonra okur cevabına gelmiştir (Kara, 2023). Anlama işleminin giriş basamağı okuyucudur. Metinde anlam edilgen şekilde bulunmaz. Okuma sürecine okuyucu kendi deneyimlerini katar. Anlamlandırma sürecinde ise okuyucu sürece içinde bulunduğu toplum, toplumun gelenek ve görenekleri, hayata dair deneyimleri, öğrenim durumu ve bakış açısı gibi başka unsurları da katar. Bu nedenle bireylerin metinler karşısında verdikleri tepkiler benzersizdir. Verilen bu benzersiz tepkiler ise her metinden farklı anlamlar çıkmasına neden olur (Bektaş, 2023). Metinden yeni anlamlar çıkarılırken ve içselleştirme sağlanırken okura/izleyiciye TüfekçiCan(2014)'a göre “Metnin yaratılma aşamasında her şey söylenmez, her bilgi verilmez, birtakım yerlerin doldurulması alıcıya bırakılır. Dolayısıyla metnin anlamlandırılmasında okurun işlevselliği ön plana çıkar.” Boşlukların okuyucuya bırakılması okur – tepki kuramı ile ilişkilidir.

Okur- tepki kuramının ilişkilendiği alan genellikle edebi metinlerdir. Keleş(2020)'e göre ise hem edebi metinlerin hem de film medyasının kültürel ve estetik olmaları yönüyle eserde anlaşılan unsurlar benzer biçimde değerlendirilebilir. Film medyası üzerinden bir çözümlemeye ulaşılmak istendiğinde medyalar arası bir çözümleme gerekmektedir. Film ve edebiyatın anlatım biçimleri ne tamamen birbirinden farklı ne de tamamen birbiri ile aynıdır. Hem edebiyat hem de sinema birbirinin anlatım biçimlerini kullanarak gelişmekte ve değişmektedir. Sonuç olarak okurun sahip olduğu kültür, bilgi birikimi ve deneyimleri ile hareket ettiği düşüncesi ve okurun boşlukları kendi okuma eylemi ile oluşturacağı fikri sinema seyircisi için de geçerlidir. Okur ile eser arasındaki ilişki izleyici ile film arasında da oluşmaktadır.

Filmin yalnızca metin olarak görülmesinin yanı sıra kurmaca bir olayı anlatması ve anlamlı bir araç olması çözümlene yöntemi ile ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Okur- tepki kuramı bağlamında filmlerin çözümlenmeye çalışılması disiplinler arası süreci mecbur kılmaktadır. Bu mecburiyet alanyazında eksik olan ekolojiyi, okuryazarlık becerilerini ve okur-tepki kuramını birleştirerek disiplinler arası eğitimde kullanmayı gerekli kılmıştır.

Ekoeleştirici ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde şiir, hikâye, roman ve tiyatro gibi edebi türlerin(Alpay, 2018; Altındağ, 2019; Balık, 2013;Balta, 2023; BiderciDinç, 2018; Budan, 2017; Bulut, 2020; Cengiz, 2013; Çakır, 2023; Çelikkanat, 2022; Çitçibaşı, 2012; Doğrul, 2020; Durmuş, 2022; Erdal, 2016; Erdoğan, 2014; Ergin ve Dolcerocca, 2016; Gonagova, 2020; Gümüşboğa, 2015; Güngör, 2013;İpekçi, 2017;Kuru, 2022;Özgün, 2020; Sarıdede Güçlü, 2021; Saygılı, 2022; Sayzek ve Sürücü, 2018; Tan, 2019; Temel Parlak, 2010; Toska, 2009; Uğurlu, 2020;Yavuz, 2023; Yegin, 2019; Yıldırım, 2021; Yılmaz, 2017; Yurdusev, 2016) ekoeleştirici bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca sinema filmlerinde (Altun, 2020; Şen, 2016; Yeter, 2018; Yılmaz, 2021) ekoeleştirici çerçevesinde çalışmalar bulunmaktadır.

Hayal gücümüz desteklenerek oluşturulan animasyonların ekolojik tanımlamalarımız için farkındalık yaratması, geliştirmesi ya da dönüştürmesi beklenmektedir. Bu farkındalığa vurgu yapmak ve ekoeleştirici olarak gelişimi ortaya koymayı amaçlamak için (Çay, 2020; Dönmez Ağın, 2015; Güvendağ, 2019; Ündağ, 2021; Taşkın ve Boran, 2022) araştırmalar da yapılmıştır.

Okur-Tepki Kuramı bağlamında yapılan çalışmalara bakıldığında ise daha çok öyküleyici metinler ve çocuk kitaplarında okurların tepkilerinin(Ateş ve Aktaş, 2020; Baki,2023; Onarıcıoğlu, 2020; Serin, 2023; Turhan ve Karaca Turhan, 2021; Ulusoy, 2016;Yamaç Özdemir, 2022) incelendiği görülmüştür.

Yukarıdaki araştırmalar göstermektedir ki ekoeleştirici tür ayırt etmeksizin her edebi türün konusu olurken okur- tepki bağlamında yapılan çalışmalar çocuk kitapları ve öyküleyici metinler çevresinde çalışılmış olup bu türler içinde farkındalık oluşturulmuştur. Bu doğrultuda çocukların alternatif metinler ve eğitim araçlarıyla ekolojik söylemi ele alan filmlerle (eko-sinema) etkileşime girme gereklilikleri

doğmaktadır. Bu bağlamda yapılacak olan eko-sinema türünün çocukların doğal dünyaya karşı tutumlarını etkileyip etkilemediğini ya da nasıl etkilediğini analiz etmek, eko-sinema örneklerinin sağladığı katılım biçimlerinin, öğrencilerin duygusal, deneyimsel ve bilişsel olarak doğal dünyanın temsilleri ve ilgili ekolojik kaygılarını göstermenin alana yeni bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir. Edebi türlerin ekoeleştirici bağlamında incelenmesi çalışmalarından farklı olarak bu çalışmanın filmleri izleyen genç okuyucuların akranları ile görüşlerini tartışması ve kendi şemasında var olan doğa kavramını onaylama, genişletme ya da keşfetme yollarını bulması açısından alanyazındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Film ve izleyici arasındaki etkileşim biçimlerini göz önünde bulundurarak Miyazaki'nin seçilmiş filmlerinin öğrencilerde ekoeleştirici bağlamda yarattığı tepkiyi ve öğrencilerin eş zamanlı olarak metin üzerinde yaptıkları okumalara verdikleri tepkileri incelemek bu araştırmanın temel amacıdır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırma, eko-sinema türünün çocukların doğal dünyaya karşı tutumlarını etkileyip etkilemediğini ya da nasıl etkilediğini analiz etmeyi; eko-sinema örneklerinin sağladığı katılım biçimlerinin, öğrencilerin duygusal, deneyimsel ve bilişsel olarak doğal dünyanın temsilleri ve ilgili ekolojik kaygılarla verimli bir şekilde meşgul etme potansiyeline sahip olabileceğini göstermeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda çalışmada Hayao Miyazaki filmlerinden olan *Tonarino Totoro*(1988), *Prences Mononoke*(1997), *Gake No Ue No Ponyo*(2001), *Ruhların Kaçışı*(2008) filmleri, etkileşimli dinleme/izleme etkinlikleri aracılığıyla okur/izleyici tepkilerini analiz etmek için kullanılacaktır.

Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Araştırmanın problemi “Hayao Miyazaki filmlerindeki ekoeleştirici söyleme 7. sınıf öğrencilerinin tepkileri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiş olup bu soruya cevap bulabilmek amacıyla belirlenen alt araştırma problemlerine yanıt aranmıştır.

- 1) *Komşum Totoro* filminin öğrencilerde ekoeleştirici bağlamda yarattığı tepkiler nelerdir?
- 2) *Deniz Kızı Ponyo* filminin öğrencilerde ekoeleştirici bağlamda yarattığı tepkiler nelerdir?

- 3) *Prenses Mononoke* filminin öğrencilerde ekoeleştirel bağlamda yarattığı tepkiler nelerdir?
- 4) *Ruhların Kaçışı* filminin öğrencilerde ekoeleştirel bağlamda yarattığı tepkiler nelerdir?
- 5) Öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşleri nelerdir?
- 6) Araştırmacının uygulama sürecindeki gözlemleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Ekoeleştiri çocuklar üzerinde çevre bilinci oluşturmak, sürdürülebilirlik kavramını anlatmak, doğa sevgisi ve saygısı geliştirmek, çevresel sorumlulukları anlamak, yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmek ve toplumsal farkındalık oluşturmak için güçlü bir araçtır. Bu doğrultuda çocukların alternatif metinler ve eğitim araçları olarak ekolojik söylemi ele alan filmlerle (eko-sinema) etkileşime girme gereklilikleri doğmaktadır. Çalışma bu tarz sinema metinlerinin genç okurlara/izleyicilere doğal dünya ve çevre sorunlarıyla ilgili kendi fikirlerini güçlendirmeleri, sorgulamaları ve geliştirmeleri için nasıl alan açabileceğine odaklanmaktadır. Aynı zamanda araştırma, bu filmlerin genç okuyuculara akranlarının görüşleriyle müzakere ederek kendi doğa kavramlarını düşünme, onaylama, genişletme ve çevre sorunlarıyla ilgili ikilemleri ve çelişkileri keşfetme fırsatları yaratmanın yollarını aramaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında çalışmanın; ekolojiyi, okuryazarlık becerilerini ve okur-tepki kuramını birleştirerek disiplinler arası eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, okur- tepki kuramı bağlamında öğrencilerin ekoeleştirel söylemlere tepkilerini kapsamaktadır ve araştırmanın çalışma grubunu, Muş ili sınırlarındaki resmi bir ortaokulda öğrenim gören 14'ü kız 17'si erkek olmak üzere 31 yedinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırma;

1. İnceleme nesnesi, araştırmanın amacına hizmet eden HayaoMiyazaki'nin dört sinema filmi ile

2. 2023-2024 yılında Muş ili merkezine bağlı bir ortaokulda 7.sınıfta öğrenim gören 14'ü kız 17'si erkek olmak üzere 31 öğrenci ile 8 haftalık uygulama ile
3. Haftalık 5 ders saati olan Türkçe dersinin 3 ders saati ile ve kulüp çalışmalarına ayrılan egzersiz saatlerinin iki saati ile
4. Çalışma sonucunda elde edilen veriler, süreç içerisinde veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Tanımlar ve Kavramlar

Ekoloji: İnsanın kendisi dışındaki bütün canlılar ile ilişkilerini inceleyen ve bu ilişkideki çevresel problemleri ele alan bu problemlere çözümler üretebilen doğanın işleyiş mekanizmasını inceleyen bir bilim dalıdır(Cengiz, 2013).

Ekoeleştiri: Edebiyat ile çevre, çevre bilimi ile kültür arasındaki ilişkileri inceleyen edebi ve kültürel metinlerdeki çevreci bakış açısını açıklamaya çalışan edebiyat kuramları arasındaki akımdır(Oppermann, 2012).

Animasyon: Cansız varlıklara, yapılan çizimlere ve hayvanlara verilen hareket özelliği canlandırma(Alabay, 2021).

BİRİNCİ BÖLÜM

EKOELEŞTİRİ, GELİŞİMİ, EKOELEŞTİREL KURAMLAR ve OKUR-TEPKİ KURAMI: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. EKOELEŞTİRİ

Var oluşunun ilk zamanlarından beri insan doğayı kendi ihtiyaçlarına göre değiştirip şekillendirir. Başta çok doğal gözükken bu müdahale zamanla düzeltilemeyecek sorunları beraberinde getirir. Üstünlüğünü ilan eden insan doğal kaynakları sınırsızca ve korkusuzca kullanarak doğa ile arasındaki mesafeyi gittikçe büyütür. Nüfusun artması, teknolojiadaki gelişmeler ve sanayi devrimi insan ile doğa arasındaki mesafenin büyüklüğünü kapatılamayacak boyutlara gelmesine sebep olur. Avcılık ve toplayıcılık ile geçinen ilk insanlar daha sonra tarım yapmaya ve hayvancılık ile geçinmeye başlar. Bu gelişme doğanın insan müdahalesi ile değiştirilmeye başlamasının ilk örneği olabilir. Bu değişim ile insan kendini doğadan üstün görmeye başlar (Gonagova, 2020).

Gonagova(2020)'ya göre doğanın insanın etkisiyle değişmesi Sanayi Devrimi ile hızlanır ve çevre problemlerini ortaya çıkarır. İnsanın çevre ile ilişkilerinin bozulmasının bir diğer nedeni ise kontrol edilemeyen nüfus artışıdır. Bu artış tüketimin artmasına, kırsal alanlardan kentlere göçe neden olur. Nüfus artışının bir diğer getirisi ise iş gücünün artmasıdır. Sanayide çalışabilecek insan sayısının artması Sanayi Devrimini daha fazla harekete geçirir. Coğrafi keşifler ve beraberinde gelen sömürgecilik anlayışı da doğanın tahribindeki hızı giderek arttırır. Bu gelişmeler ve beraberinde gelen teknoloji alanındaki hızlı değişimler birçok alanda kolaylık sağlarken aynı zamanda sorunlara da neden olur. Sanayi Devrimi ile birlikte başlayan üretimden sonra geriye kalan atıkların ne yapılacağı ilk sorun olarak ortaya çıkar. Atıkların denizlere döküldüğünde suyun onların temizleyeceği, toprağa gömülünce ortadan kalkacağı düşüncesi kısa bir süreliğine sorunu halleder fakat doğanın insanlığa cevabı gecikmez. Artan üretim sonucu bugün de yeryüzünün problemleri olan hava kirliliği, iklim değişikliği ve türlerin yok olması tehlikesi gibi sorunlar ortaya çıkar.

Teknolojik gelişmeler ve endüstriyel büyüme ile doğayı yönetebilme gücünü gören insan bu gücü bilinçsizce kullanarak elleri ile yok ettiği doğayı bir taraftan da dengede tutmaya çabalar. Yapılan müdahaleler sonucunda ortaya çıkan sorunların

büyük bir tehdit olduğu bilim insanları tarafından ortaya konulmakta ve bu sorunlar hakkında bilinçlendirmek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır (Gonagova, 2020).

Evrende her şeyin bir bütün olarak var olduğunu savunan ekoloji bilimi; hava, su, toprak, canlı ve cansız varlıkların bu bütünü oluşturduğunu ve birinde meydana gelecek bir sorunun diğerlerini de etkileyeceğini söyler. Ekoloji ile ilgilenen ekoeleştiri de edebi metinlerde insan – doğa ilişkisini, doğanın bir bütün olduğunu ve insanın bu bütün içerisindeki yerini irdeler (Yıldırım, 2021).

İrdelemelerin sonucu olarak ekolojik tahribatın zamanla küresel bir sorun haline dönüşmesi sorunların sanat ve edebiyatın gücü ile aktarımını zorunlu kılar. İnsanın fiziksel çevre ile ilişkisini ele alan eserlerin yanında 1990 yılların başında eserleri çevreci eleştiri bağlamında inceleyen bir edebiyat kuramı ortaya çıkar (Budan, 2017).

Ortaya çıkan bu akımı Garrard, Glotfelty(1996)'den aktardığı ekoeleştirel akımı şöyle tanımlar;

“Ekoeleştiri nedir? En basit tanımıyla, edebiyatla fiziksel çevre arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Tıpkı feminist eleştirinin dili ve edebiyatı cinsiyet bilincine sahip bir bakış açısıyla incelenmesi veya Marksist eleştirinin metin okumalarına üretim tarzlarına ve ekonomik sınıflarına dayalı bir bilinç katması gibi, ekoeleştiri de edebiyat çalışmalarına yeryüzü merkezli bir yaklaşım getirir ” (Garrard, 2020).

Oppermann (2012)'a göre; edebiyat ile çevre, çevrebilim ile kültür arasındaki ilişkileri inceleyen edebi ve kültürel metinlerdeki çevreci bakış açısını açıklamaya çalışan edebiyat kuramları arasındaki tek akım ekoeleştirdir. Yeryüzündeki bozulan dengeyi ve bu bozulmanın sosyal -kültürel bağlarını incelemektedir.

Garrard(2020)'a göre ise ekoeleştiri kültürel incelemelerini genellikle ahlaki ve siyasi bir gündeme bağlar. Bu yüzden felsefe ve siyaset kuramlarında yaşanan ilerlemeler ekoeleştiri ile doğrudan ilişkilidir. Feminizm ve marksizim ile yapılan kıyaslamalar gösteriyor ki “ ekoeleştiri açıkça politik bir incelemedir.” Daha önceki yapılan eleştirel hareketlerden destek alan ekofeministler, ekolojistler ve çevre duyarlılığı olan örgütler çevresel ve toplumsal olan bu endişelerin sentezine ulaşmayı amaçlarlar.

Senteze ulaşmaya çalışırken araştırmacılar ve düşünürler ekoeleştiri kavramını tanımlamaya çalışır. Oppermann'ın Rueckert(1987) 'ten aktardığına göre; ekoeleştiriye

‘‘Ekoloji prensiplerinin edebiyata uyarlanması’’ şeklinde tanımlar. Bu tanım edebiyat çalışmalarına eko bilinci kazandırmaya çalışan ilk tanımdır. Rueckert’e göre çevrebilim dünyanın şimdiki zamanı ve geleceği için en önemli disiplindir. İnsanlığı etkileyen bir diğer bilim dalı olarak da edebiyatı gördüğünden makalesinde edebiyat ekolojisi adı altında yeni bir alan gerekliliğini vurgular.

Çevre bilincinin hem çocuklara hem de yetişkinlere ve toplumun bütün kesimlerine aktarma da en önemli güçlerden birisi edebiyattır. Edebiyatın gücünü kullanarak insanın en küçük halkadan yani çevresinden başlayarak gezegenini korumaya dair neler yapabileceği, neleri iyileştirip geliştirebileceğini anlatma konusunda çevreci bir okuma büyük önem taşır. Bu yüzden ekoeleştirici edebiyat da dâhil çevrebilim ile ilgilenen tüm bilimlerden yararlanmaktadır (Cengiz, 2013).

Ekoeleştirinin edebiyat çalışmalarında akademik bir alan olarak ortaya çıkışı ise ASLE(The Association for the Study Of Literatureand Environment)(Edebiyat ve Çevre Çalışmaları Derneği) kurulmasıyla olur (Oppermann, 2012).

ASLE konferanslar düzenlenmekte ve edebi incelemeler, yaratıcı yazarlık, ekolojik eğitim ve aktivizmi alanında makaleler, dergiler yayımlamaktadır. Ekoeleştirici alanındaki ilk çalışmalar daha çok romantik şiirlere ve doğa anlatılarına yer verirken, ASLE daha genel bir kültürel yazın oluşturur. Bunu oluştururken de film, televizyon, hayvanat bahçeleri ve eğlence parkları gibi eserleri incelerler. Böylelikle ekoeleştirici doğa ile kültür arasındaki ilişkiye sahne olan kültürel süreçlere ve ürünlere gittikçe daha fazla önem vermeye başlar (Garrard, 2020).

1990’lı yıllarda İngiliz ve Amerikan kültür edebiyatı alanında çalışmalar yapan Amerikalı akademisyenler bilindik çalışmalardan uzaklaşarak ekoeleştirici alanına önem vermeye başlamışlardır. Bu yönelimin nedeni küresel krizlerin giderek büyümesi, çevrebilimle ilgili farkındalığın oluşması ve çevreye karşı bilincin giderek artmasıdır. Akademik çalışmalarda ekolojik anlayışın, ekokimliklerin ve çevre bilincinin edebi ve kültürel çalışmaların içine alınmasının önemi ekoeleştirici ile anlaşılır (Oppermann, 2012).

1.1.1. Ekoeleştirinin Gelişimi

Reform Hareketi ve Aydınlanma döneminden sonra gelen Fransız Devrimi dünyada değişimlere neden olur. Bu değişimler sosyolojik, bilimsel ve ekonomik açıdan

insanın içinde bulunduğu ekolojiyi etkiler. Nüfus artışının sonuçları olumlu karşılanırken beraberinde getirdiği kapitalizm ve sömürge düzeni göz ardı edilir. 18. yüzyılda başlayıp tüm Avrupa'ya yayılan Sanayi Devrimi ile makineler insanın yerini almaya başlar. Devletlere güç veren üretim artışı şehirlerdeki nüfusu arttırırken kırsaldaki nüfusu azaltır. Hızlı sanayileşme doğal kaynakların çabuk tüketilmesine ve dengenin bozulmasına sebep olur. Doğal çevrenin insan tarafından tahrip edilmesiyle çevre sorunları oluşmaya başlar. Böyle bir ortamda ekosistemde var olmaya devam etmek isteyen insanın ekolojik farkındalık oluşturması gerekir. Bu farkındalık oluşurken doğanın tahribini, çevresel sorunlar, kaynakların tüketimi edebi metinlerde de yerini almaya başlar. Bu durum ekoeleştirinin ortaya çıkışına zemin hazırlar (Çakır, 2023).

Ekoeleştirinin 1990'lardan günümüze gelişimine bakıldığında üç evreden geçerek oluştuğu görülmektedir. Birinci Dalga Çevreci Eleştiri, İkinci Dalga ve Üçüncü Dalga şeklinde adlandırılır. İlk ekoeleştiril incelemeler realist bir üslup ile yazılmış Amerikan romanlarına yapılan çevreci yorumlar ile başlamıştır (Oppermann, 2012).

Oppermann(2012)'in Lawrence Buell'den aktardığına göre ekoeleştirinin ilk dönemini "birinci dalga" olarak nitelendirmiştir. Buell'e göre birinci dalga Amerikan edebiyatında bir bilinç oluşturmayı amaçlamıştır. Bu sebeple birinci dalga dönemine ait olan çalışmaların çoğu doğa odaklı çalışmalardır. Bu dönemde çevre her zaman doğal çevre kavramı ile karşılanmıştır.

Ekoeleştirinin ilk dalgasını kapsayan dönemde oluşturulan eserler dönemi için büyük sesler getirmiştir. RachelCarson(1962)'dan aktardığına göre toprakta kullanılan bir çeşit zehrin canlıların tamamına zarar verdiğini ifade etmiş ve döneminde o zehrin kullanılması yasaklanmıştır (Opperman, 2012). Bu roman çevre farkındalığı ile oluşturulması ve disiplinler arası bir çalışma olarak fen bilimleri ve sosyal bilimleri bir araya getirmesi bakımından ekoeleştiril yazın için son derece önemlidir (Çakır, 2023).

Carson'un eserinin yanı sıra Norveçli filozof Arne Naess'in ortaya koyduğu derin ekoloji akımı, ekoeleştirinin doğuşuna katkıda bulunan önemli bir kaynaktır (Opperman, 2012).

Derin ekolojinin bilinen ilk ilkesi her şeyin geriye kalan diğer şeyler ile bağlantılı oluşudur. Varlıkların canlı ya da cansız olması ya da fizik ötesi varlıkların kastedilmesi bu ilkeyi değiştirmez. Evrenin içindeki her şey evrende dâhil aktif ve önemlidir.

Şeylerin arasında etkileşimden bahsetmek mümkündür ve bu şeyler arasında yazın ve doğa da bulunmaktadır (Toska, 2009).

Derin ekoloji, insanın doğaya karşı kendini üstün görmesini, doğanın öteki konuma getirilişini ve doğaya karşı yapılan bilinçsiz sömürüyü eleştirir. Eleştirilen bu başlıklara kalıcı çözümler bulunmak isteniyorsa Naess'in geliştirdiği benlik farkındalığına varma (self- realization) kavramına önem verilmelidir. Çünkü benliğin farkında olan ve ekolojik bilince sahip olan insan hayatını dengeli şekilde geçiren insandır (Opperman, 2012).

Toska(2009)'ya göre; birinci dalgadan sonra yani ekoeleştiri akademik alanda kabul görmeye başlamadan önce doğa ve çevre üzerine yapılan çalışmalar vardır. Fakat ekoeleştirin ortaya çıkışına kadar edebi yazınlarda doğa- çevre, insan- doğa, insan- çevre kavramları sistematik bir şekilde ifade edilmemiş ve yapıtların çevre odaklı incelenmesi de yapılmamıştır.

Opperman(2012)'a göre ise; ikinci dalga olarak adlandırılan ekoeleştirin ikinci evresi ise birinci evredeki çevre tanımını dar kapsamlı bulur ve eleştirir. Birinci dalga çevreyi yalnızca doğal çevre kavramı ile karşılarken ikinci dalga düşünürleri ve yazarları kültürel çevre kavramını da ekoeleştiriye yerleştirir. İkinci dalga olarak adlandırılan bu yeni yaklaşım 2000'lerin başında görülmeye başlar. Ekolojik sorunların birleşmelerinin ırk, cinsiyet, kültürel kavramlar da olabileceğini ifade ederler. İkinci dalgada şehrin ekolojik sorunları ve bu sorunların edebi eserlerdeki yansımalarını karşılamak için "Urban ecocriticism" (Kentsel ekoeleştiri) adıyla yeni bir ekoeleştiri alanı ortaya çıkar. İkinci akımın sosyal ve kültürel süreçlere çevre bağlamında bakması ortaya önemli derlemeler çıkarır. Bu derlemelerin çoğu Kızılderili ve Amerikalı siyahîlerin edebiyatlarına ve çağdaş edebi metinlere dayanmaktadır. Diğer ülkelerde de ekoeleştiri ikinci dalga döneminde başlamış ve ekoeleştiri bu dönemde uluslararası boyut kazanmıştır.

Buell tarafından adlandırılan ikinci dalgada ekoeleştiri; birinci dalgada var olan doğal çevreyi daha geniş şekilde ele almış, insanın içinde yaşadığı kültür ve toplumsal konumu ekoeleştiriye dâhil etmiştir (Çakır, 2023).

Ekoeleştirin üçüncü evresini ise sömürgecilik sonrası edebiyat ve kültür çalışmaları, ekolojik temelli yeni kuramlar ve posthümanizm çevresinde oluşan yeni

açılımlar ve bağlantılar oluşturmaktadır. Ekoeleştirelinin bir yan dalı şeklinde gelişen sömürge sonrası ekoeleştireli edebiyat metinlerinde doğa, iktidar, sömürge ve güç konularına edebi metinlerin analizinde yer vermektedir. Eko eleştiride üçüncü dalgada ekonomik ve politik söylemler ön plana çıkmaktadır (Oppermann, 2012).

Üçüncü dalga ile beraber ekoeleştirelinin bakış açısı dünya edebiyatını ve kültürleri karşılayacak şekilde genişletir. Kültürel farklılıklara değer veren, çoğulcu bir anlayış ile hareket eden, toplum ve çevre sağlığı, çevre etiği, sınıf, cinsiyet, kimlik sorunları gibi konuların daha geniş bir bakış açısı ile çevre ve edebiyat çalışmalarının içine katılır ve ekoeleştirel çalışmaları doğurur (Oppermann, 2012).

Çakır(2023)'a göre ekoeleştirelinin üçüncü dalgası karmaşık ve teorik bir yapıdır. İnsan ve insanın çevre ile olan ilişkilerine ve doğadaki karşıtıklara odaklanır. Ekofelsefe, ekofeminiz, ekoteoloji ve derin ekoloji üçüncü dalganın çalışma alanlarını oluşturur.

1.1.2. Ekoeleştirel Kuramlar

Zamanla doğadaki dengenin bozulması ile insanların yaşamları etkilenmeye başlar ve ekolojik hassasiyet artar. Ekolojik hareketlerin öncülüğünde çevresel farkındalığı artırma ve çevreyi korumaya yönelik örgütlenmeler başlar ve insanlarda çevre duyarlılığı gittikçe artmaya başlar (Özer, 2001).

İnsanoğlunun çevre farkındalığı son yıllarda gelişen bir şey değildir. Geçmişte de doğanın kutsal kabulü nedeniyle böyle hareketler gerçekleştirilmiştir. Eski Yunan'da Aristo ve Platon gibi düşünürlerin söyledikleri, kutsal kitaplardaki görüşler doğa – insan uyumunu içeren içeriklerden oluşurlar. Doğanın insanın malzemesi olduğunu dile getiren görüşü eleştiren Rousseau ve Marx gibi düşünürler ekolojik hareketlere öncü olmuşlardır (Görmez, 1997; Aktaran Özer, 2001).

Ekolojik hareketleri Garrard(2020) altıya ayırır: Bolluk(Cornucopia), Çevrecilik, Derin Ekoloji, Ekofeminizm, Toplumsal Ekoloji ve Eko-Marksizm, Heideggerci Ekofelsefe

Çevrecilik yeni bir kavram olmasına rağmen birbirine rakip ekofelsefeler oluşturur. Bu kuramlar ya çözümü mümkün olanı vurgularlar ya da önem verdiklerine

yönelik tehditleri ön plana çıkararak çevresel krizi anlamaya ve çözüm bulmaya çalışırlar (Garrard, 2020).

Greg Garrard altıya ayırdığı ekolojik kuramlar dışında Ekopsikoloji ve Ekosinema başlıkları da bu bölümde açıklanacaktır.

1.1.2.1. Bolluk(Cornucopia)

Bilim insanları medeniyetin getirdiği tehlikeler konusunda hemfikir iken bu tehlikelerin çoğunun abartıldığını ve gerçek olmadığını söyleyenler de vardır. Bolluk kavramı bu yönüyle çevreci değildir ve çevre karşıtı güçler tarafından desteklenmektedir. Bolluk kuramını savunan düşünürlere göre doğal kaynaklar sınırsızdır ve kıtlık bu yüzden ekolojik kaynaklı değildir. Bolluk kuramına göre teknolojik gelişmeler ve kapitalizmin bulacağı yeni çareler ile kıtlık ortadan kalkabilir. Çevreci hareketler insanlara yalnızca korku pompalamaktadır (Garrard, 2020).

1.1.2.2. Çevrecilik(Sığ Ekoloji)

Küresel ısınma ve kirlilik gibi çevresel sorunlara duyarlı olan fakat amaçladıkları ve ön planda tuttıkları birincil şey kendi yaşam standartlarını korumak ve iyileştirmek olan çevreciler radikal bir toplumsal değişime sıcak bakmazlar. ‘‘ Sığ çevrecilik’’ adı ile de anılan çevreciler doğal kaynakların tüketilmesine ve kirlilik konuları duyarlıdır. Bu sorunların devletler tarafından teknolojik gelişmeler ile çözülebileceğini düşünürler. Şişelerin geri dönüştürülmesi ya da organik tarıma teşvik yaptıkları eylem yöntemlerine örnektir. Sığ çevrecilere insan ekonomisi ile çevre olabildiğince ayrıştığında doğanın korunabileceği eleştirisini getirilir. Var olan sosyoekonomik düzen ile anlaşma içinde oldukları için eleştirilere maruz kalırlar (Garrard, 2020).

1.1.2.3. Derin Ekoloji

Derin ekolojinin felsefe öncüsü Arne Naess'tir. Garrard'ın Naess(1995)'den aktardığına göre derin ekolojinin sekiz temel maddesi vardır. Bunlardan derin ekoloji için önemli olanları şunlardır;

1. Dünyadaki insan ve insan dışı yaşamın refahı ve gelişmesi asli değer taşır. Bu değerler insan dışı dünyanın insani amaçlar için kullanışlı olmasından bağımsızdır.

2. İnsan yaşamının ve kültürlerin gelişmesi ancak çok daha küçük bir nüfusla mümkündür. İnsan dışı yaşamın gelişmesiye daha küçük bir nüfusu zorunlu kılar (Sessions, 1995: 68; Aktaran, Garrard, 2020).

Derin ekolojistler uzun zaman dilimleri içerisinde yeryüzündeki nüfusun azaltılması gerektiği görüşüne sahiptirler. Yeryüzündeki sorunlara neden olan hızlı nüfus artışı ve ekonomik büyüme insan doğası ve insan için ölümcül sonuçlar yaratabilir. Çevreciler doğal kaynakların insanlar için korunmasını savunurken derin ekolojistleri çevrecilerden ayıran çizgi derin ekolojistlerin insan ve doğa arasındaki ikiliğin kaldırılması ve insan ile doğanın ilkel bir yaklaşımla yeniden birleştirilmesi gerektiğini savunmalarındır. Bir türün değerli olması onun canlı ve hisli olması ile bağlantılı değildir. Belirli bir ekosistemde veya bir grupta bulunabilecek her şey ayırım gözetmeksizin kendine ait bir değere sahiptir (Garrard, 2020).

Naess derin ekoloji ile sığ ekolojiyi(yüzeysel ekoloji) karşılaştırır. Sığ ekolojiye göre doğadaki kaynak insan için değerliyken derin ekolojistlere göre doğadaki kaynak doğanın kendisi için değerlidir. Sığ ekolojistlere göre bitki türleri tarımsal alanlarda ve tıpta kullanıldığı için önemliyken derin ekolojiye göre bitkilerin değerleri kendi özlüklerinde ve içlerinde bu yüzden korunmalıdırlar. Sığ ekolojiye göre kirlenme ekonomiyi etkiliyorsa önüne geçilmeye çalışılmalyken derin ekolojistler kirlenmenin ekonominin önüne geçtiğinden bahsederler. Sığ ekoloji kaynağı insan için yararlı olan şey diye tanımlarken derin ekolojistler kaynağı tüm yaşam için gerekli olan şey olarak görürler (Çüçen, 2011).

1.1.2.4. Ekofeminizm

İnsanlar var oldukları dönemden bu yana hayatını devam ettirmede doğadan ve doğadan ürettikleri ürünlerden faydalanırlar. Toprak hem ekonomik olarak bir gelir hem de aynı zamanda besin sağlamak için önemli bir kaynaktır. Bu hayatın her noktasını kuşatan varlığı yani doğa çoğu zaman kadın ile özdeşleştirilmiştir. Kadın doğurganlığı ile yeni hayatları dünyaya getirirken toprak da üzerinde yaşayan canlılar için yaşam kaynağıdır. Bu benzerlik noktasında sömürülen toprak ve doğa ile sömürülen kadınlar arasında benzerlik olduğu görüşü ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2017).

Kümbet(2012)'e göre ekofeminizm, baskılanan doğa ve kadın ile ilişkilendirilebilecek sosyal, akademik ve eylemci bir kuramdır. Kadın ile doğa üzerinde

kurulan baskıdaki benzer noktalara değinen ekofeminizm güncelliğini koruyan felsefe bir yaklaşımdır.

Feminist çalışmaları diğer çalışmalardan ayıran özelliği, kadın üzerindeki baskıyı anlama, sergileme ve ortadan kaldırma çabasıdır. Ekofeminizm kavramı kadının baskı altına alınması ile doğanın baskılanması arasındaki ilişkiyi gören, açığa çıkarmak isteyen ve çevreci hareket ile feminist hareketi birleştirmek isteyen Françoise d'Eaubonne tarafından edebiyata dâhil edilmiştir (Çüçen, 2011).

Kümbet(2012)'in Amerikalı eko feminist Rosemary Radford Ruether'den aktardığına göre "Kadınların, temelleri tek bir egemenlik üzerinde kurulu bir toplumda, onlar için bir kurtuluş olmadığını ya da ekolojik kriz için bir çözüm bulunmadığını anlamaları gerekmektedir."

Kadınlar, beyaz olmayanlar, yoksullar ve öteki diye nitelendirilen her sınıf alt tabaka olarak isimlendirilebilir. Bu alt tabakanın erkeklerin hükmettiği bir ortamda özgürleşmeleri ve doğayı ezilmekten ve sömürülmekten kurtarmaları olanaklı değildir. Bu bağlamda ekofeminizm yalnızca çevre, kadın ve doğanın ötekileştirilmesine değil aynı zamanda dinsel, sosyal ya da ırksal ötekileştirmeler ile de ilgilenmektedir. Ekofeministler ikili karşıtlıklar ve öteki kavramını ortadan kaldırmayı amaçlarlar (Kümbet, 2012).

Düşünme biçimlerindeki ikilikli yapıya ve sistematik karşıtlıklara karşı olan Val Plumwood yaptığı eleştiriler ile ekofeminizmin gelişmesine katkı sağlayan önemli düşünürlerdendir (Çelik, 2019).

Garrard(2020)'a göre Plumwood'un ekofeminizme en önemli katkısı akıl –doğa ikiliğine eleştirilerde bulunmasıdır. Bu ikilik tarihteki ikiliklerin en temel ve birleştirici formudur. Çünkü akıl kavramı genellikle insan ile hayvanı erkek ile kadını ayırmak için kullanılmıştır. Plumwood doğayı kutuplaştıran felsefelere karşı çıkar. Akıl ile duygunun, erkek ile kadının ve insan ile hayvanının birbirinden ayrı tutabileceğini ama bu ayrıştırmada insan merkezliliği ve erkek merkezliliği ön planda tutmamak gerektiğini savunur.

Ekofeminizmi diğer kuramlardan farklı kılan şey doğa ve doğaya dair konuların birer feminist sorun olduğu yönündeki düşünceleridir. Var olan feminist eleştirinin kapsamına doğayı da dâhil etmektedir. Kadının baskı altına alınması ve onu ikinci plana

atan düşünce yapısı ile oluşan kavramlar feminist sorunlardır. Bunların fark edilmesi kadının göz ardı edildiğini ortaya çıkarır. Ekofeministlere göre su, ağaçlar, atıklar, doğa ve dil de feminist sorunlardandır. Çünkü doğanın, ağaçların ya da atıkların anlaşılması herhangi bir toplumdaki kadınların kötü koşullarının da fark edilmesini sağlamaktadır. Tek bir feminist anlayışı ve yaklaşımı olmadığı gibi tek bir ekofeminist felsefe de yoktur. Ekofeminizm, liberal feminizme dayandığı kadar Marksist ve sosyalist feminizme de dayanmaktadır (Kümbet, 2012).

1.1.2.5. Toplumsal Ekoloji ve Eko-Marksizm

1960'lı yıllardan itibaren ekolojik bunalımın kökenleri olan toplumsal ve siyasal konularda araştırmalar yapan Bookchin, doğal kaynakların korunması fikri ile öne çıkan ve toplumsal nedenleri göz ardı eden akımların insancıl olmadıklarını ifade eder. Toplumsal ve siyasal nedenleri göz ardı eden bu tür ekolojik akımların ekolojik krize bir çözüm getiremeyeceğini savunur. Bookchin insanlığın hayati bir yol ayrımında olduğundan bahseder. İnsanlar ya toplumsal çelişkileri görmezden gelerek bu sistemin içinde yok olmayı bekleyecekler ya da baskıcı ilişkileri ortadan kaldırarak özgürlükçü yapılanma ile oluşturulmuş bir ekolojik toplum oluşturacaklardır. Böylece Bookchin sınıfsal yapılanma yerine özgürlükçü ve ekolojik bir toplumun kurulması gerektiğini savunur (İnce, 2020).

İnce(2020)'ye göre bunu yaparken de kentler eko-topluluklara ayrılmalı içinde yaşadıkları doğaya uygun tasarlanmalıdır. Eko- teknolojiler için uyarlanmış teknoloji geliştirilmeli ve bu teknoloji enerji kaynaklarından ve maddelerden yararlanırken hiç kirlenme yaratmayacak şekilde tasarlanmalıdır. Günümüzde kullanılan ihtiyaç kavramı yerine yeni bir ihtiyaç kavramı geliştirilmelidir. Bu ihtiyaç kavramı medya unsurlarının insana dayattığı ihtiyaçtan çok daha farklı ve sağlıklı bir yaşamı destekleyen bireysel ihtiyaçlar olmalıdır. Toplumların yönetiminde kişisel ilişkiler yerine çevre ve toplum ilişkileri göz önünde bulundurulmalı ve insanlar yerine şeylerin yönetimi esas alınmalıdır.

Özetle söylemek gerekirse toplumsal ekoloji; doğa üzerindeki baskının ortadan kaldırılması için insanın insan üzerinde kurduğu baskının ve bunun getirdiği sınıfsal düzenin ortadan kalkması gerektiğini savunur. Bu nedenle ekolojik bu hareket ilk önce

toplumsal baskı sorununu çözmeli ve sınıfsal düzeni geniş bir devrim ile ortadan kaldırmayı amaçlamalıdır (İnce, 2020).

Murray Bookchin'i öncüleri kabul eden toplumsal ekolojistler, Eko-Marksistler ile insanın doğadaki konumu hakkında aynı düşünceleri paylaşırlar. Eko- Marksistler sınıf çatışmalarını temel problem olarak görürken toplumsal ekolojistler hiyerarşiye ve sınıfsallaşmaya karşı çıkarlar (Garrard, 2020).

1.1.2.6. Heideggerci Ekofelsefe

Martin Heidegger birçok ekoeleştirmene ilham kaynağı olmuştur. Eleştirmenlerin bazıları Heidegger felsefesinin endüstriyel modernitenin derinlemesine eleştirilerinden biri olduğunu kabul ederler. Heidegger dünyanın varlığına yönelik şiirsellik ile dünyaya hükmetme anlayışının vahşiliğini birleştirir. Dünya ile yaşam arasındaki ilişki basit bir ilişki değildir. Aralarındaki etkileşim sorumluluklar taşır ve varlıklar var olabileceği gibi var olamayadabilirler. Duyarlı ve farkında olan insanların sorumlulukları gereği her şeyin kendiliğinden var olmasına izin vermeleri ve onları araç olarak kullanarak anlamlara hapsedmemeleri gerekir. Varlığın var olabilmesi için rahat bırakılması gerekir. Bu var oluşu ortaya çıkaran en iyi yöntem şiirdir. Dil doğru kavrandığında var olma eyleminin açığa çıkmasını sağlar. Heidegger günlük konuşmalara önem vermez. Günlük konuşmalar irademizin önemsiz araçlarıdır. Kullanıp atılabilecek kelimeler kullanıp atılabilecek bir dünyaya karşılık gelir. "Dünyayı kurtarma" olarak bahsettiği edebi eserlere yüklediği görev sayesinde felsefesi ekoeleştirmenlerin ilgisini çeker (Garrard, 2020).

1.1.2.7. Ekopsikoloji

Ekopsikoloji; ekoloji ve psikoloji arasındaki ilişkiyi ele alır ve doğadan kendini ayıran insanın mutsuz olacağını savunur. Doğa ve insan arasındaki bozulmuş ilişkiyi yapılandırmayı, doğanın devamlılığını ve sağlıklı insan yaşamını amaçlar (Metin, 2023).

Modernizm ile artan yaşamdaki olumsuzluklara yoğunlaşan ekopsikoloji insanın etkisi altında kaldığı yıpranmaya çözüm önerisi olarak doğanın varlığını gösterir. Bu görüşün temelinde doğanın korunması amacı güdülür (Ayaz, 2014).

Sanayileşmiş modern toplumlarda insan doğayı ele geçirmeye odaklanır ve bilinçaltı bastırılan nüfus ortaya çıkar. İnsanın doğa ile tekrar barışması ekolojik bilincindeki ve bilinçaltındaki ötekileştirilen her şeye karşı duyulan saygı ile tekrar mümkün olur. Ekopsikolojinin amacı da işte bu çevrebilimle ilgili bilinçaltındaki çevre duyarlılığını tekrar uyandırmaktır (Uzunoğlu, 2006).

1.1.2.8. Ekosinema

İnsanın kendisinin farkında olduğu yaştan itibaren doğa ile ilişkisi gelişir. İnsan doğanın bir parçası olarak doğar, büyür ve gelişir. Bu ikili ilişkide insan ekolojik farkındalıklara sahipken zamanla bu farkındalıkları yitirir. Bu farkındalıkların insanlar tarafından yeniden bulunması ve geliştirilmesi gerekir. Doğaya karşı tekrar gelişen farkındalık doğa ile ilişkilerin şekil değiştirmesi ve farklı alanlarda gelişmesi ile devam eder (Cerrahoğlu, 2021).

Sinemaya ekoeleştirici penceresinden bakma fikri 1990'ların ortasından itibaren gelişir. Ekosinema ve ekosinema eleştiricileri yalnızca çevreci eleştiriler yapan filmleri ele almazlar. Filmlerde doğanın temsili ve doğaya dair söylemlere ve anlatım biçimlerine dikkat ederlerken aynı zamanda görüntü ve ses yolu ile doğayı nasıl aktardıklarını da incelerler. Bir diğer ekolojik hassasiyet ise filmlerin yapımında ve gösterimindeki ekolojik boyutta ne kadar yeşil kalabildiğine de önem gösterirler. Ekosinema da bu yönleri ile disiplinlerarası bir felsefe olarak tanımlanabilir. Ekosinemanın tek bir tanımını yapmak mümkün olmasa da insan merkezli olmayan bir yaklaşım ve özellikle edebi yazından alınan filmlere ekoeleştirici bakış açısı ile bakmak şeklinde tanımlanabilir (Cerrahoğlu, 2021).

Yılmaz(2021)'ın Chu(2016)'dan aktardığına göre; Roger C. ilk kez ekosinema terimini, dünyadaki tüm canlı varlıkları filme alarak ve yaşadıkları doğal ortamlara benzetimler yaparak bu koşullarda sinemalarda gösterme şeklinde ortaya koyar. Chu'ya göre bu öneri Anderson'un insanın doğadan kopuşuna yaptığı ince bir eleştiriye aynı zamanda çevre ile ilgili yapılan çalışmalar ile filmlerin buluşturulabileceğine yönelik de bir öneridir (Yılmaz, 2021).

Ekosinemanın izlerinin görüldüğü yerler genellikle belgeseller, deneysel filmler, kıyamet anlatıları, felaket filmleri, popüler sinemalar, bilim kurgu Hollywood sineması ve her türlü festivaller, filmler ve gösterimlerdir. Ekosinema filmleri ekoeleştirici

boyutta incelemek için çeşitli bilgiler sunar. Ekoeleştirel boyutta inceleme çabası sonunda anlamlı sonuçlar ortaya koyabilmek için filmlerde ekolojik kaygının nasıl inşa edildiğine bakılması gerekmektedir (Cerrahoğlu, 2021).

1.1.3. İnsan–Doğa–Ekoloji İlişkisi

Doğa içerisinde yaşayan ve doğanın içerisinde kendisine alanlar oluşturup doğaya hâkimiyet kurmaya çalışan insanın yaşamını sürdürmede doğa ile ilişkisi oldukça önemlidir. Gelişen ve farklılaşan toplumsal düzeylerde içinde bulunduğu çevreyi daha kapsamlı hale getiren ve bu yayılış ile bilgi birikimini de arttıran insanın doğaya bakışı doğa ile ilişkisi konusunda önemlidir. İnsanın doğa ile arasında kurduğu ilk ilişki varlığını ve var oluşunu doğadan bir parça olarak görmesidir. Doğaya dair pek bilgisinin olmaması ve varlığını devam ettirmede doğaya muhtaç olması nedeniyle insan doğa ile ilişki kurmada zorunlu kalır. Doğal afetler insanın bilgisini aştığı için ve getirdiği çaresizlikler nedeniyle insanın doğa ile iyi anlaşmasına ve doğaya zaman zaman boyun eğmesine neden olur. Fakat bu boyun eğme insanın göçebelikten yerleşik hayata geçmesine kadar devam eder. Yerleşik hayata geçen insanın doğa ile kurmuş olduğu ilişkilerde ve doğaya karşı tavrında değişimler olur. Göçebelikte doğadan gelen tehlikeler ile doğrudan karşı karşıya kalan insan yerleşik hayata geçince bu fikrinden kısmen uzaklaşır. Bu uzaklaşmanın temel nedeni ise “ düzenlilik.” Düzenli bir yaşama geçen insan doğada da aynı düzenin olması gerektiğini düşünür. Kendisini daha güvende hissetmek isteyen insan daha öngörülebilir bir doğa ister Antik Yunan’da doğa düşüncesi böyle şekillenir (Bahadır, 2022).

Platon ve Aristoteles başta olmak üzere doğa ve insan ilişkileri konusunda düşüncelerini ortaya koyan Antik Yunan filozoflarının görüşlerinde doğa hep ikinci plana itilir ve insan doğanın üstün ve tek öznesi şeklinde konumlandırılır. İlk çağlarda insandan bağımsız olarak görülen doğa sanayileşme ile beraber insana bağımlı hale gelir. Platon ve Aristoteles gibi düşünürlerin insanı tek özne yapıp ön plana çıkarmaları insanın doğaya karşı müdahalesinin önünü açar ve felsefi bir zemin oluşturur (Sulak, 2018).

İnsanı doğanın mutlak efendisi yapan ve doğayı doğrudan insanın ellerine veren ekolojik bir denge barındırmayan bu düşünce çevre sorunlarının ortaya çıkmasının ilk basamağıdır. Bu dengesizliğe bir de iktidar mücadelesi eklenince doğayı kontrol etme

gücü doğrudan insana geçer. Kontrol etme arzusu zamanla sömürme arzusuna dönüşür ve bu sömürme arzusu günümüzde insanın var oluş sebeplerinden biri haline gelir. Gelişen ve değişen bu süreç insanın doğadan uzaklaşmasına ve acımasız olmasına neden olur. İnsan- doğa ilişkilerinde tüketim ön plana çıkar ve doğa sömürü normalleştirilir (Gül, 2013).

Ekoloji olgusu ise ilkçağda ya da orta çağda değil modern çağda ortaya çıkar. İnsanlarda olduğu gibi kavramlar da kendi çağlarında oluşur. Bu nedenle çevreyle ilgili sorunlar ve ekoloji modern dünyaya ait kavramlardır. Bu kavramların ortaya çıkması için doğa tahribatlarının artması ve Endüstri Devrimi'nin yaşanması gerekir. Çünkü doğanın farkına varmak için tahrip edilmiş ve kirletilmiş olması gerekir (Şenses, 2017).

Ekoloji, insanın kendisi dışındaki bütün canlılar ile ilişkilerini inceleyen ve bu ilişkideki çevresel problemleri ele alan bu problemlere çözümler üretebilen doğanın işleyiş mekanizmasını inceleyen bir bilim dalıdır. Yunanca köke sahip olan bu kavramı ilk kez Alman biyolog ve filozof Ernest Haeckel kullanmıştır. Çevre, yaşamın devam etmesinde etkisi olan toplumsal ve kültürel faktörlerdir. Bu tanımlara göre ekoloji ve çevre kapsam yönünden birbirinden ayrılırlar. Yaşanan tüm ekolojik sorunlar içinde bulundurduğu canlıları ve bu canlıların çevreleri ile olan ilişkilerini de etkiler (Cengiz, 2013).

İnsan çevre sorunlarını hem ortaya çıkaran hem de ortadan kaldıracı bir güç olarak karşımıza çıkar. İnsanın doğaya karşı bu davranışlarına yön veren ve aynı zamanda doğa – insan ilişkisini düzenleyen bir takım etik kuralları vardır. Çevre etiği; insanın kendisiyle, insanın toplumla ve insanın doğa ile ilişkilerini düzenleyen kuralların tamamıdır. Bu yönden bakıldığında çevre etiği, çevre dengesi ve ekolojik bilincin farkına varan insanlık için oldukça önemli bir kavramdır. Çevre etiğinde en önemli kavramlar saygı ve sorumluluktur. Etik davranışlardan olan saygı aynı zamanda insanın içinde yaşadığı çevreye karşı da tutumunu gösterir. Descartes, Newton gibi evreni mekanik bir olgu olarak görmek yerine doğanın yaşayan canlı bir kavram olduğu kabul edilmeli ön plana çıkarılmalıdır. Doğayı tahrip etmek ve zarar vermek yerine içinde bulunduğumuz çevreyi evimiz gibi görüp etik kavramlar olan saygı ve sorumluluk kavramları ile insan – doğa ilişkilerinin düzene oturtulması gerekir (Gül, 2013).

Doğa – insan ilişkilerinin iyileştirilmesi için Cengiz(2013)'e göre dünyada pek çok bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmaktadır. Günümüzde kaynakları tasarruflu kullanmaya yöneltme, geri dönüşüm çalışmalarına önem verme ve farkındalık oluşturma amaçlı uyarılar ile dikkat çekilmektedir. Bireylere eğitimlerinin ilk yıllarında çevre bilinci oluşturmaya ve doğa sevgisi verilmeye çalışılmaktadır. Ekolojik dengenin önemi her yıl mart ayında kutlanan Orman Haftası'nda ve ekim ayında kutlanan Dünya Hayvanları Koruma Günü'nde belirli gün ve haftalar içerisinde anlatılmaktadır. Türlerin çeşitliliği de ekolojik denge açısından oldukça önemlidir. Avlanma yasakları, koruma bölgeleri oluşturulması gibi önemler ise çevrenin dengesi için alınan önlemlerdir. Öyle ki bu dengenin korunması için devletler anayasalarında hukuki düzenlemeler yapmaktadır. Bu bağlamda anayasasına çevre sözcüğünü ilk ekleyen ülke 1971 yılında İsviçre olmuştur. Çevre kavramı Fransa yasalarında da kapsamlı bir şekilde tanımlanır. Türkiye'de ise 1982 Anayasasında çevre tanımı yapılır. Farkındalık oluşturmada bir diğer yöntem ise insan ve doğa ilişkisine dikkat çekmek, ekolojik farkındalık oluşturmak ve doğanın sömürülmesine karşı pek çok sinema filmi yapmaktır. Küresel ısınmanın sonuçlarını anlatan Ice Age serisi, savaşlar ile yok edilen yeryüzünü dünyanın ilk gününe götüren "Planet of the Apes", küresel ısınma ile beraber eriyen ve tehlike oluşturan buzulları anlatan "Water World" bu farkındalığı ortaya çıkaran ve doğa insan ilişkilerine dikkat çeken sinema filmleridir.

Denilebilir ki, insan- doğa ve ekoloji ilişkisi yalnızca çevre tahribinden ve çevrenin kirletilmesinden ve çevre sömürsünden oluşan bir ilişki sarmalı değil toplumsal, siyasal, sanatsal ve ahlaki boyutları da olan ilişkiler örgüsüdür. Bu sorunların çözümünde en güçlü çözüm Gül(2013)'ün de söylediği gibi çevre bilinci oluşturmak olmalıdır. Bunun için de felsefeden, teknolojiden, edebiyattan ve sanattan ve eğitimden mümkün olduğunca yararlanılmalıdır.

1.1.4. Çevre Eğitimi ve Türkçe Öğretim Programında Çevre Eğitimi

Doğal yaşam ve insan yaşamı dengeler üzerine kuruludur. Varoluştan günümüze kadar bu dengeler varlığını sürdürmektedir. Nüfus artışı, sanayileşme, insanın doğayı tahribi, doğal kaynakların tüketilmesi çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır. Bu çevre sorunları incelendiğinde başlangıçtaki dünya düzeninin gün geçtikçe değiştiği ve dönüştüğü gözlemlenmektedir. Artan çevre tahribatı ve bozulan düzen insanlığın

çevre bilinci konusunda ne derece eksik olduğunu göstermektedir (Sağlam ve Miçooğulları, 2021).

Çevre sorunlarının önüne geçilebilmesi için çevre ahlakına sahip çevre sorumluluğu ve bilincinde bireyler yetiştirilmeli ve çevre bilinci küçük yaşlardan itibaren bireylere kazandırılmalıdır. Bu bilinç gelecek kuşakların daha güvenilir bir ortamda yetişmesini ve doğal kaynakların korunmasını sağlayacaktır. Çevre eğitime bu noktada oldukça ihtiyaç vardır (Gülersoy ve Civil, 2023).

Çevre eğitimi; çevrenin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi açısından çevre yönetimi konusunda önemli araçlardan birisidir. Çevre sorunlarının temeli olan insana görev ve sorumlulukları yaşamı boyunca devam edecek bir eğitim ile hatırlatılmalıdır. Bu eğitim insanı bilgi ve bilinç yönünden geliştirirken tutum ve davranış değişikliklerine de yol açmalıdır. İlköğretim kademelerinden üniversiteye kadar tüm eğitim kurumlarında çevre eğitimi verilmesi insanlığı daha bilinçli ve duyarlı hale getirecektir. Aynı zamanda bu eğitimler insanda belirli tutum ve davranış kalıpları oluşturacaktır (Çolakoğlu, 2010).

Eğitim sistemimiz disiplinlerarası ve tematik şekilde yapılandırılmıştır. Bu nedenle aynı kademedeki bir dersin içeriği ile bir başka dersin içeriği arasında bağlantı kurulabilmektedir. Bu disiplinlerarasılık ile konuların farklı boyutlarının öğretimi yapılabilmektedir. Bu konulardan birisi olan ve çevreye karşı tutum ve davranışların değişmesine yol açan doğamızı, toplumumuzu ve benliğimizi en çok etkileyen disiplin çevre eğitimidir. Çevreye karşı duyarlılık sağlamak için planlı ve programlı eğitimin yapıldığı okullarda çevre konusuna ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. İlk denemeler fen bilimleri derslerinin içeriğine ilişkin alanlarda yapılmış fakat 2005 yılı ile birlikte konular disiplinlerarası ele alınmaya başlanmış bu sayede çevre eğitimi dar bir alandan çıkarak diğer dersler ve konular ile de ilişkilendirilebilmiştir. Çevre eğitimi geniş bir bakış açısının içine dâhil olmuş ve son yıllarda bir ders olarak seçmeli ders şeklinde programlarda yerini almıştır (Baskın ve İncik, 2022).

Türkçe öğretim programında çevre ve çevreye ilişkin kavramlar ‘‘ Doğa ve Evren’’ temasının tanımlarında yer almaktadır. Türkçe Öğretim Programında temalara ilişkin açıklamaların yapıldığı bölümde Doğa ve Evren temasının konu önerileri şöyle açıklanmaktadır:

‘‘bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece,gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.’’ (MEB, 2019).

Ortaokul Çevre Eğitimi Dersi Öğretim Programında (2015) ise doğanın korunmasının tüm dünya ülkeleri tarafından kabul edilebilecek sürdürülebilir bir kalkınma ile mümkün olduğu fikrine değinilmiştir. Çevre sorunlarının çözümünde eğitimin önemini ortaya çıkaran ulusal ve uluslararası çalışmalar yapılmıştır. 1977’de yayımlanan Tiflis Konferans Bildirisi ile çevre eğitiminin çerçevesi ve amaçları belirlenmiştir. UNESCO bu bildiriden yola çıkarak ortaokullar için bir çevre eğitimi programı hazırlamıştır. Daha sonra bu programın alanı çevre eğitimi ile sürdürülebilirliği içerisine alacak şekilde genişletilmiştir. UNESCO tarafından hazırlanan bu prototip öğretim programının içinde yer alan konular Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler gibi birçok dersi kapsayacak şekilde öğretim programlarında yer almaktadır. Seçmeli ders olan çevre eğitiminin kapsamı bu yüzden diğer dersleri de içine alacak şekilde disiplinlerarası anlayışa bağlı kalarak belirlenmiştir (MEB, 2015).

Tematik anlayış çerçevesinde ‘‘ Doğa ve Evren’’ temasında değinilen aynı zamanda Çevre Eğitimi Dersi Programında diğer disiplinler ile ilişkilendirilen çevre eğitimi Gülersoy ve Civil (2023)’e göre de farkındalık yaratmak, sürdürülebilirliği oluşturmak ve doğal kaynakların yönetilebilmesini sağlamak gibi amaçları olan çok yönlü bir disiplindir.

Çok yönlü bir disiplin olan çevre eğitimi ışığında çevresel sorunlar ile mücadele yalnızca çevreye karşı olumlu tutum geliştiren, çevre bilinci yüksek bireyler ile mümkün olacaktır. Örgün eğitimin belirli bir programa bağlı kalarak ve düzenli bir şekilde verilebilen bir eğitim olması nedeniyle çevre eğitimi açısından önemi göz ardı edilemeyecek konumdadır. Gelecekte birçok meslek grubuna dâhil olacak gençlerin çevre bilinci yüksek insanlar olarak yetişmelerini sağlayabilmesi açısından çevre eğitiminin önemi bu bağlamda ortaya çıkmaktadır (Gülersoy vd., 2020).

1.2. OKUR–TEPKİ KURAMI

Okuma, yazar tarafından ortaya konmuş metni okuyucunun duyu organları aracılığı ile anlamlandırma sürecidir. Okumanın ilk amacı anlam bulmak, anlam

vermektedir. Bu anlam bulma süreci yazar, okur ve metin arasındaki ilişki ile gerçekleşir. Bu süreç aynı zamanda okuyucunun deneyimleri ve hazır bulunuşluğu gibi birçok faktöre bağlıdır (Bektaş, 2023).

Okur – tepki kuramı okuyucu merkezli olan okuma eylemi ile ilgili bir düşünce ekolüdür. Metin merkezli okuma görüşlerinin aksine okuyucu tepkisi düşünürleri metindeki anlamın okuyucunun içinden metne verdiği bir yanıt olduğunu ve metin ile okuyucu arasındaki işlemsel bir süreç oluştuğunu savunurlar. Okuyucunun kültürünü, bilişsel yeteneklerini ve geçmiş yaşantılarını kabul ederler (Davis, 1992). Kuramda okuma, belirli bir zaman ve bağlamda okuyucu ile metin arasında geçen etkileşimsel süreci ifade eder. Anlam metnin içinde doğrudan bulunmaz bu etkileşimsel süreçte ortaya çıkar (Tosun Kaya, 2018).

Okur - tepki kuramı, bir edebi eseri okurken kişinin yalnızca karşısındaki gerçek metni değil eş zamanlı metne verdiği cevapları da okuma sürecine katması vurgusunu yapar. Okur- tepki kuramı metni gün ışığına çıkarıp somutlaştırma eylemidir. Bu yönüyle bakıldığında edebi metnin sanatsal ve estetik denilebilecek iki yönü vardır. Sanatsal yön, yazarın yarattığı metni; estetik yön ise okuyucu tarafından gerçekleştirilen, yaratılan metni ifade eder. Edebi metin ise bu iki yönün ortasında yer alır. Eser, yazılı olan metinden daha fazlasıdır ve metin ancak okuyucu ile buluştuğunda hayat kazanır. Metnin hayata geçmesi hiçbir şekilde okuyucudan bağımsız değildir. Metin ve okur arasındaki var olan ilişki edebi eserin varlığını oluşturur. Okuyucu metni şematize ederken metnin sunduğu çeşitli bakış açılarını kullanır ve metni kendi tepkileriyle harekete geçirir. Yazar okuyucuya hikâyenin tamamını verseydi ve okuyucuya okuma eyleminde yapacak hiçbir şey kalmasaydı o zaman hayal gücü devreye giremeyecek ve okuma eylemi can sıkıcı bir süreç olacaktı. Bu yüzden edebi bir eser okuyucunun hayal gücüne dayalı oluşturulmalıdır. Çünkü okuma süreci aktif ve yaratıcı bir zevk sürecidir. Okuyucunun hayal gücü edebi metinde çizilen ana hatları canlandırır ve böylece dinamik bir süreç başlar (Iser, 1972).

Süreçte okurların anlam oluşturmadaki rolü her bir okurun aynı metinden farklı anlamlar çıkaracağını hatta aynı okurun aynı metni farklı zamanlarda okuduğunda da farklı anlamlara ulaşabileceği düşüncesini ortaya çıkarır. Metin hep aynı metin olarak kalsa da metni okuyan, yorumlayan ve zamanla değişen okurdur. Okur metni okumaya

başladığında yazarın düşüncelerine ev sahipliği yapar ve metin bu ev sahipliğinde aracı olan nesne konumunda bulunur. Böylece bir edebi metin, yazar ile okurun birlikteliği ve bu birliktelikte okurun metni deneyimlemesine dayanır. Deneyimler, ruhsal değişiklikler, var olan ve kazanılan bilgiler, okumanın amacı gibi nedenler metnin anlamlandırılmasında önemlidir. Bu deneyimleme sürecinden sonra metin artık yazılı bir nesne değil okuyucunun zihninde gerçekleşen bir olaydır (Kara, 2023).

Gerçekleşen bu olay sonucunda Iser(1972)'e göre okuduklarımız hafızamızda yer edinir. Bu yer edinme sırasında metin kısılır. Hafızadan daha sonra okunan bu metin geri çağrılabilir. Çağrılan metin hiçbir zaman orijinal metnin aynısı olmaz. Eğer aynı metin geri çağrılabilseydi bu okuyucunun hafızası ile algısının aynı olduğu anlamına gelirdi fakat bu mümkün değildir. Çağrılan metin ile daha karmaşık süreçler ve daha karmaşık öngörüler ortaya çıkar. Böylece okur geçmiş, gelecek ve şimdi arasında bağlantı kurar. Bu bağlantı kurulurken metnin kendisi olmasa da okuyucunun bilişsel olarak üzerinde çalıştığı ürün ortaya çıkar. Okuyucunun okuduğu metnin içindeymiş gibi hissetmesinin temel nedeni de budur. Okunulan metnin ne derece eyleme dönüştüğünün ispatı ise yazılanların algılanmasının da ötesinde yaratıcı bir süreçtir. Edebi metni okuyucu kendi zihinsel süreçleri ile tekrar yaratır. Bu sürecin sonunda ortaya çıkan ürün metnin sanal boyutudur. “Sanal boyut, metin ile hayal gücünün bir araya gelmesidir.” Denilebilir ki okuma eylemi bir bakış açıları ve yaşanmışlıklar dübünüdür.

Eser ne metnin ne de okuyucunun içindedir. Okuma eylemi sırasında okuyucu ile metnin bir parçası arasında bağımlı bir ilişki ortaya çıkar. Bu ilişkiye “çağrışım” denir. Çağrışım, bir okuyucunun metinde gömülü olanı ortaya çıkarması değil belirli metinlerin her birinin bir diğerini şartlandırarak geliştirdiği bir olay olarak adlandırılır (Iser,1972).

Rosenblatt (1998)'a göre okuma eylemi en başından başlangıçta belirsiz gibi gözükse de bir beklenti, fikir ya da amaç üzerine başlatılır. Yazar ile çelişen bir amaç olmadığında okuyucu öncelikle yazarın amacına ulaşır. Okuyucu metni karşısında gördüğünde metni nasıl okuyacağına ve hangi anlamlara odaklanacağını ilişkin seçimler yapar. Rossenblatt bu seçimlere “bilincin odaklanmaya hazır olması” adını verir. Dikkat ağırlıklı olarak okumadan sonra hatırlanması gereken bilgilere odaklanır. Öyle ki Rossenblatt dikkati yanlışlıkla bir zehri içen ve panzehiri öğrenmek için şişenin üzerini

okumaya çalışan bir adama benzetir. Dikkat okumanın sonunda sahip olunması gerekenleri organize eder. İşaretleri anlamlandırmaya çalışır ve kelimelerin neyi işaret ettiğine odaklanır. Kelimelerin duygusal ve anlamsal çağrışımlarını göz ardı eder. Bu tür bir okuma analiz edici bir okumadır. Ancak Einstein sonrası bilim öznel yönün bilimsel düşüncelerden bile tamamen koparılamayacağı görüşünü savunur. En dikkatli objektif gözlemlerde bile gözlemcinin payı vardır. Dikkatli bir okuma eyleminde de okuyucunun payı elbette bulunacaktır.

Estetik okuma ise okuma sırasında ağırlığı okuyucunun hissettiğine ve düşündüğüne verir. Okuyucu bilişsel sürecinden, dilsel ve deneyimsel havuzlarından gerekli seçimleri yapmalı ve metnin göndermelerini kendi havuzunda çağrışımları ile harmanlamalıdır. Okuyucu dikkatini iç içe geçmiş bilişsel ve duygusal yönlerine çevirerek bir metni anlama sürecine girerse o anlatıya katılabilir. Böylece okuyucu “kapı komşusundan daha canlı hale gelen” karakterler ile tanışabilir. Denilebilir ki okuma; estetik süreç boyunca etkili bir okuma ve bilişsel süreçlerin üstesinden gelme eylemidir (Rosenblatt, 1998).

Okuyucu anlam verme eyleminin ilk basamağıdır. Anlam metinde kendiliğinden bulunmaz. Okuyucu yaşamdaki deneyimlerini de işe koşarak metindeki anlamı ortaya çıkarır. Bu süreçte; okuyucunun içinde bulunduğu toplumun gelenek ve görenekleri, öğrenim gördüğü okullar, olaylara ve durumlara karşı bakış açısı gibi birçok faktör süreci etkiler. Her birey biriciktir. Bu yüzden metinler karşısında verdikleri tepkiler de benzersiz ve biricik olur. Verilen bu tepkilerin farklılıklar göstermesi her metinden farklı anlamlar çıkması görüşünün temelini oluşturur (Bektaş, 2023).

Rosenblatt(1998)’a göre de okuma sürecini pek çok faktör etkileyebilir. Geçmiş deneyimler, mevcut yaşamdaki meşguliyetler, okuma amacı, okuma eyleminin koşulları, bilinçdışı itilen tüm koşullar okuma eylemi üzerinde etkiye sahiptir. Öyleyse denilebilir ki okuma süreci metin, okuyucu, bağlam tarafından şekillendirilen organize edilmiş bir süreçtir.

Organize edilen bu süreç tüm algıyı inşa eden özne – nesne ayrımını ortadan kaldırılırsa okuyucu yazarın düşünceleri yerine kendi düşünceleri ile yeni sınırların çizilmesini sağlayacaktır. Metin ve okuyucu bu süreçte artık nesne ve özne olarak karşı karşıya gelmeyecektir. Bu karşı karşıya gelme yerine okuyucunun içerisinde bir bölünme gerçekleşecektir. Bir başkasının düşüncelerini düşünürken kendi düşünceleri geçici olarak

arka planda kalacaktır. Okudukça ve okuma eylemi devam ettikçe kişiliğinde bir bölünme meydana gelecektir çünkü okuyucu olmadığı bir şeyi yani yazarın düşüncelerini içselleştiremez. Okuyucu bir başkasının düşüncelerini düşünüyor olsa da olduğu şey tamamen yok olamaz. Öyle ki okuma sürecinde okur, yazarın düşüncesini kendisi için ilgi çekici bir düşünceye çevirmekten başka bir şey yapmaz (Iser, 1972). “Ölen bir adamın sözü yaşayanların bağırsaklarında değişikliğe uğrar.” cümlesi, Rosenblatt(1959) için okur – tepki kuramının sanatsal bir özetidir. Böylece okuyucunun edebi iletişimdeki aktif rolüne vurgu yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

ANİMASYON FİMLERİ, GELİŞİMİ ve STÜDYO GHİBLİ

2.1. ANİMASYON FİMLERİ VE GELİŞİMİ

Kültür, zaman ve mekâna bağlı olarak değişikliklere uğrayan canlı bir kavramdır. Değişen yaşam koşulları kültür aktarımında da çeşitli değişimlere zemin hazırlamıştır. Teknolojinin gelişmesinden ve radyo, televizyon, bilgisayar gibi elektronik aletlerin icadından önce kültür aktarımı daha çok çevredeki ve ailedeki bireyler aracılığı ile yapılırdı. Teknolojinin gelişmesi ile ise kültür aktarımı dijital alanlardan yapılmaya başlanmıştır (Aslan, 2021). Günümüzde çocuklara kültürel aktarımın yapıldığı kanallardan birisi de çizgi filmlerdir. Kamacıoğlu(2017)'na göre çizgi filmler çocukların yaşamında önemli bir parçadır. Zamanlarının önemli bir kısmını çizgi film seyretmeye ayıran çocuklar, çizgi filmler ile hayal dünyalarını genişletirken ahlaki ve sosyal davranışlarında da izlediklerinden etkilenerek değişiklikler yapmaktadır. Çocukların izledikleri kahramanları rol model olarak onlar gibi davranışlar sergiledikleri de görülmektedir.

Hedef kitlesi genellikle çocuklar olan çizgi filmler başat amacı eğlendirmek ve eğlendirme görevini yaparken de öğretmektir. Bu amaçlara ulaşırken aynı zamanda çocukların hayal dünyalarını da genişletmektedir. Öğretme işlevini üstlenen çizgi filmler bu açıdan ebeveynlere de yardımcı olmaktadır. Çevreyi tanımada ve sosyal ilişkiler geliştirmede önemli bir araç konumundadır. İzlenen çizgi filmler çocukların davranışlarını değiştirmekte, duygularını etkilemekte ve bu etki davranış değişikliği olarak sosyal hayata aktarılmaktadır. Ülkemizde her saat çizgi film yayını yapan kanalların sayısı artarken teknolojinin gelişimi ile beraber çizgi filmlere teknolojik araçların hepsinden istenilen saatlerde ulaşılabilir. Televizyon, bilgisayar dışında sinema salonlarında sunulan ve sinema salonlarında ulaşılabilen çizgi filmler de vardır. Bu çizgi filmlere animasyon filmleri denilmektedir (Kamacıoğlu, 2017). Aslan(2021)'a göre kültürel öğeleri içerisinde taşıyan animasyon kültür aktarımındaki dijital kanallardan birisidir

Animasyon, Türkçe 'de genellikle "Canlandırma Film" sözcükleri ile karşılanmaktadır. Animasyonda cansız varlıklara, yapılan çizimlere ve hayvanlara verilen hareket özelliği canlandırma olarak tanımlanmasına neden olmaktadır (Alabay, 2021).

Canlandırma insan türünün eskilere dayanan taklit yöntemlerinden biridir. İlk insanlar gündelik yaşamlarını, karşılaştıkları hayvanları ve kullandıkları nesnelere

tasvirlerini hayal güçlerindeki şekliyle mağara duvarlarına çizerek canlandırmışlardır. Bu eyleme canlandırma adının verilmesinin temel nedeni insanın bilişindeki somut şeyleri çizgiler ve şekiller yardımıyla somutlanmasından, hayat verilmesinden kaynaklanmaktadır. Denilebilir ki çizerek canlandırma en eski betimleme eylemlerinden biridir (Ündağ, 2021).

MEGEP(2013)'e göre ise animasyon; insanları eğitmek ve eğlendirmek için yapılan canlandırmalara denir. Canlandırmalarda bir havyan ya da bir meyve canlandırılabilceği gibi tarihi kişilikler ya da komik tipler de canlandırılabilir. Bu canlandırmaları doğrudan insanlar yapabildiği gibi değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte canlandırmalar dijital ortamlarda da yapılabilmektedir. Dijital ortamda yapılan bu animasyonlara ise dijital animasyon denir. Animasyon insanların bir tür eğlenme biçimidir. Bu eğlence sırasında verilen mesajlar ile birlikte kültür tanıtımları ya da yeni şeyler öğrenmek kaçınılmazdır. Bu yüzden animasyonu yalnızca bir eğlence aracı olarak görmemeli çünkü animasyon gelişen ve değişen dünyadaki tatminsizliği ve hareketsizliği ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Yaparak – yaşayarak öğrenme günümüz eğitiminin en önemli yöntemlerinden biridir. Bu süreçte öğrenilen bilgiler ve kazanılan beceriler çocuklarda kalıcı olmaktadır. Yaparak – yaşayarak öğrenen birey empati sürecini doğru kontrol eder. Çocuklar animasyon gösterilerinde de empati becerilerini geliştirirler. İzledikleri olayın, durumun ya da kişinin bir parçası olurlar ve kendilerini onların yerine koyarlar. Böylelikle çocuklar animasyon aracılığı ile empati kurma, birlikte yapma, güven ve paylaşma becerileri kazanırlar (MEGEP, 2013).

Türkiye’de iki boyut ile yapılan sinema filmlerine çizgi film üç boyut kullanılarak yapılan filmlere ise animasyon filmi adı verilmektedir. Animasyon filmlerindeki boyut farklılığı ve bilgisayar ile oluşturulması hedef kitesinde değişimler yaratmıştır. İki boyutlu olan animasyonlar yani çizgi filmler çocuklara hitap ederken üç boyutlu olan animasyon filmler hem çocuklar için hem de yetişkinler için oluşturulmaya başlanmıştır. Bunun en başat nedeni ise animasyon filmindeki mekânların ve karakterlerin gerçeğe çok yaklaştırılmasıdır. Bu hedef kitle değişimi sonunda animasyon filmler kültür aktarımında daha önemli bir konuma gelmişlerdir. Bir ailedeki her yaşta bireye hitap etmedi animasyon filmini kültür aktarımında bütünlükçü bir yere getirmiştir (Aslan, 2021).

Animasyon hayata farklı pencerelerden bakmanın, yeni keşifler yapmanın ve hayal gücünü kullanmanın bir yoludur. 1980’li yıllar animasyon filmleri için önemli bir

başlangıçtır. 1980'den sonra yapılan değişiklikler ve yeniliklere bakıldığında animasyon dünyası önemli bir yol kat etmiştir. 1980'den sonraki 15 yıllık sürede animasyon filmlerinin bilgisayar desteği ile geliştiği görülmektedir. Pixar bu süreçte animasyon filmleri için önemli bir şirket olmuştur. Steve Jobs bu şirketi satın almış ve 1995 yılında oluşturulan Toy Story filmi tamamen bilgisayar animasyonu olan ilk film olarak oluşturulmuştur. Bu filmden sonra animasyon filmlerine yeni bir sayfa açılmıştır. İkinci on beş yıllık süre içerisinde bilgisayar teknolojisi ve animasyonu hızla gelişmiştir. Yeni şirketler kurulmuş ve yeni filmler oluşturulmuştur. 2010 sonrası dönemde de gelişimine devam eden animasyon teknoloji hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap eder konuma gelmiştir. Öyle ki 1980'den sonra animasyon hızla gelişmiş ve sinemada büyük bir yer edinmiştir. Bu tarihsel gelişimde ise Miyazaki animasyonun hem Japonya'da hem de dünyanın tamamında yaygınlaşmasında büyük rol oynamıştır (Çetinkaya, 2023).

Animasyon filmlerine renk ve sesin dâhil edilmesi ve hedef kitlesinin değişmesi bu filmlerin birçok alanda kullanılmasına neden olmuştur. Bu alanlardan birisi ise kültür aktarımıdır. Kültürel çeşitliliğin sağlanması yerel anime filmleri ile sağlanmıştır. Öyle ki Japonya Batı'dan öğrendiği animasyon tekniklerine kendi kültüründeki efsaneleri ekleyerek "anime" adında animasyon filmlerini ortaya çıkarmıştır (Aslan, 2021).

Kendinden önceki kültür ve geleneklerin üzerine kurulan anime geçmiş ile şimdiki birleştiren bir kültür oluşturmayı başarmıştır. Japonların sanattaki gelişimi dış etkenlerin benimsenmesi ile şekillenmeye başlamıştır. Animenin bu kadar ön plana çıkması ise eski ve yeniye sentezlemesi, Doğu ve Batı kültürünü birleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Stüdyo Ghibli ve bu stüdyonun yönetmenlerinden olan Miyazaki'nin yapıtları bu sentezi ve birleşimi içerisinde barındırması açısından bu çıkarımı doğrular niteliktedir. Miyazaki eserlerinde hem Batı'yı hem de Japon tarihi, geleneklerini ve kültürünü yansıtmaktadır. Miyazaki bu sentez ile tüm dünyada izlenmeyi ve okunmayı başarmaktadır (Alicenap, 2012).

2.2. STÜDYO GHİBLİ VE HAYAOMİYAZAKİ

Animasyon filmleri sinema endüstrisinin en gözde türlerinden birisidir. Teknolojinin gelişmesi ve anime filmlerinin her yaşta izleyici tarafından daha fazla fark edilerek kitlesinin artması değerinin artmasına ve daha popüler olmasına neden olur. Animasyon filmleri sadece çocuklara değil yetişkinlere de hitap etmesi farklı türde filmlerin ortaya

çıkmasını sağlar. Animasyonların komedi, korku, bilimkurgu, belgesel gibi türleri bulunmaktadır. Bu filmlerinin başarı nedenlerinden birisi de animasyon stüdyolarının başarılı işler yapmasıdır. Pixar, Stüdyo Ghibli, Disney gibi animasyon stüdyoları animasyonların başarı yakalamasında büyük rol oynarlar (Çetinkaya, 2023).

Stüdyo Ghibli, 1985’de istedikleri gibi bir animasyon filmi yapabilmek için bir araya gelen MiyazakiHayao, TakahataIsao ve yapımcı Toshio Suzuki tarafından kuruldu. Farklı şirketlerde ayrı ayrı birçok iş yapan bu üçlü sanatta özgür olma ve sanatsal özgürlüklerini ortaya koyabilmek için Stüdyo Ghibli’de birleşirler. Hollywood dışında dünyanın en fazla kar elde eden animasyon şirketi unvanına sahiptir. Japonya’da filmleri sürekli gişe rekorları kıran Stüdyo Ghibli’nin en iyi animasyon dalında ödül almış bir filmi vardır. *Spirited Away (Ruhların Kaçışı, 2008)* Oscar ödülü de dâhil olmak üzere birçok ödüle layık görülür (Blanc ve Odell, 2011).

Stüdyo Ghibli için en önemli isimler kurucularıdır. TakahataIsao, 29 Ekim 1935’te Japonya’nın Ise şehrinde doğar. MiyazakiHayao ise 5 Ocak 1941’de Tokyo’da dünyaya gelir. Miyazaki’nin ailesi üç kardeşi, annesi ve babasından oluşmaktaydı. Annesi çocuklarına her zaman sorgulamayı öğreten özgür düşüncelerin tutkunuudur. Miyazaki’nin annesi hastadır ve tedavisi için ailecek hastalığın tedavisi için bütün ülkeyi dolaşmak durumunda kalırlar. Bazı yorumcular bu yaşanmışlığı Miyazaki’nin *My Neighbour Tototo (Komşum Totoro, 1988)* filmi ile ilişkilendirir. Babası uçak şirketinde çalışan Miyazaki uçan makinelerle karşı her zaman bir sevgi duyar. Gördüklerini ve düşündüklerini çizgiler ile ifade eden Miyazaki aynı zamanda uçak dergileri için uçan makineler de tasarlar (Blanc ve Odell, 2011).

Bir dergi için Rüzgârlı Vadi’yi çizmeye başlayan Miyazaki bir başarı elde eder. Bu başarının ardından serinin animeye çevrilmesi fikri için Takahata’ya gider. İçerisinde Hisaishi ve Toshio’nun da olduğu projeye dâhil kişiler ileride ifade özgürlüğünü ticari kaygıların üzerinde tutacak olan stüdyoyu yani Stüdyo Ghibli’nin kurulmasında rol oynayacaklardır. Rüzgârlı Vadi serisindeki başarı sonrası desteklenen Miyazaki Japonya’da üretilecek ve çalışanları sanatçı muamelesi görebilecek Stüdyo Ghibli’yi Takahata ve Suzuki ile birlikte kurar (Blanc ve Odell, 2011).

Stüdyo Ghibli filmleri her ne kadar birbirinden bağımsız dursalar da ortak bir dünya görüşüne, ortak kültürel motiflere ve ortak temalara sahiptirler. Stüdyo Ghibli filmlerindeki ortak tema ve motifler şu şekildedir;

• **Çevrecilik:** Ana temalarından birisi insanlığın doğa ile etkileşimidir. Şinto inancına göre çevreye saygı duyulmalı ve bütün varlıkların canlı olduğu kabul edilmelidir. Doğa insan yüzünden acı çeker.

• **Uçmak:** Uçma eylemi animasyonlara canlılık ve hız katar. Uçmak özgürlük hissi verdiği için yazara da özgür bir ortam sağlar. Miyazaki filmlerinde sürekli tekrar eden temalardan biri uçmak ve uçan makinelerdir.

• **Çocuk:** Ghibli filmlerinde çocuk özgürleştirici bir güçtür. Baş karakterin çocuk olması izleyici olan çocukların karakter ile empati kurmasını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda yetişkinler için de geriye dönüş ve dileklerin gerçekleşmesi simgesi olur. Çocuk bir yetişkinden daha fazla şeyi görür ve fark edemeyeceği şeyleri fark eder. Tehlike ile yüzleşme konusunda daha korkusuz oldukları için de animasyonu daha canlı ve hareketli tutarlar.

• **Antropomorfizm, Zoomorfizm ve Metamorfoz:** Antropomorfizm insan özelliklerine sahip hayvanlarken zoomorfizm hayvan biçimindeki karakterlerdir. Ghibli filmlerinde antropomorfizm ve zoomorfizm arasında bir denge bulunur. Bu denge Ghibli filmlerinin temel niteliğidir. Metamorfoz ise biçim değişikliğidir. Bu biçim değişikliği karakterin duygusal durumunu yansıtmak ya da ruh halini betimlemek için kullanılır.

• **Rüzgâr ve Hava:** Hava durumu ve doğa ile ilişkisi hassas dengeleri ifade eder. Ghibli filmlerinde estetik ve duygusal vurgular için de iklim önemli bir araçtır.

• **İçimizdeki Dünyalar:** Ghibli fantastik filmlerinde içimizde var olan ama fark etmediğimiz ya da ortaya çıkarmadığımız hayal gücümüzü keşfetmemizi sağlar. Bu hayal gücü ile kurgulanan dünyalar ya bir çocuğun ya da bir yaşlının gözünden aktarılır. Yetişkinlerin gözünden aktarılmamasının nedeni ise bu dünya neden olarak mantık nedeniyle yetişkinlerin bu hayal gücünü yakalayamayacağı görüşüdür. Bu dünyalar fiziksel olarak var olmak zorunda değildir hayal gücü ile de oluşturulabilirler.

• **Shinto ve Japon Mitolojisi:** Japonya'nın yerel dini olan Shinto, animist bir dindir. Her şeyin bir ruhu olduğu inancını barındıran Shinto insan ve çevre ilişkilerine önem verir.

Ghibli filmlerinde doğrudan dini inançlar seyirciye aktarılmasa da animelerin içinde mutlaka Shinto izlerine rastlanır.

•**Sosyal Toplum:** Ghibli Stüdyo kurucularının toplumsal adalete bağlılıkları oluşturdukları animelerde de görülür. Toplumların ortak hedefleri vardır ve toplumca bu hedeflere yönelirler. Bu hedefe yönelirken de ellerinden gelenin en iyisini yapmak için çabalarlar.

•**Japon Kültürü:** Batının etkisine rağmen Ghibli filmlerinde Japon kültürü çok net bir şekilde izleyiciye aktarılır. Gelenekleri, yemeklerini, giyim tarzlarını ve görgü kurallarını toplum içerisinde koruyabildikleri gibi animelerinde de sıkça yer vermişlerdir (Blanc ve Odell, 2011).

Miyazaki'nin animasyon filmleri de Stüdyo Ghibli'de oluşturulduğu için Ghibli'nin ortak tema ve motiflerini taşır. Çetinkaya(2023)'ya göre Miyazaki filmlerini doğa, çevre, hayvan sevgisi gibi temaları ele alarak oluşturur. Filmlerinde fantastik öğeler ile gerçekleri birleştirerek Japon kültürü zemininde izleyiciye sunar. Miyazaki karakterler ile empatik bağlantılara ve karakter gelişimine de animasyon filmlerinde önem verir. Filmlerinde mekânları tasarlarken doğal manzaralara önem veren Miyazaki ormanlar, göller, kasabalar, dağlarda olayı kurgular. Karakterler içinde buldukları mekândan mutlaka etkilenirler. Japon kültürünü animasyonları ile dünyada görünür hale getiren Miyazaki Japonya'da ve animede önemli dönüm noktalarından birisi olur. Japonya'nın yerel dini olan Shinto inancına göre her şeyin bir ruhu vardır. Miyazaki de animasyonlarında bu inanç ile karakterlerini oluşturur. Karakterlerinin her yönünü ortaya koyan Miyazaki tek yönlü karakterler yerine çok yönlü karakterler oluşturur. Karakterlerin güçlü yanı olduğu kadar zayıf yanı gerçek yanı olduğu kadar fantastik bir yanı da vardır. Kişi kadrosu genellikle çocuklardan oluşan animasyon filmlerinde Miyazaki karakterlerine cesaret, iyilik, doğa sevgisi gibi değerleri fantastik maceralar ile öğretir.

Miyazaki kendi yazdığı ve yönettiği filmlerde genellikle insan – çevre ilişkisi, eski – yeni çatışması, eski- yeni çatışması ile ortaya çıkan savaşlar, sıkıntılar, kimlik bunalımları gibi konuları ele alır. Miyazaki'nin değindiği konulara bakıldığında yeryüzünün her yerinde var olan ortak bir dert, ortak bir farkında oluşun konularını kapsadığı görülür. Filmlerinde sıkça işlediği öncelikli konu doğa, çevre –insan ilişkisidir. Miyazaki doğa ile insanların bir savaş halinde olduğunu betimlemekte ve bu savaşta galip ya da mağlup

olunduğu durumlarda insanları neler beklediği üzerine senaryolar oluşturmaktadır. Pek çok canlı türünün yok olmak ile karşı karşıya kaldığı yeryüzünde kontrolsüzce kirletilen ve katledilen doğa için Miyazaki animasyon filmleri ile farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır (Alicenap, 2012).

İlgili Çalışmalar

Norveçli filozof Arne Naess'in ortaya koyduğu derin ekoloji akımı, ekoeleştirinin doğuşuna katkıda bulunan önemli bir kaynaktır (Opperman, 2012). şiir, hikâye, roman ve tiyatro gibi edebi türlerin ekoeleştirel bağlamda incelendiği tezler ve makaleler bulunmaktadır. Ayrıca sinema filmlerinin ekoeleştirel çerçevede incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır. Türkiye'de ekoeleştirinin okur – tepki kuramı ile ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır.

Balta(2023) 1950 sonrası Türk hikâyesinde ekoeleştiri ve çevre bilincini araştırır. Ekoeleştiri kuramının güncel yorumunun yanı sıra geçmiş ve gelecek yorumlarına da yer verir, sanat ve edebiyatın ekoeleştiri üzerinde işlevinin üzerinde durur. Çalışmasında dünyadaki kültür ve inançların ekoeleştiri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu araştırır. Türk hikâyesinde aktarılan ekoeleştiriye inceleyen Balta(2023) edebi metinlerde tekrar eden temaların ve her dönem devam eden ortak sorunların üzerinde durur. Sürekli tekrar etmeyen fakat belirli dönemlerde ortaya çıkan çevre krizlerinin de üzerinde durulmaktadır. Bu çalışma 1950'den sonraki kapsamlı bir dönemi ele alması bakımından ve aynı zamanda edebiyat – çevre ilişkisini incelemeye katkıda bulunması açısından önemlidir. Sarıdede(2021)'de çocuk kitaplarında çevreci eleştirinin nasıl yer bulduğunu araştırır. Bu amaç doğrultusunda seçtiği sekiz kitabı çevreci eleştiri çevresinde çocuk kitaplarında olması gereken özelliklere göre inceler. Sonuç olarak karakterlerin çevreci özelliklerinin ön plana çıkarılarak yazıldığı ve doğaya yapılan zulümler karşısında hiç susmadıkları görülür. Sazyek ve Sürücü(2018)'nün çalışmasında ise edebi türlerden birisi olan şiirin ekoeleştiri bağlamında incelenmesi yer alır. Bu inceleme yapılırken Cahit Külebi'nin şiirleri seçilir. Çalışmanın sonucunda Cahit Külebi'nin şiirlerinde insan, doğa vurgusunu çokça yaptığı fakat bu vurgunun doğaya karşı bir mücadele şeklinde olmadığı yalnızca onu anlamaya çalıştığı yönünde olduğudur. Bu çalışma üzerinde çok araştırma yapılmayan şiir türünü ekoeleştiri bağlamında incelemesi yönünden önemlidir. Erdoğan(2014) “Dede Korkut Oğuz

namelerinde Doğa, İnsan ve Mekân İlişkileri’’ adlı çalışmasında Türk edebiyatında üzerinde çokça çalışma yapılan Dede Korkut Oğuz namelerinde doğa, insan ve mekân ilişkilerini inceler. Doğanın canlı olarak yer aldığı Oğuz namelerde, insanın doğaya karşı sorumlu olması ve saygılı davranması gerektiği işlenmiştir. Doğa çoğu zaman Oğuz namelerde olayların yönünü değiştiren aktif bir kavram olarak kullanılmıştır. Bu yönden bakıldığında edebiyatın doğa bilinci oluşturma konusunda rolü büyüktür. Çelikkanat(2022) ise araştırmasında Sevinç Çokum’un roman ve öykülerini ekoeleştirel zeminde ele almıştır. Yazarın roman ve hikâyelerinde yapılan çevre okumasından sonra Çokum’un doğadaki canlıların yaşam hakları, hızlı nüfus artışı, teknolojik gelişmeler sonucunda doğa tahribi, büyüyen ve yabancılaşan kentler gibi konulara dikkat çektiği görülür. Var olan doğa sorunlarının çözümünün Türk kültüründeki çevre sevgisi ve doğa hassasiyetinin hatırlanması ve hatırlatılması ile çözüleceğini belirtir. Çalışma ekofeminizm, derin çevrebilim ve ekopsikoloji kavramlarına da yer vermesi açısından alanyazın için oldukça önemlidir. Yavuz(2023)’de çalışmasında aynı ekoeleştirel incelemeleri Yaşar Kemal’in romanlarında yapar. Araştırmanın sonucunda Yaşar Kemal’in doğayı bir dekor olarak değil de olayların içerisinde temel bir öge gibi kullandığı görülür. Yaşar Kemal’in eserlerinde çevreyle ilgili öğelerin tarihi ve kültürel unsurlarla ilişkilendirildiği saptanır. Buket Uzuner’in Tabiat Dörtlemesini ekoeleştirel bağlamda inceleyen Gonagova(2020) ekoeleştirel, ekofeminizm ve derin ekoloji kavramlarını Uzuner’in romanlarında tespit eder aynı zamanda Kadim Kam geleneğinin varlığı üzerinde durur. Şaman kültüründe bulunan Kadim Kam doğaya ve kadına olan saygı, sevgi fikrini savunan bir gelenektir. Uzuner’in romanlarını inceleyen bir başka araştırma ise Uğurlu(2020)’nun araştırmasıdır. Uğurlu(2020) Buket Uzuner’in ataerkil kültürü eleştirdiği ve doğa ve kadın sevgi, saygısını eserlerinde yücelttiği sonucuna varır. Kuru(2020), Ethem Baran’ın eserlerindeki ekoeleştirel bir okuma yapmıştır. Çalışmasının sonucunda Ethem Baran’ın insanların yıkıcı ve sömürücü tavrının değişmesi gerektiğini vurguladığı görülür. Farklı bakış açıları ile doğa – insan ilişkilerine yaklaşan Baran insanların doğaya yaptığı sömürünün yalnızca doğaya değil tüm canlılara, hayvanlara, kadınlara zarar verdiği ve yapısal toplum bozulmalarına yol açtığını vurguladığını tespit eder. Bir diğer ekoeleştirel çerçevede roman – yazar incelemesi yapan çalışma ise Latife Tekin’in romanlarını inceleyen Balık(2013)’a aittir. Balık(2013) çalışmasında Latife Tekin’in romanlarında tabiat kutsal bir şekilde

resmedildiği ve karakterler tabiatın bir parçası olarak oluşturulduğu sonucuna ulaşır. Doğrul(2020) ise çalışmasında Halikarnas Balıkcısı'nın romanlarındaki ekoeleştirel vurguların okumasını yapmıştır. Çalışmanın sonucunda doğanın incelenen romanlarda bütün unsurları ile bir canlılık kazandığı ve kopan insan–doğa ilişkisinin bu romanlar ile canlandırılmaya çalışıldığı tespit edilir. Şen(2018), ‘‘Bilimkurgu Sinemasında Ekolojik Adalet ve Ekoeleştiri’’ isimli çalışmasında kıyamet senaryoları ve kıyamet sonrası senaryoları ortaya koyan, doğanın adaletini filmin merkezine koyan bilimkurgu filmlerini incelemiştir. Altun(2020) ise, Kamilet filmindeki doğa eleştirisini ortaya koymaya amaçlamıştır. Kamilet belgeselinin seçilmesi ise Artvin şehrindeki vadiye yapılmak istenen HES projesini ele alması ve insan – doğa ilişkisini ele alması nedeniyledir. Araştırmanın sonucuna göre insan – doğa ilişkisini bütün ve dengeli olması gerektiğini ele alan bir belgesel film olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz(2021) çalışmasında Türk sinemasında 2000 sonrası bahsi artan çevre ve çevre sorunlarına ilişkin filmleri incelemeyi amaçlar. Çalışma kapsamında Yurt, Balık ve Buğday isimli üç filmi inceler. Araştırma kapsamında ekoeleştirin ve ekosinema yaklaşımlarının Türk sinemasında da gittikçe yaygınlaştığı sonucuna varır. Yeter(2018) çalışmasında Herzog filmlerinde yeşil okuması yapar. Çalışmada sinemanın bilinç kazanmada nasıl bir rol oynayacağını tartışır.

İlgili alan yazın incelendiğinde yukarıda değinilen ilgili araştırmalarda ekoeleştiri bağlamında edebi türlerden olan hikâye, şiir ve roman türlerinin incelendiği görülmektedir. Bu türlerden ayrı olarak sinema filmlerinin ekoeleştirel bağlamda incelendiği araştırmalar da bulunmaktadır. Ekoeleştiri tüm edebi türlerde ve sinemada yer bulmuş ve inceleme konusu olmuştur. Bu bağlamda animasyon filmlerindeki ekoeleştirel tutumların okurlar tarafından fark edileceği ve bu farkındalığın insan – doğa ilişkisindeki bilinçlendirmede kullanılabileceği görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, araştırmanın yapıldığı çalışma grubu, verilerin toplanması, verilen analizi ve araştırmanın uygulama sürecine dair bilgiler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA SÜRECİ

Araştırmanın kurulma sürecinden sonuçlanma adımına kadar izlenen aşamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırma Süreci

Araştırmanın amaç ve probleminin belirlenmesi
Ekoleştirme ve okur – tepki kuramı ile ilgili literatür taraması
Ekoleştirme ile ilgili olan filmlerin belirlenmesi
Problem durumuna göre filmlerin sınırlandırılması
Veri toplama araçlarının geliştirilmesi
Çalışma grubu seçimi
Çalışma grubunda uygulamanın başlatılması
Çalışma grubunda gözlem yapılması
Filmlerin tema, kategori ve kodlara ayrılarak analiz edilmesi
Uygulama hakkında öğrencilerden görüş alınması
Veri toplama araçlarından elde edilen tüm bulguların birleştirilmesi
Bulguların oluşturulması
Sonuç, tartışma ve öneriler ile bitirilmesi

3.2. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Nitel araştırma; farklı sosyal ortamları ve bu sosyal ortamlardaki grupları ya da bireylerin incelenmesi yoluyla cevaplar arar. Nitel araştırmacılar insanların hem kendilerini hem de ortamlarını nasıl düzenledikleri ve yaşanan bu ortamları nasıl anlamlandırdıkları ile ilgilidirler (BergveLune, 2019).

Nitel araştırmalarda belirli bir konu ile ilgili yapılan araştırmalarda o konunun ‘‘ne kadar’’ olduğunu öğrenmekten daha geniş bir bakış açısı kazandırır. Nitel çalışma yapan araştırmacılar bir olayın ya da olgunun ortaya çıkma sıklığını sorgulamak yerine o olay ya da olgunun niteliği üzerinde dururlar. Nitel araştırmalar nicel araştırmalara göre daha derin bilgiler sağlarlar. Gelenekselin dışında olana cevap vermek için nitel araştırmalar oldukça gereklidir. Nitel araştırmalara taşıdıkları ortak nitelikler açısından

incelendiğinde ‘‘doğal ortam, doğrudan veri toplanması, zengin betimlemeler yapılması, sürece yönelik olmaları, tümevarımcı veri analizleri kullanılması, katılımcıların rolü ve esneklik’’ şeklinde tasnif edilebilir (Büyüköztürk vd., 2022).

Nitel bir araştırma modeli olan durum çalışması büyük örneklemeler kullanmak ve katı kurallı izlenceler izlemek yerine tek bir örnek veya olayın derinlemesine incelenmesini içerir. Veri toplamanın, veri analizinin ve bulguların raporlaştırılmasının sistemli bir yoludur. Olayların ve durumların neden böyle gerçekleştiği ve gelecekteki çalışmalar için neyin incelenmesinin daha doğru ve önemli olacağına dair kesin bilgiler sunar (Davey, 1991).Durum çalışması, sınırlı bir sistemin (durumun) derinlemesine betimlenmesi ve analiz edilmesi (Merriam, 2013), sınırlı bir ya da birkaç sistemden çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi toplanarak keşfedilen temaların raporlanmasıdır (Creswell, 2018).Yin(1994)’e göre ise durum çalışması, güncel bir olguyu gerçek yaşam bağlamında, özellikle olgu ve bağlam arasındaki sınırların açıkça belli olmadığı durumlarda araştıran ampirik bir araştırmadır.

Durum çalışması Davey(1991) tarafından açıklayıcı durum çalışmaları, keşif amaçlı durum çalışmaları, programın uygulanmasına yönelik örnek olay incelemeleri ve programın etkilerine dayalı durum çalışması şeklinde sınıflandırılmaktadır. Davey(1991)’e göre açıklayıcı durum çalışmaları tanımlamalardan oluşur. Durumun nasıl ortaya çıktığını anlatmak için örneklerden oluşur. Bu durum çalışmaları bilinmeyen bilindik hale getirmeye çalışırlar. Keşif amaçlı durum çalışmaları ise büyük kapsamlı bir araştırmaya başlamadan önce gerçekleştirilen durum çalışmalarıdır. Çalışmanın hedef ve sonuçları konusunda belirsizliğin olduğu durumlarda başvuru bir durum çalışmasıdır. Programın uygulanmasına yönelik örnek olayların incelendiği araştırmalar ise araştırmanın amacına uygun gelişip gelişmediğinin tespiti için kullanılır. Program etkilerine dayalı durum çalışmaları ise çalışmanın etkisini belirleyip sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunan durum çalışmalarıdır.

Tanımlardan yola çıkarak 'gerçek yaşam bağlamı' (ortaokul sınıf ortamı-bağlamı) içinde 'çağdaş bir olguyu' (Ekolojik söylem ve eko-sinema örnekleri) araştırdığından bu tez çalışması durum çalışması şeklinde tasarlanmıştır.

3.3. ÇALIŞMA GRUBU

Nitel araştırmalarda verilerin toplandığı kişiler çalışmanın örneklemini oluşturur. Nitel araştırmacı derinlemesine bilgiye ulaşmayı istediğinden amaç seçilen örneklemin daha geniş bir örnekleme temsil etmesi değil seçkili seçilen örnekleme konu hakkında daha fazla derinlemesine bilgi toplayacak bireylerin olmasıdır. Bu yüzden nitel araştırmalar nicel araştırmalara göre daha küçük bir örneklem üzerinde çalışmaktadır. Amaçlı örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilimsel zenginliğin seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına imkân tanır. Araştırmacı seçilen durum bağlamında olayları ya da olguları anlamaya ve bu olay ve olgular arasında ilişki kurmaya çalışır (Büyüköztürk vd., 2022).

Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yoluna gidilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu Muş ili sınırlarındaki resmi bir ortaokulda öğrenim gören 14'ü kız 17'si erkek olmak üzere 31 yedinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Durum çalışması şeklinde tasarlanan çalışmada gözlem formu, alan notları, görüşme formu ve animasyon filmlerine ait tepkilerin belirlenmesi amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formlar veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu formlar danışman rehberliği ile alan uzmanlarının da görüşleri alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Sınıf Gözlem Formu

Gözlem; insan, toplum ya da doğa gibi kavramlara odaklanılarak çıplak gözle ya da araç kullanılarak izlenmesiyle verilen toplanma sürecini tanımlar. İnsan davranışları ve hareketleri gözlemin temelini oluşturur. Gözlemlenenler izlenir, kayıt altına alınır, tanımı yapılır, analiz edilir ve en son olarak da yorumlanır. İnsanın başat olduğu tüm çalışmalarda gözlem yapılır (Büyüköztürk vd., 2022). Çalışmada veri toplama araçlarından birisi olan gözlem formunda yapılandırılmamış gözleme başvurulmuş ve form araştırmacı tarafından alanyazın taranarak hazırlanmıştır. Gözlem süreci not alma, günlük tutma şeklinde yapılandırılmıştır. Gözlem formunun son şekli bir Türkçe eğitimi alan uzmanı ve iki Türkçe öğretmenin görüşleri doğrultusunda verilmiştir. Son haliyle gözlem formu öğrenci uygulama giriş tepkileri, ekoeleştirel ileti analizleri, öğrenci uygulama sonuç tepkileri olmak üzere üç kategoriden oluşturulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

En az iki kişi ile sözlü olarak yapılan iletişim süreci görüşme şeklinde adlandırılır. Yapılan araştırmada aranan cevapları sorular ışığında kişilerden verisel olarak toplama şeklinde de ifade edilebilir. Oldukça esnek şekilde kullanılan bu araştırma aracı yapılan çalışmanın her basamağında kullanılabilir. Görüşmeler anketler ve gözlemler ile birlikte de kullanılabilir. Görüşmeden elde edilen veriler küçük veri parçalarından bir bütünü oluşturur (Büyüköztürk vd., 2022). Görüşülene kendini ifade imkânı vermek ve derinlemesine bilgi sağlamak amacıyla çalışmada görüşme formlarından yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır ve formlar araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Çalışmanın sonunda çalışma grubunda yer alan katılımcılardan beş kişi random seçilerek uygulamaya dair deneyimlerini ve görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanma sürecinde bir Türkçe eğitimi alan uzmanı ve iki Türkçe öğretmenin görüşleri alınmış yapılan dönütlere göre formun son şekli verilmiştir.

Animasyon filmlerine ait tepkilerin belirlenmesi amacıyla kullanılan açık uçlu sorulardan oluşan formlar ise Hancock(2008)'un çalışmasında yer alan sorular doğrultusunda oluşturulmuştur. Formdaki soruların son şekli ise bir Türkçe alan uzmanı ve iki Türkçe öğretmenin dönütleri doğrultusunda verilmiştir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Ekoeleştirel söyleme yönelik Miyazaki filmlerinin izletilmesinde ve Hancock tarafından oluşturulan sorulardan yararlanarak oluşturulan filme ilişkin tepkileri belirleme amacı taşıyan açık uçlu sorulardan oluşan formların uygulanmasında öncelikli olarak yasal izinler alınmıştır. Daha sonra uygulama yapılacak okuldaki yöneticiler ve uygulamanın yapılacağı sınıf öğrencileri bilgilendirilmiştir.

Miyazaki filmlerindeki ekoeleştirel söyleme yönelik tepkileri ölçmek için geliştirilen etkinlik programı sekiz haftadan oluşacak şekilde planlanmıştır. Süreç boyunca *Komşum Totoro(1988)*, *Deniz Kızı Ponyo(2001)*, *Prences Mononoke(1997)* ve *Ruhların Kaçışı(2008)* filmleri izletilmiştir. Uygulama oturumlarının her biri üç ders saati olarak belirlenmiştir. Uygulama sürecinde üç ders saati araştırmacı eşliğinde etkileşimli dinleme/izleme çalışmaları yapılmış, kulüp çalışmalarına ayrılan egzersiz saatlerindeki iki ders saati ise öğrencilerin filme ilişkin tepkilerini belirlemek amacıyla

açık uçlu sorulardan oluşan formların uygulanması şeklinde planlanmıştır. Araştırmacı planlanan her bir oturumdan sonra araştırma günlüğü tutmuştur.

Sorular belirlenirken Hancock (2008) tarafından oluşturulan sorulardan yararlanılmıştır. Katılımcıların filmlere ilişkin tepkilerini belirlemek amacıyla deneyimsel (örn., film karakterlerinin kendilerine kimi, neyi nasıl hatırlattığına), bilişsel (örn, film karakterlerinden hangisinin yerinde olmak istediklerine veya karaktere ne gibi tavsiyelerde bulunmak istediklerine) ve yorumlayıcı (örn, filmde kendilerine nasıl bir mesaj çıkarttıklarına) türde sorular sorulmuştur. Hancock'un oluşturduğu soruların dışında ekoeleştirel analize ilişkin filmde doğa ve çevrenin nasıl temsil edildiği ve temsil edilen doğanın deneyimlenme durumu sorulmuştur.

Katılımcıların filmlere ilişkin tepkilerini alabilmek amacıyla araştırmada takip edilen aşamalar şu şekildedir: Öncelikle araştırmacı eşliğinde etkileşimli dinleme/izleme çalışmaları yürütülmüş, bu uygulama ile filmin olay örgüsü, ana düşüncesi ve kahramanların karakteristik özelliklerinin öğrenciler tarafından tanınması sağlanmıştır. İzleme sürecinde öğrenciler gözlemlenmiş ve sürece dair alan notları tutulmuştur. İzleme sonrasında öğrencilerle filme yönelik farklı becerilere yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Son aşamada ise izleyici/okur tepkilerinin alınması vardır. Miyazaki filmlerindeki ekoeleştirel iletilere yönelik tepkiler alındıktan sonra uygulamalar tamamlanmıştır. Uygulamalar tamamlandıktan sonra 5 öğrenciyle uygulama hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonunda araştırmacı tarafından araştırma süreci içerisindeki dokümanlar toplanarak araştırma tamamlanmıştır.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Uygulama sürecinde gözlem formları ile elde edilen gözlemler, görüşme formlarından elde edilen veriler ve animasyon filmlerine ait tepkilerin belirlenmesi amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formlarından elde edilen veriler nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi ile analiz edilmiştir.

İçerik analizi insanın doğasını ve davranışlarını belirlemek amacıyla doğrudan olmayan farklı yollarla ile çalışmaya olanak tanır. Sosyal bilimlerde oldukça sık kullanılan bu teknik belirli kurallara bağlı kodlamalar ile içerik ve kategorilerin özetlenmesine imkân sağlar. Araştırmacı kelimeler arası ilişkileri belirler ve analiz eder. Bu analiz sonucu metinlere dair çıkarımlarda bulunabilir (Büyüköztürk vd., 2022).

Öğrencilere uygulanan ve animasyon filmlerine ait tepkilerin belirlenmesi amacı taşıyan formların analizinde kodlamalar (Ö1,Ö2,Ö3,...,Ö31) şeklinde yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak başlıklandırılmış ve bu şekilde sunulmuştur.

4.1. DERSTE YAPILAN ETKİNLİKLERE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Katılımcıların filmlere ilişkin tepkilerini alabilmek amacıyla araştırmada takip edilen aşamalar şu şekildedir: Öncelikle araştırmacı eşliğinde etkileşimli dinleme/izleme çalışmaları yürütülmüş, bu uygulama ile filmin olay örgüsü, ana düşüncesi ve kahramanların karakteristik özelliklerinin öğrenciler tarafından tanınması sağlanmıştır. İzleme sürecinde öğrenciler gözlemlenmiş ve sürece dair alan notları tutulmuştur. İzleme sonrasında öğrencilerle filme yönelik farklı becerilere yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Son aşamada ise izleyici/okur tepkilerinin alınması vardır. Bu aşamada öğrencilerin filme ilişkin tepkilerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan bir form kullanılmıştır. Form hazırlanırken Hancock (2008) tarafından oluşturulan sorulardan yararlanılmıştır.

Açık uçlu sorulardan oluşan formda katılımcıların filme ilişkin tepkilerini belirlemek amacıyla deneyimsel (örn., film karakterlerinin kendilerine kimi, neyi nasıl hatırlattığına), bilişsel (örn., film karakterlerinden hangisinin yerinde olmak istediklerine veya karaktere ne gibi tavsiyelerde bulunmak istediklerine) ve yorumlayıcı (örn., filminden kendilerine nasıl bir mesaj çıkarttıklarına) türde sorular yer almaktadır. Ekoeleştirel analize ilişkin ise iki soru bulunmaktadır: 1.Filmde doğa ve çevre nasıl temsil ediliyor? Sizce doğa ve çevre neden bu şekilde temsil ediliyor?

4.1.1. Komşum Totoro Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

İlk tema olan *Komşum Totoro Filmindeki Ekoeleştirel İletiler*'e ilişkin bulgular Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Komşum Totoro Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

TEMA	KATEGORİ	KOD	f
Komşum Totoro Filminde Ekoeleştirel İletiler	Konu / Ana Düşünce	Doğanın Yardımseverliği	18
		Doğaya İnanç	12
		Doğaya Sevgi / Saygı	9
		Doğa- İnsan İşbirliği	8
		Doğayı Koruma	6
		Doğanın Önemi	6
	Karakterler ile Özdeşim Kurma	Catbus	11
		Mei	9
		Totoro	7
		Satsuki	4
	Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu	Sevgi	11
		Değişim	8
		İşbirliği	4
		Üzüntü	4
		Mutluluk	3
		Korku	3
		Şaşkınlık	3
		Saygı	3
		Yakınlık	2
		Heyecan	2
	Huzur	1	
	Kurmaca Gerçek İlişkisi	Mei	25
		Catbus	21
		Nanny	21
		Satsuki	19
		Tatsuo	18
		Kanta	17
		Yasuko	11
	Doğa Temsili / Çevre Sorunları	Doğa –İnsan İlişkisi	15
		Su Kirliliği	14
Doğanın Ruhunun Olması		13	
Doğaya İnanç		9	
Doğanın Yardımseverliği		7	

Öğrencilerin derste yaptıkları etkinliklere yönelik düşünce ve görüşlerinin yer aldığı *Komşum Totoro* Filmindeki Ekoeleştirel İletiler temasında beş farklı kategori elde edilmiştir. Hancock(2008) tarafından oluşturulan yorumlayıcı, bilişsel, estetik, deneysel yönergelerle yönelik oluşturulan sorular ile Konu / Ana Düşünce, Karakter ile Özdeşim Kurma, Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu, Kurmaca – Gerçek İlişkisi kategorileri oluşturulurken ekoeleştirel iletilere yönelik sorular ise Doğa Temsili / Çevre Sorunları kategorisi ile belirtilmiştir.

Konu / Ana Düşünce kategorisi altında altı kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; doğa –insan işbirliği, doğaya sevgi/saygı, doğaya inanç, doğayı koruma, doğanın yardımseverliği, doğanın önemidir. Öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla ‘‘ doğanın yardımseverliği’’ başlığı altında toplandığı görülmüştür (f=18). *Komşum Totoro* filminin hangi mesajları vermek istediği, ne anlatmak istediği sorulduğunda öğrenciler genellikle doğanın yardımseverliğini dile getirmişlerdir. Ö9 bununla ilgili olarak ‘‘ *Her acının ilacı ormanın kalbidir.*’’ şeklinde görüş bildirirken, Ö22 yöneltilen bu soruya ‘‘ *Totoro doğanın ruhudur. Doğanın ruhu olduğu için sadece doğayı sevenlere ve ona sahip çıkanlara görünür. Doğanın ruhu olduğu için onu sevenlere zor durumda kalanlara yardım eder. Yani biz doğanın ruhunu görmek için veya görmemek için de olsa doğaya sahip çıkmalıyız.*’’ şeklinde cevap vermiştir. Aynı soruyu Ö27 ‘‘ *Komşum Totoro'nun bize anlatmak istediği eğer biz ormana yani doğaya zarar vermezsek doğa bize yardım edecek ve bizi çok sevecek. Doğaya yardım edip saygı göstermeliyiz ki doğa da bize yardım etsin ve sevsin.*’’ şeklinde yanıtlarken Ö31 bu soruya ‘‘ *İnsanlar doğadan yardım istiyor. Tabii ki doğa, doğaya saygı gösterene, doğayı sevenlere ve doğayı ciddiye alanlara yardım ediyor. Kısacası doğa kalbin anahtarıdır.*’’ yanıtını vermiştir.

Öğrenciler yukarıdaki benzer yanıtlar ışığında oluşturulan Konu / Ana Düşünce kategorisi altındaki sorularda doğa ile ilgili düşüncelerini ifade ederken daha çok neden doğanın yardımseverliği üzerine görüş bildirdikleri aşağıdaki birkaç öğrenci cevabı ile belirtilmiştir;

Ö30 bununla ilgili ‘‘ *Doğayı korumalıyız. Doğa her şeyimiz. Doğaya istediğimiz şeyi anlatabiliriz. Ağaçlara zarar vermemeliyiz. Çünkü doğa evimiz, her şeyimiz. Doğa sayesinde nefes alıyoruz. Doğa olmazsa biz de olmayız. Ağaçları kesmemeliyiz. Nefes*

alamayız. Bir ağaç kesersek bin ağaç dikmeliyiz.” şeklinde doğanın bütün insanlığın yaşadığı bir ev olduğu ve nefes kaynağı olduğu için korunması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Ö5 doğanın yardımının iyi insan olmak ile bağını verdiği yanıt ile şu şekilde kurmuştur; “ İyi bir insan olursak ne zaman yardıma ihtiyacımız olursa doğa bize iyi insan olduğumuz için Mei ve Satsuki’ye yardım ettiği gibi eder. Hiçbir zaman umudumuzu yitirmemeliyiz.”

Oluşturulan kodlar ve öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi etkinliklerde kullanılan medya iletilerine yönelik öğrencilerin verdikleri cevapların doğa vurgulu söylemler altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler izledikleri filmde daha çok doğanın yardımseverliği vurgusu üzerine durmuş cevaplarını bu düşünce etrafında şekillendirmişlerdir. Öğrencilerin ekolojik vurgulu söylemlerini doğanın bir ruhunun olması ve insanlara yardım etmesi üzerine kurdukları görülmüştür.

Karakter ile Özdeşim Kurma kategorisi dört koda ayrılmıştır. Bu kodlar *Komşum Totoro* filminin karakterleri olan Mei, Totoro, Catbus, Satsuki’dir. Öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla Catbus kodu altında toplandığı görülmüştür. Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin sorusu yöneltilerek oluşturulan Karakterler ile Özdeşim Kurma kategorisinde öğrencilerin en fazla özdeşim kurdukları karakterin Catbus olduğu görülmüştür (f=11). Catbus’dan sonra en fazla özdeşim kurdukları ikinci karakter ise Mei’dir (f=9). Mei’yi takip eden karakter Totoro (f=7) iken en az özdeşi kurulan karakter Satsuki (f=4) olmuştur. Bu başlığa ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Merhaba ben Catbus. Bugün sabah kalktığımda dişimi fırçaladım, elimi yüzümü yıkadım. Fareleri sevmesem de ışıklarım onlardan. Uzaktan bakıldığında dişlerim bu yüzden beyaz. Aslında hayalim uzaya çıkıp bütün yıldızların üzerinde uçmak, dünyayı gezmek, kara deliklerin içinden geçmek. Totoro’ya hizmet etmekten de mutluluk duyuyorum. Çünkü Totoro doğanın ruhu ve ben de ona hizmet ediyorum. Bugün Mei ve Satsuki adında iki kız kardeş içime bindi. Onlar içime binerken sanki karnımda kelebekler uçuşuyordu. Ama keşke onları içime alırken bir şeyler ikram etseydim. Bunu neden söylediğimi merak ediyor olabilirsiniz. Bunun nedeni onların doğayı sevmeleri ve korumalarıdır. Görüşürüz minik sihirli şekerler.” (Ö22).

“Merhaba ben Catbus. Bugün hiç işim yok. O yüzden istediğim yerleri gezeceğim. Koşup kahvaltımı yaptım. Ve nereye gitmek istediğimi düşünüyorum. Buldum yıldızların üzerine çıkacağım. Hazırlandım, yola çıktım.” (Ö28).

“Merhaba, ben Totoro. Ben ormanın ruhuyum ve iyi insanlara görünürüm. Kötü insanları hiç sevmem ve görünmem. Doğaya yardım eden kişilere yardım ederim. Bugün karşıma bir kız çıktı. O kız doğayı sevip koruyordu. Onu

korkutmaya çalıştım, korkmadı. O kızı gezdirdim. Sonra göğsümde yatırdım. Ablası geldiğinde görünmez oldum. Doğaya zarar veren insanları ısırgan otu ve zehirli otlar ile cezalandırırım.” (Ö27).

Öğrencilere izleme etkinliği sonrası filmdeki hangi karakterler ile özdeşim kurduğu sorusu yöneltilerek oluşturulan kategoride öğrencilerden Ö19, Catbus ile özdeşim kurma gerekçesini “ *Ben Catbus olurum çünkü herkesi süper hızda götürür çok para kazanırdım.*” şeklinde belirtmiştir. Ö30 ise “*Catbus olurum çünkü dünyayı gezmek isterdim. Arabalar diyarına gitmek isterdim. İstedğim arabalara binmek isterdim. Dinozor çağına giderdim ve benim yaşındaki çocukları lunaparka götürürdüm. Onları hiç kırmam hep sevindirdim. Onları alıp şeker ve pamuk diyarına götürürdüm. Hasta olanları hastaneye götürürdüm. Ne yaparsam yapayım onları hep mutlu ederdim.*” şeklinde karakter ile neden özdeşim kurduğunu belirtmiştir. Mei karakteri ile özdeşim kuran Ö9 ise “ *Mei olmak isterdim çünkü doğada ormanın kalbinde yani Totoro’nun üstünde kendimi görünce dünyanın en özel çocuğu gibi hissederdim. Doğanın gücüne ve sevgisine sığınırdım. Size tek bir şey söyleyeceğim. Hayal edin ve siz de görün. Benden size küçük bir tavsiye.*” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Karakter ile Özdeşim Kurma kategorisinde öğrenciler tarafından en çok dikkat çeken karakterin uçabilen bir kedi otobüs olan Catbus olduğu görülmüştür. Öğrenciler Catbus ile özdeşim kurarken ekolojik söylemlerini yine doğanın yardımseverliği üzerinde kurmuşlardır. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine dikkat ettikleri görülmüştür.

Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu kategorisi öğrencilerin *Komşum Totoro*’yu izlemek sana ne hissettirdi, kahramanların yerinde olsan ne hissederdin sorularına verdikleri cevaplar ile oluşturulan kategoridir. Öğrenciler bu kategoride animasyon filminin kendilerinde oluşturduğu duyguları paylaşmışlardır. Verilen cevaplarda en çok hissedilen duygu sevgi (f=11) olmuştur. Sevgi duygusunu takip eden ikinci duygu ise değişim (f=8) kodudur. Öğrenciler duygudaşlık durumu ile ilgili olarak “*Sevgi hissettim. Doğayı sevmeyi, korumayı öğrendim. Suyu kirletmemeyi doğaya zarar vermemeyi. Doğadan yardım istemeyi söylüyor.*” (Ö4) “*Mutlu ve heyecanlı hissettim. Doğaya daha fazla önem vermemiz gerektiğini. Bana göre bizim de bir Totorumuz var içimizde, vicdan! Bu filmde doğaya önem verdiklerini gördüm. Biz de önem verebiliriz. Mesela çöpleri yere atmayarak. Bu filmde doğa çok önemlidir demek istiyor. Yani*

sevginin yeşertemeyeceği bir ağaç yok demek istiyorum. Doğayı koruyorum, onu çok seviyorum.” (Ö7) gibi görüşler bildirmiştir. Değişim kodu(f=8) ile ilgili görüşler ise aşağıdaki gibidir:

“Doğaya karşı çok değişik şeyler hissetmeye başladım. Her yanından geçtiğim ağaca bakıyorum belki Totoro vardır diye. Doğayı seversek bir karşılığının olacağını düşünüyorum. Doğayı sevdikleri için Totoro onlara yardım etti. Biz de seversek belki doğa bize yardım eder.” (Ö14).

“Totoro’yu izlemeden önce doğadan korkuyordum. Totoro’yu izledikten sonra her şey değişti. Her ağacın içinde bir Totoro olduğunu biliyorum. İzlediğim andan itibaren Totoro’nun gerçek olduğunu düşünüyorum. Totoro benim doğaya bakış açımı değiştirdi. Artık doğanın kalbi olduğunu biliyorum.” (Ö16).

“Ben eskiden doğayı hiç sevmezdim. Totoro’yu gördüm artık hem doğayı hem de Totoro’yu sevdim. Totoro gerçek olsaydı güzel olurdu. Kimse doğayı, ormanları yakmazdı. Yerlere çöp atıp pis etmezdi. Doğadaki şeylere zarar vermezdi.” (Ö18).

“Kendimden utandım. Totoro gerçek olsaydı onu göremeyecektim. Başı derde girenler daha doğrusu doğaya önem veren kişiler Catbus ile üstümden yanımdan atlayacaklardı. Artık ben de doğaya sahip çıkacağım.” (Ö21).

Öğrencilerden bazıları sınıf içi etkinliklerden sonra duygu durumlarını belirtirken bu duygu durumlarına yönelik görüşlerindeki gerekçeleri de ifade etmiştir. Ö9 *“Çocuk gibi sevgi dolu hissettim. Dünyada korunduğum tek yer doğanın gücünün olduğu yerler. Doğa başım sıkıştığında anne babamdan sonra gidebileceğim bir yer. Çocuklar da ormanın kalbidir çünkü ölmezler.”* görüşünü çocukların da doğa olduğu ve sevgi dolu olduğu şeklinde belirtmiştir. Ö25 görüşünü ifade ederken *“ Ben doğaya ara sıra çöp atardım. Bundan sonra atmayacağım çünkü Totoro gerçekse doğayı sevdiğimi görünce bana da kendisini gösterir.”*cümlelerini kullanarak doğanın ruhunu görebilmek için hissettiği değişim hissini gerekçelendirmiştir.

Öğrencilerin duygu durumuna ilişkin sorgulamaların yapıldığı kategoride kendi düşünceleri ve paylaşılan arkadaş çıkarımları ile duygu kodları oluşturdukları görülmüştür. Hissedilen duyguların değişim üzerine kurulduğu söylenebilir. Öğrencilerin; önceden böyleydi şimdi ise şöyle, ben eskiden, filmi izlemeden önce, artık... gibi ifadeler ile düşünce ve duygu durumlarının doğaya karşı değişim gösterdiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin duygu durumlarını etkinliklerde ekolojik olana karşı hissedilen çerçevesinde şekillendirdikleri görülmüştür.

Animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığı birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı sorusu sorularak öğrencilerden görüşleri alınmıştır.

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda ise Kurmaca – Gerçek İlişkisi kategorisi oluşturulmuştur. Öğrencilerin kendi hayatlarındaki bir kişi ya da nesne ile ilişkilendirdiği kahramanlar bu kategorideki kodları oluştururken kategori yedi koda ayrılmıştır. En çok ilişkilendirilen kahraman Mei (f=25) olmuştur. Mei’yi takip eden en çok ilişkilendirilen diğer karakterler ise Catbus (f=21) ve Nanny (f=21) karakterleri olmuştur. Mei karakterini öğrenciler hayatlarında arkadaşının kardeşi, arkadaşı, kardeşi, karıncalar, küçük kuzen, abla ile ilişkilendirmişlerdir. Catbus’ü ise öğrenciler kendisi, oyuncak araba, ödevler, abla, arkadaş, kardeş, araba, kedi, anne, okul servisçisi, köpek, dayı ile ilişkilendirmiştir. Öğrencilerin kendisi, nine, yenge, kaplumbağa, arkadaş, komşu, anne ile ilişkilendirdiği bir diğer karakter ise Nanny olmuştur. Öğrenciler özdeşim kurma durumu ile ilgili “ *Mei kardeşime benziyor çünkü anneme çok bağlı.*” (Ö1), “ *Mei arkadaşıma benziyor çünkü sakar, inatçı, tatlı ve meraklı*” (Ö9), “ *Mei karıncalara benziyor çünkü çok küçük ve kısa*” (Ö11), “ *Mei kuzenime benziyor çünkü sakar ve tatlı.*” (Ö14) görüşler bildirmiştir. Catbus ve Nanny ile benzerlik kurdukları nesnelere ya da kişiler için nedenleri belirten öğrencilerin belirttikleri nedenler ise aşağıdaki gibidir:

“*Catbus bana çok benziyor çünkü sürekli geziyor.*” (Ö2)

“*Catbus oyuncak arabama benziyor çünkü sürekli farları yanıyor.*” (Ö3)

“*Catbus ödevlerime benziyor çünkü biri bitip diğeri geliyor çok hızlı.*” (Ö6)

“*Nanny yengeme benziyor çünkü çok çalışkan.*” (Ö5)

“*Nanny kaplumbağalara benziyor çünkü çok yavaş.*” (Ö6)

“*Nanny nineme benziyor çünkü hep çocukları seviyor, yardımsever ve doğayı seviyor.*” (Ö28)

“*Nanny nineme benziyor çünkü tatlı, bilgili, yanakları yumuşacık.*” (Ö31)

Örneklendirilen öğrenci cevaplarına göre izlenen kurmaca ile içinde bulunan gerçek arasında ilgi kurmaları istenilen öğrencilerin izletilen medyada en çok Mei karakterini eşleştirdikleri görülmüştür. Öğrencilerin Mei karakterine ilişkin farklılıkları ve kişisel özellikleri daha çok yakaladıkları fark edilmiştir. Yakalanan bu çeşitli kişisel özellikler daha fazla özdeşim kurmalarına neden olmuştur. Kurmaca ile gerçek arasında ilişki kuran öğrencilerin karakterlerin ekolojik yeri ve ekolojiye katkısı çevresinde herhangi bir iletişimsel çözümleme yapmadıkları belirlenmiştir.

Doğa Temsili / Çevre Sorunları kategorisi altında beş kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; su kirliliği, doğa- insan ilişkisi, doğanın yardımseverliği, doğanın ruhunun olması, doğaya inançtır. Öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla Doğa – İnsan İlişkisi başlığı altında toplandığı görülmüştür (f=15). Öğrencilere izledikleri animasyon filminde doğanın nasıl temsil edildiği sorulduğunda öğrenciler genellikle doğa – insan ilişkilerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu kod ile ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Çok güzel temsil edilmektedir. Doğa insanlara her zaman yardım eder. Doğanın sevecen çok güzel bir yer olduğu ona şefkatle yaklaşına doğa da şefkatle yaklaşır. Eskiden doğaya inanılmış şimdi ise sadece saygısızlık yapılıyor. Totoro ise yalnızca doğaya iyi davrananlara görünüyor. Filmde doğa kirliliği hem doğada hem de karada vardı. Suyu gereksiz olan şeyler atılmıştı. Karada ise sanki artık doğaya meydan okunuyormuş gibi çöpler konulmuştu. ” (Ö6).

“Eskiden doğa ve insanlar çok iyi arkadaştı. Doğa insanları çok severdi. İnsanlar doğanın değerini bilmedi. Hep soba dumanları ve ağaç kesimleri var. Suyu çöp atılmıştı. ” (Ö11).

“Film doğanın bir ruhu olduğunu söylüyor. Doğayı seversek karşılıksız kalmayacağını söylüyor. Doğaya yardım edersek onun da bize yardım edeceğini bilmeliyiz. Mesela doğa ve insanın büyüttüğü ağaç gibi. Güzel ve büyük. Mei’yi ararken gölde sandaleti bulduklarında ise göl çok kirliydi. İnsanlar doğayı umursamamıştı. ” (Ö14).

“Doğa ormanın kalbi diye temsil ediliyor. Totoro doğanın kalbinde yani ruhunda yaşayan bir canlıdır. Doğaya saygı ve sevgi besleyen insanlara görünür. Onlara zor zamanlarda yardım eder. ” (Ö16).

Analiz edilen görüşler sonrasında ortaya çıkan son kategoride izletilen filmde doğa temsili ve çevre sorunlarına ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin kurdukları neden – sonuç bağı şöyledir;

“Bu filmdeki çevre sorunu deniz kirliliğidir. Çünkü Satsuki denize baktığında bir sürü şişe gördüğü için deniz kirliliği dedim. ” (Ö7).

“Doğa ile önceden iyi arkadaş olan insanlar şimdi neden değiller? Çünkü önceden deniz kirliliği yoktu. Ama şimdi deniz kirliliği çok fazla var. ” (Ö17).

“Totoro filmde doğaya çok güzel bakmıştı. Sanki doğada bir ağaç kesildiğinde onun yüreği parçalanıyordu. Totoro doğayı kirletmez hep severdi. Çünkü doğanın ruhuydu. Ağaçların büyümesine yardım ederdi. Köy bu yüzden cıvılcıydı. Köyleri ve ormanları hiç kirli değildi. ” (Ö30).

Örnek öğrenci ifadelerinden hareketle Doğa Temsili/Çevre Sorunları kategorisinde doğa vurgusunu doğrudan bulmaları istenilen öğrencilerin oluşturdukları kodlarda doğa – insan ilişkisi üzerinde durduğu görülmüştür. Öğrencilerin karşılıklılık üzerine kurduğu kodda insan ve doğanın karşılıklı ilişki içerisinde olduğu vurgusu yapılmıştır. Medya iletisinde olay örgüsünün içerisinde verilmeyip yalnızca arka planda

vurgulanan çevre kirliliği öğrenciler tarafından anlamlandırılıp su kirliliği kodu altında kodlanmıştır.

4.1.2. Denizkızı Ponyo Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

İkinci tema olan *Denizkızı Ponyo Filmindeki Ekoeleştirel İletiler*'e ilişkin bulgular Tablo 4.2.'de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Denizkızı Ponyo Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

TEMA	KATEGORİ	KOD	f
		Doğanın Korunması/ Doğanın Önemi	13
		Doğa Kirliliği / Deniz Kirliliği	12
		Hapsedilemeyen Doğa	10
	Karakter ile Özdeşim Kurma	Ponyo	12
		Sosuke	5
		İnsanlar	4
		Koichi	3
		Fujimato	3
		Büyük Deniz Kızı	3
		Lisa	1
	Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu	Üzüntü	9
		Mutluluk	6
		Sevgi	5
		Sevinç	4
		Korku	4
		Şaşırma	3
			Heyecan
Kaybetme Duygusu			2
Büyülenme			2
Saygı			2
Yapabileceğine Olan İnanç			2
Kurmaca – Gerçek İlişkisi		Lisa	30
		Sosuke	29
		Ponyo	29
		Fujimoto	26
		Koichi	16
		Büyük Deniz Kızı	12
Doğa Temsili / Çevre Sorunları		Deniz Kirliliği	15
		Doğanın İnsana Düşmanlığı	14
		Doğanın Dengesinin Bozulması	5
		Doğaya Duyulan Saygı	3
		Doğanın Korunacağına Olan İnanç	1

Öğrencilerin filme ilişkin ekoeleştirel tepkilerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formların analizi sonucunda *Denizkızı Ponyo* Filmindeki Ekoeleştirel İletiler teması beş farklı kategoriye ayrılmıştır. Oluşturulan kategoriler; Konu/Ana Düşünce, Karakter ile Özdeşim Kurma, Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu, Kurmaca–Gerçek İlişkisi, Doğa Temsili/ Çevre Sorunları kategorileridir. Bu kategoriler oluşturulurken Hancock’un(2008) yorumlayıcı, bilişsel, estetik, deneyimsel yönergeleri temel alınmıştır.

Konu / Ana Düşünce kategorisine ait dört kod elde edilmiştir. Bu kodlar; insan-doğa ilişkisi, doğanın korunması/doğanın önemi, doğa kirliliği/deniz kirliliği, hapsedilemeyen doğa kodlarıdır. Öğrencilerin ekoeleştirel tepkilerini belirlemek amacıyla oluşturulan formlara bakıldığında verilen yanıtların en fazla insan – doğa ilişkisi kodunda toplandığı görülmüştür (f=19). Animasyon filmi size ne anlatmak istiyor sorusu yöneltilen öğrenciler genellikle insan ile doğanın ilişkisi üzerinde düşüncelerini dile getirmiştir. İnsan –doğa ilişkisi ile ilgili öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Bu filmde doğaya önem vermekten bahsediyor. Bu filmde insan ile doğanın arasındaki ilişkiden de bahsediyor. Filmde Ponyo’nun babası Fujimoto insanların doğaya karşı saygılı olmadıklarına inandığı için Ponyo’yu ve kardeşlerini hapsetti. Ponyo oradan çıktı ve kardeşlerinin içlerine ümit doğdu.” (Ö7)

“Doğa ile insan birleşebilseydi eski güzelliklerin tekrar geleceğine inanılırdı. Bu film ile hem doğanın hem de insanların tekrar birleşebileceğine inandık. Babası Ponyo’yu hapsetmesine rağmen insanlar ile arkadaş olmak istedi ve bu düşü gerçek oldu. En sonunda herkes gibi babası da doğa ile insanın iyi anlaşabileceğine inandı Ne hayal edersen dünyada o olur. Asla ama asla olmayacak bir şey yok. Doğa insanı kendisine inandırdı. Su kirliliği sona erdi.” (Ö9)

“Bu filmde Ponyo’nun babası insanların denizleri ya da doğayı kirlettikleri için sevmiyor. Bu yüzden Fujimoto denizlerdeki canlılara hükmetmek istiyor. Bu sayede de Ponyo denizden kaçıyor. Doğanın dengesi bozuluyor. Bu film doğayı korumamız ve doğaya sahip çıkmamız gerektiğini söylüyor. Doğayı korumak ya da sahip çıkmak için illa kirlenmesi ya da dengesinin bozulması gerekmiyor. Biz doğayı korur ve sahip çıkarsak doğa da bize aynı şeyleri yapar. Onun için doğayı her zaman korumalıyız. İnsan ve doğa birbirini korursa insanlar mutlu olabilir.” (Ö22)

“Doğayı anlatmak istiyor. Doğayı insanların nasıl kirlettiğinden bahsediyor. Mesela insanlar doğayı kirletiyor sonra temizliyor. Bana verdiği mesaj doğayı hep temiz tutmamız. Eğer temiz tutmazsak aynı filmdeki gibi doğa ve insan birleşebilir. Ama belki Ponyo Sosuke’nin kanını emmeseydi daha iyi olurdu. Çünkü insan insan olarak kalmalı hayvanda hayvan olarak kalmalı. Ve insanlar doğayı akışına bırakmalı.” (Ö25)

Öğrencilerin Konu / Ana Düşünce kategorisi altındaki sorularda doğa ile ilgili düşüncelerini ifade ederken daha çok neden insan- doğa ilişkisi üzerine görüş bildirdikleri aşağıdaki birkaç öğrenci cevabı ile belirtilmiştir;

Ö31 bununla ilgili ‘*Bu filmde bence bayağı bir doğaya zarar vermişler. İnsanlar denize pet şişe ve bütün atıkları atmışlar. Bundan dolayı denizin altındaki canlılar zarar görüyor. Yani biz eğer ki doğayı seversek doğaya saygı gösterirsek hiçbir şey olmaz ve dünyamız daha güzel ve temiz kalabilir.*’ şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. İnsanların doğaya karşı herhangi bir müdahalesi olmadığında doğanın kendi halinde ve güzel kalacağını gerekçeleri ile açıkladığı görülmüştür. Ö25 ise doğa – insan çatışmasının nedenlerini şöyle ifade etmiştir; ‘*Bana verdiği mesaj doğayı hep temiz tutmamız. Eğer temiz tutmazsak aynı filmdeki gibi doğa ve insan karşı karşıya kalabilir.*’

Oluşturulan kodlar ve öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi etkinliklerde kullanılan medya iletilerinde öğrencilerin verdikleri cevapların doğa – insan ilişkisi üzerinde olduğu ve oluşturdukları diğer kodların da bu kod etrafında şekillendiği belirlenmiştir. Öğrenciler oluşturdukları kodlarda doğa vurgusunu ön planda tutmuş ve ekolojik vurgulu söylemlerini doğanın korunması ve önemi üzerine kurmuşlardır.

Oluşturulan bir diğer kategori olan Karakterler ile Özdeşim Kurma kategorisi altında yedi kod oluşturulmuştur. Bu kodlar öğrencilere izletilen *Deniz Kızı Ponyo* animasyon filminin karakterleri olan Ponyo, Sosuke, İnsanlar, Koichi, Fujimoto, Büyük Deniz Kızı ve Lisa’dır. Öğrencilerin en fazla özdeşim kurmak istediği film karakterinin Ponyo olduğu görülmüştür(f=12). Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin sorusu yöneltilecek oluşturulan Karakterler ile Özdeşim Kurma kategorisinde ikinci en fazla özdeşim kurulan karakterin ise Sosuke olduğu kodlanmıştır(f=5). Ponyo ile özdeşim kuran öğrencilerden birisi olan Ö24; ‘*Ben Ponyo’nun yerinde olmak isterdim. Dünyanın dengesinin bozulmasına izin vermezdim. Dengenin bozulmasını istemezdim. Arkadaşlarımın tehlikeye girmesinden korkardım. Ailemin, sevdiğimlerin başına bir iş gelmesinden korkardım ama korkmamı gerektirecek bir şey de yoktu.*’ şeklinde görüş bildirirken Ponyo ile özdeşim kuran diğer öğrencilerden birkaçı ise ‘*Ben Ponyo’nun yerinde olsaydım kötü adamdan kaçmazdım. Doğanın dengesinin bozulmasını istemezdim. Sosuke’nin beni eve götürmesini istemezdim. O beni tuttuğu zaman kaçırdım. Doğanın bozulmasını istemezdim. Yine*

evime dönerdim, orada kalırdım. Balıkları kurtarırdım. Sonra kendime yeni bir ev bulurdum. Kendimi ve doğayı kurtarırdım böylece balıkları kurtarmış olurum.” (Ö26),
“Ponyo olmayı çok istedim ve şöyle yapardım. Sosuke ile dünyadaki tüm vapurlar ile bütün okyanusları gezerdim. Balıkları keşfederdim. Sonra babam Fujimoto'nun yanına gidip insanların ve doğanın ne kadar iyi olduğunu ve iyi anlaştıklarını söylerdim. İnsanların Lisa ve Sosuke gibi iyi olduklarına ikna ederdim. Akşam olduğunda evde kalmak yerine Lisa'nın iş yerine gider yaşlı kadınlarla birlikte oynardım. Sıra en çok istediğim şeyde. Annem ile konuşup kardeşlerimin de insan olmalarını sağlardım.”(Ö28) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Öğrencilere izleme etkinliği sonrası filmdeki hangi karakterler ile özdeşim kurduğu sorusu yöneltilerek oluşturulan kategoride öğrencilerden Ö1 *“Ben animedeki insanlar olmak isterdim. Çünkü doğayı kirletmezdim. Böylece denizdeki hayvanlar benim yüzümden hapis olmazdı.”* şeklinde görüşlerini gerekçelendirirken öğrencilerden Ö7’de benzer bir cevap ile özdeşim kurduğu karakteri gerekçelendirmiştir. *“Ben bu filmde insanlar olmak isterdim. Bu filmde insanlar denize çok fazla çöp atıyor. Ben olsaydım denize çöp atmaya bırakıp denizi daha fazla temiz tutmaya önem verirdim. Bu filmde insanlar doğaya karşı saygısız. Ben olsaydım doğaya karşı saygılı olup onu daha çok korurdum.”* Filmdeki karakterlerden birisi olan Ponyo ile özdeşim kuran Ö10 *“Ben Ponyo olmak isterdim. Çünkü Ponyo gibi doğayı korumak isterdim. Ponyo babasından yani Fujimoto'dan dünyayı kurtardı.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bir başka öğrenci olan Ö22 ise filmdeki Fujimoto karakteri ile neden özdeşim kurduğunu şöyle açıklamıştır; *“ Ben bu filmde Fujimoto olmak isterdim. Çünkü Fujimoto olduğum zaman denizlerdeki canlıları kendime bağlamaz özgür bırakırdım. İnsanları bilinçlendirirdim.”*

Karakter ile Özdeşim Kurma kategorisinde öğrenciler tarafından en çok özdeşim kurulanizletilen filmin de adı olan Ponyo karakteridir. Öğrenciler Ponyo ile özdeşim kurarken ekolojik söylemlerini hapsedilme olgusu üzerinde kurmuşlardır. Karakterin bir insan tarafından hapsedildiği medya iletisinde öğrenciler Ponyo-doğa ilişkisini kurmuşlardır. Kurulan ilişki sonrası hapsedilemeyen doğa ile özdeşim kurulmuştur. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine ve ekolojik sisteme var olan katkısına dikkat ettikleri görülmüştür.

Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu kategorisi öğrencilerin *Denizkızı Ponyo*'yu izlemek sana ne hissettirdi, kahramanların yerinde olsan ne hissederdin sorularına verdikleri cevaplar ile oluşturulan kategoridir. Öğrenciler bu kategoride animasyon filminin kendilerinde oluşturduğu duyguları paylaşmışlardır. Verilen cevaplarda en çok hissedilen duygu üzüntü (f=9) olmuştur. Sevgi duygusunu takip eden ikinci duygu ise mutluluk (f=6) kodudur. Öğrenciler duygudaşlık durumu ile ilgili olarak üzüntü kodu ile ilgili ‘ *Bu filmi izlediğimde ilk başta kötü hissettim. Çünkü denizde çok fazla çöp vardı. Bu filmde Sosuke doğaya saygılı olduğu için çok mutluym. Filmde Ponyo'nun insan olma istediği, Fujimato'nun doğaya saygılı olup denizi kirletenlerin insan olduğuna inanması. Bu filmde doğa çok önemli bir unsurdur. Bu filmi izlerken bazen üzülüm bazen mutlu oldum çünkü filmde doğaya karşı mutluluk vardı. Doğa bütündü.*’(Ö7), ‘*İnsanların doğaya kötü davranması denizlerin çöple dolu olması beni üzdü. İnsan ve doğanın bir araya gelmek için uğraşmaları ve başkalarının onları engellemesi çok üzücüydü.*’(Ö14)gibi görüşler bildirmiştir. Mutluluk kodu(f=8) ile ilgili görüşler ise aşağıdaki gibidir:

‘*Çok mutlu oldum. Ponyo'nun yerinde olmak isterdim. Ponyo'nun yerinde olsaydım sihirlerim ile her şeyi yapardım. Sosuke gibi şanslı olmak isterdim.*’ (Ö3)

‘*Animasyonlar çok canlıydı, büyüledim. Özellikle mavi benim favori rengim. Mavinin tonları çok güzel kullanılmıştı. Sosuke'nin yerinde olsam aynı onun gibi şaşırırdım. Ponyo gibi bir arkadaşım olduğu için de çok mutlu hissederdim.*’(Ö5)

‘*Ben bu filmi izlerken doğayı hep korumamız gerektiğini hissettim. Bu filmi izlerken çok sevindim. Çünkü insanlar ile doğa birleştiği için çok mutlu oldum. Kahramanlardan Fujimato'nun yerinde olsaydım doğayı kendi haline bırakırdım ve onu hapsetmezdim. Doğayı kendi haline bırakır ve dengesinin bozulmasını istemezdim.*’(Ö22)

‘*Ben bu filmi izlediğimde aslında filmi çok beğendim. Çünkü oradaki çocuk yani Sosuke'nin Ponyo'ya bir tutkusu vardı. Ona iyi bakacağına söz vermişti. Deniz bayağı bir kirliydi. Denizi asla kirletmemeliyiz. Çünkü canlılara zarar veririz. Mesela Ponyo'nun başına şişe sıkışmıştı. Sosuke kurtarmasaydı ölebilirdi. Fujimato'nun insanlara karşı bir intikamı vardı. Yani doğa ile insan karşı karşıyaydı. Ponyo insan olduğunda doğa bozuldu. Denizdeki suların hepsi taşı. İnsanlar doğaya doğa da insanlara iyi davranabilirdi. Sosuke'nin yerinde olsam çok mutlu olurdu. Ponyo gibi özel güçleri olan bir arkadaşına sahip olduğum için.*’ (Ö31)

Öğrencilerden bazıları sınıf içi etkinliklerden sonra duygu durumlarını belirtirken bu duygu durumlarına yönelik görüşlerini gerekçelendirerek ifade etmişlerdir. Ö9 ‘*Doğa temiz olduğunda ve insan da iyi olduğunda dünya düzeni her zaman korunur. İnsanlar Ponyo'ya inandılar. Ben de bu yüzden doğaya saygı duydum. Doğaya her*

zaman saygılı olmalıyız. Biz doğaya saygılı olursak doğa da bize güzelliklerini gösterir.” şeklinde filmi izledikten sonra saygı hissetmesinin nedenini animasyon filminde insanların da doğayı temsil eden Ponyo’ya saygı duymaları şeklinde açıklamıştır. Ö17 “ *Fujimato dünyanın dengesini bozduğu için ve Ponyo gittiği için çok üzüldüm.*” hissettiği üzüntü duygusunu doğanın dengesinin bozulmasına ve Ponyo’nun gitmesine bağlamıştır.

Öğrencilerin duygu durumuna ilişkin sorgulamaların yapıldığı kategoride doğa vurgusu üzerinden çıkarımlar yapıldığı ve bu çıkarımlar çevresinde duygu kodları oluşturdukları görülmüştür. Hissedilen duyguların doğa kirliliğine karşı tutum üzerine kurulduğu söylenebilir. Öğrenciler; deniz kirliydi, doğa yok ediliyordu, doğanın düzeni bozulmuştu, doğa hapsediliyordu, ... gibi ifadeler ile düşünce ve duygu durumlarını ifade etmişlerdir. Böylece izletilen medyanın öğrencilerin duygu durumlarını doğa kirliliği çerçevesinde şekillendirdiği görülmüştür.

Animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığı birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı sorusu sorularak öğrencilerden görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda ise Kurmaca – Gerçek İlişkisi kategorisi oluşturulmuştur. Öğrencilerin kendi hayatlarındaki bir kişi ya da nesne ile ilişkilendirdiği kahramanlar bu kategorideki kodları oluştururken kategori altı koda ayrılmıştır. En çok ilişkilendirilen kahraman Lisa (f=30) olmuştur. Mei’yi takip eden en çok ilişkilendirilen diğer karakterler ise Sosuke (f=29) ve Ponyo (f=29) karakterleri olmuştur. Lisa karakterini öğrenciler hayatlarındaki anne, ağabey, kardeş, yenge, abla, öğretmen, arkadaş, amca, okuldaki hizmetli kadın figürleri ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Sosuke karakterini hayatlarındaki kardeş, kuzen, yeğen, arabaya, arkadaş, abla, kendisi, ağabey, baba, arkadaşın kardeşi figürleri ile ilişkilendirirken Ponyo karakterinin ise kardeşleri, sınıf arkadaşları, kuzenleri, arkadaşları, öğretmenleri ve ağabeyleri ile özdeşleştirmişlerdir. Öğrenciler özdeşim kurma ile ilgili “ *Lisa öğretmenime benziyor çünkü birilerini düşünüp onlara inanarak hep arkasında durur.*”(Ö9), “*Lisa anneme benziyor çünkü onda da anne gücü var.*”(Ö13), “*Lisa yengeme benziyor araba sürmeyi çok seviyor ama acemi.*”(Ö17), “*Lisa okulumuzdaki hizmetli ablaya benziyor çünkü hem sevgi dolu hem sinirli.*”(Ö25) görüşlerini bildirmişlerdir. Sosuke ve Ponyo ile benzerlik kurdukları nesnelere ya da kişiler için nedenleri belirten öğrencilerin belirttikleri nedenler ise aşağıdaki gibidir:

‘‘Sosuke arabaya benziyor çünkü çok hızlı gidiyor.’’(Ö6)

‘‘Ponyo arkadaşımın kardeşine benziyor çünkü dünyayı ilk defa görmüş gibi davranıp hiçbir şey bilmiyor.’’(Ö14)

‘‘Sosuke bana benziyor. Çünkü küçük yalanları olsa da çoğunlukla dürüst. Herkes onu seviyor ve tatlı, yardımsever.’’(Ö27)

‘‘Ponyo arkadaşım benziyor asla pes etmiyor ve çok güçlü.’’(Ö28)

‘‘Sosuke arkadaşımın aynısı çünkü evden okula giderken hep koşuyor.’’(Ö29)

Örneklendirilen öğrenci cevaplarına göre izlenen kurmaca ile içinde bulunan gerçek arasında ilgi kurmaları istenilen öğrencilerin izlenen medya karakterlerinden en çok Lisa karakterini seçtikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin Lisa karakterine ilişkin güçlü kadın olma özelliğini yakaladıkları fark edilmiştir. Böylece kendi anlam kodlarındaki kadınları eşleştirme çıkarımları yaptıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kurdukları ilişkiler ve oluşturdukları nedenlerde herhangi bir ekolojik iletişimsel çözümleme yapmadıkları belirlenmiştir.

Doğa Temsili / Çevre Sorunları kategorisi altında beş kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; deniz kirliliği, doğanın insana düşmanlığı, doğanın dengesinin bozulması, doğaya duyulan saygı, doğanın korunacağına olan inanç kodlarıdır. Öğrencilerin filme ilişkin ekoeleştirel tepkilerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formlara verdikleri cevapların sonucunda öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla deniz kirliliği kodu altında toplandığı görülmüştür(f=15). Deniz kirliliği kodunu takip eden ve en fazla verilen ikinci yanıt ise doğanın insana düşmanlığı kodudur (f=14). Öğrencilerin formda bu kategorideki sorulara verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir:

‘‘Yaşadığın dünya çok güzel bir yer ama insanlar orayı kirletmişler. İnsan olmak istememi anlıyorum. Çünkü o kadar süre aynı yerde kalıyorsun ve daha sonra bir tür ile karşılaşıyorsun. Bu tür istediği yere gidiyor, istediği şeyi yapıyor. Doğal olarak insan olmak istersin tabii. Bir gün gece ben de senin dünyana geleceğim. Beraber balinalar ile birlikte gezeriz.’’(Ö5)

‘‘Ponyo, senin baban sana çok kötü davrandı. Çok üzülüyorum. Ben senin yerinde olsaydım annenin yanında yaşardım. Tüm insanlar ve doğa arkadaş değil unutmama. Doğaya çok kötü davranıyorlar. Çünkü insanlar doğanın kıymetini bilmiyor. Hep çok kötü bir halde bırakıyorlar ve çöp atıyorlar. Suyu ve doğaya zarar veriyorlar. Ponyo çok üzülüyorum senin adına.’’(Ö11)

‘‘Sevgili Ponyo; senin doğan çok değişik. Herkes seni kirletiyor. Doğaya saygı yok. Bir iki kişi sana inanıyor. Ben seni çok sevdim. İnsan olmak istemem çok

güzel ama annenin yanında olsan daha güzel olurdu. Tabii senin kararın. Baban Fujimoto'yu sevmiyorsun ama o senin baban. O, seni kirli dünyadan koruyor başına bir şey gelmemesi için. Benim sana söylediklerimi düşün."(Ö13)

"Sevgili Ponyo; senin dünyanın içinde insanlarla birlikte mutlu olmak var. Senin baban Fujimoto kötü biri olsa bile insanlar ile senin bağı çok güzel. Baban yüzünden insanlarla aranız iyi olmasa da sonradan senin çaban ile iyi oldu. Eğer seninle birlikte olsaydım beraber piknik yapardık. Eğer sihirlerin geçerliyse seninle denizlerin içinden galaksilere, gökkuşaklarına her yere gitmek isterdim. Güle güle Ponyo'cum." (Ö22).

Analiz edilen görüşler sonrasında ortaya çıkan son kategoride izletilen filmde doğa temsili ve çevre sorunlarına ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin kurdukları neden – sonuç bağı şöyledir;

"Sevgili Ponyo; sen doğayı koruduğun için sana teşekkür ederim. Senin doğana saygı duymadılar ama sen hiç vazgeçmedin. Senin bu vazgeçmeyişin diğerlerine umut oldu. Bu vazgeçmeyişin sonunda sonuç aldın."(Ö7)

"Sevgili Ponyo; senin dünya hiç güzel değil. Çünkü Fujimoto sana kötülük yapıyor. Senin dışarı çıkmana izin vermiyor. Çok sıkıcı ve hiç güzel değil. Fujimoto keşke ölse. Çünkü hiç iyi birisi değil. Yok olup bir daha doğaya hiç zarar vermese." (Ö19)

"Merhaba Ponyo'nun Dünyası; keşke ben de orada olsaydım. Sizin dünyanız çok güzel. Sular gelse bile size hiçbir şey olmaz. Çünkü siz suda nefes alıp boğulmuyorsunuz. Sizin dünyanız çok güzel, çok temiz. Ama son günlerde doğanın dengesi bozuldu. Biz insanlar bu duruma çok üzüldük. Doğaya karışmamaya insanların adına söz verdik." (Ö27)

Örnek öğrenci ifadelerinden hareketle doğa vurgusunu doğrudan bulmaları istenilen öğrencilerin doğa kirliliği üzerinde daha çok kod oluşturduğu görülmüştür. Öğrencilerin kirlilik üzerine kurduğu kodda deniz kirliliği vurgusu yapılmıştır. Medya iletişinde olay örgüsü deniz üzerine kurulmuş olup yapılan deniz kirliliği vurgusunun öğrenciler tarafından tespit edilebildiği oluşturulan kodlar ile görülmüştür. En çok oluşturulan diğer kodun insan ve doğa ilişkisi üzerine olduğu görülmüştür. Doğanın insanı istememesi üzerine oluşturulan bu kodda öğrenciler insansız doğa vurgusunu ifadelerinde kullanmışlardır.

4.1.3. Prens Mononoke Filmindeki Ekoeleştiril İletiler

Üçüncü tema olan *Prens Mononoke Filmindeki Ekoeleştiril İletiler*'e ilişkin bulgular Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 2.3. Prenses Mononoke Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

TEMA	KATEGORİ	KOD	F
Prenses Mononoke Filminde Ekoeleştirel İletiler	Konu / Ana Düşünce	Doğa Sevgisi	26
		İnsan – Doğa İlişkisi / Birlikteliği	20
		Doğa – İnsan Savaşı	19
		Doğaya Hâkim Olma Arzusu	3
	Karakter ile Özdeşim Kurma	Ashitaka	11
		San	10
		LadyEboshi	6
		Çiko	5
		Moro	3
	Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu	Sevgi	11
		Kızgınlık	10
		Üzüntü	6
		Merak	4
		Nefret	3
		Cesaret	3
		Korku	2
	Sevinç	2	
	Kurmaca- Gerçek İlişkisi	Tarafsızlık	2
		Aile ile Piknik	17
		Arkadaşlar ile Piknik	7
		Domuz ile Karşılaşma	4
		Maç Yapmak	1
		Koyunlara Bakmak	1
	Köpeğin Kurtarması	1	
	Doğa Temsili / Çevre Sorunları	Doğa – İnsan Savaşı	29
		Orman Ruhunun Ölmesi	17
		Doğanın Tekrar Canlanması / Doğanın Kazanması	16
Doğa – İnsan Birlikteliği / Birlikte Kazanma		15	

Öğrencilerin derste yaptıkları etkinliklere yönelik düşünce ve görüşlerinin yer aldığı *Prenses Mononoke* Filmindeki Ekoeleştirel İletiler temasında beş farklı kod elde edilmiştir. Hancock(2008) tarafından oluşturulan yorumlayıcı, bilişsel, estetik, deneyimsel yönergelerle yönelik oluşturulan sorular ile Konu / Ana Düşünce, Karakter ile Özdeşim Kurma, Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu, Kurmaca – Gerçek İlişkisi kategorileri oluşturulurken ekoeleştirel iletilere yönelik sorular ise Doğa Temsili / Çevre Sorunları kategorisi ile belirtilmiştir.

İlk kategori olan Konu / Ana Düşünce kategorisi altında öğrencilerin verdikleri cevaplar ile dört kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; doğa sevgisi, insan doğa ilişkisi / birlikteliği, doğa- insan savaşı, doğaya hâkim olma arzudur. Öğrencilerin verdikleri

yanıtların en fazla doğa sevgisi kodunda toplandığı görülmektedir(f=26). *Prences Mononoke* filminin hangi mesajları vermek istediği, ne anlatmak istediği sorulduğunda öğrenciler genellikle doğa sevgisi dile getirmişlerdir. Ö10 bununla ilgili olarak “ *Doğanın sevgisini anlatıyor. Doğanın ne kadar güzel olduğunu ve hayvanların aslında ne kadar yardımsever olduğunu anlatıyor.*” şeklinde görüş bildirirken, Ö22 yöneltilen bu sorulara “ *Bu film bana bizim her zaman doğaya saygılı olmamızı ve ona sahip çıkmamızı onu sevmemiz gerektiğini anlatıyor. İnsanların çoğu doğaya zarar verse de bazı insanlar doğaya sahip çıkıyor. Hiçbir zaman doğaya zarar vermemeliyiz onu sevmeliyiz. Bunun için doğaya zarar verenleri bilinçlendirmeliyiz. Doğaya zarar vermemek en temel görevimiz. Doğaya karşı sevgi dolu olalım ki doğa da bize karşı iyi olsun.*” şeklinde cevap vermiştir. Aynı soruyu Ö31 “ *Doğaya sahip çıkmamızı, doğayı korumamızı ve doğaya zarar vermemiz gerektiğini anlatıyor. Biz doğaya zarar vermeliyim ki doğada bize zarar vermesin. Biz hayvanların yuvasını bozmamalıyız. Eğer biz onların düzenini bozarsak doğa da bizim düzenimizi bozar. Yani biz doğaya sevgi gösterirsek doğa da bize sevgi gösterir. Benim burada asıl anlatmak istediğim insanlar doğaya sahip çıkarsa doğa da insanlara karşı sakin kalır.*” şeklinde yanıtlamıştır.

Öğrencilerin Konu / Ana Düşünce kategorisi altındaki sorularda doğa ile ilgili düşüncelerini ifade ederken daha çok neden doğa sevgisi ve insan- doğa birlikteliği üzerine görüş bildirdikleri aşağıdaki birkaç öğrenci cevabı ile belirtilmiştir;

Ö5 doğa sevgisi ile ilgili “ *Doğa ile insan küs kalamaz. Çünkü doğa her zaman galip gelir. İnsan doğadan nefret ederse eline bir şey geçmez. Tam tersi çok kötü felaketler meydana gelir.*” şeklinde insanın doğayı neden sevmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ö8 ise insan ve doğa arasındaki dostluğu nedenleri ile birlikte “ *Dostluk olmalı. İnsanlar doğaya saygı duymalı. Çünkü orman olmazsa güzel manzaralar olmaz. Hayat olmaz. Ondan doğaya zarar vermeyin. Orman ile barış içinde kalın. Tohum ekin fidan olsun. Doğaya zarar verirsiniz doğa da size karşılık verir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Oluşturulan kodlar ve öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi etkinliklerde kullanılan medya iletilerinde öğrencilerin verdikleri cevapların doğa vurgulu söylemler altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler izledikleri filmde daha çok doğanın sevgisi vurgusu üzerine durmuş cevaplarını bu düşünce etrafında şekillendirmişlerdir.

Öğrencilerin ekolojik vurgulu söylemlerini insanın doğaya karşı sevgi ve saygısı üzerine kurdukları görülmüştür. Oluşturulan diğer kodların da bu çerçevede yapılmış çıkarımlardan oluştuğu belirlenmiştir.

Karakter ile Özdeşim Kurma kategorisi beş koda ayrılmıştır. Bu kodlar *Prensese Mononoke* filminin karakterleri olan Ashitaka, San, LadyEboshi, Çiko ve Moro'dur. Öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla Ashitaka kodu altında toplandığı görülmüştür(f=11). Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin duygularını bir şiir şeklinde yaz sorusu yöneltilecek oluşturulan Karakterler ile Özdeşim Kurma kategorisinde ikinci özdeşim kurulan karakter ise San olmuştur(f=10). San'ı takip eden karakterler Lady Eboshi(f=6) ve Çiko(f=5) olurken en az özdeşim kurulan karakter ise Moro(f=3) olmuştur. Bu başlığa ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

*‘‘Adamdı insanları kurtardı
Sevgi sever ve doğayı çok severdi.
Herkesi yardım etmeyi çok severdi.
İnsanlığın en iyi insanıydı.
Tüm dünyayı kurtardı.
Adaleti o kurdu çok iyi
Kral bir insandı herkes onu sevdi.
Ağaydı çok iyiydi herkesi onu kral yaptı.’’ (Ö18)*

*‘‘Prensese gibi kalbi
Irmak gibi hızlı
Rambo gibi güçlü
Erik gibi zayıf
Ne güzel narin kalbi
Savaşta en iyi
Elma gibi tatlı
Savaşçı’’ (Ö19)*

*‘‘Lanetledin doğayı
Aslında insanlar için iyi doğa için kötüsün
Doğa kazandı sonunda
Yenildin doğaya karşı*

*Ey doğanın ruhu
Balta gibi keskin yüreğin
Oh oldu sen ile Çiko'ya
Sahip çıkmadın ormana
Harikalar yarattı doğa
İnsanları seviyorsun doğayı da sev.''(Ö21)*

*'Kurtların en büyüğü
Uluması her yerden duyulur
Rambo kadar güçlü
Tüm kurtların kralı
Mavi gözlü
Ormanın ruhunu koruyor
Rakipsiz
Ormanı seven kurt Moro'' (Ö27)*

*'Aslan gibi güçlü
Savunur her yeri
Herkesi kurtarır
İyi bir insandır
Tüm ülkenin kahramanıdır
Arar herkesi başı dertte olanları kurtarır
Kahraman gibi her yeri koruru
Ağaç gibi narin aslında'' (Ö29)*

Öğrencilere izleme etkinliği sonrası filmdeki hangi karakterler ile özdeşim kurduğu sorusu yöneltilerek oluşturulan kategoride öğrencilerden Ö4 animasyon filmindeki orman ruhu ile kurduğu özdeşimin nedenlerini şiirinde şöyle dile getirmiştir;

*'Ağaç dikmeliyiz
Hiç kesmemeliyiz
Ben yani ormanın ruhu öldü ama
İnsanla orman birleşti
Hayvanlara yuvadır
Dağlara etektir*

Balıklara yüzme yeridir

İnsanların iyileştiği doğa''

Ö5 ise filmdeki insanlarla özdeşim kurarak nedenlerini şiirinde ifade etmiştir;

'Anlamam ben bu insanları

Doğaya olan anlamsız nefretlerini

Elinde olmasına rağmen içten içe

Para için kendilerini yemelerini.'

Karakter ile Özdeşim Kurma kategorisinde öğrenciler tarafından en çok dikkat çeken karakterin San olduğu görülmüştür. Öğrenciler San ile özdeşim kurarken ekolojik söylemlerini yine doğa- insan ilişkisi üzerinde kurmuşlardır. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine ve görevlerine dikkat ettikleri görülmüştür.

Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu kategorisi öğrencilerin *Prenses Mononoke*'yi izlemek sana ne hissettirdi, kahramanların yerinde olsan ne hissederdin sorularına verdikleri cevaplar ile oluşturulan kategoridir. Öğrenciler bu kategoride animasyon filminin kendilerinde oluşturduğu duyguları paylaşmışlardır. Verilen cevaplarda en çok hissedilen duygu sevgi olmuştur(f=11). Sevgi duygusunu takip eden ikinci duygu ise kızgınlık(f=10) kodudur. Öğrenciler duygudaşlık durumu ile ilgili olarak *'Ashitaka'nın bence doğanın yanında olması çok iyi. Onu çok sevdim. Çünkü Lady Eboshi gibi doğaya zarar veren bir insanın karşısında olmak en iyisi. Ormana yardım etmek en iyisi. İnsanlar orman ruhunu öldürmek istiyor. Ashitaka onlara karşı geliyor. Onu çok sevdim.'* (Ö20) *'Aslında üzülüm San'a. San ne kadar harika biri. Hayatını tehlikeye attın. İnsansın ama kalbin melek. Tek insanlar için değil doğayı da korudun. Ahlaklı bir insansın ve kahramanımsın bizim. Seni çok sevdim.'*(Ö21) *'Prenses Mononoke sen çok iyi bir kızsın. Doğayı çok beğeniyorum ve seviyorum. Doğa olmasa yaşayamam. Ormanın ruhunun kafası kaybolduğunda çok üzülüm ve korktum. Ağaç ruhlarının sesini duyunca içim kıpır kıpır oluyordu. Domuzun ilk şeytana dönüştüğü an çok korkunç dedim. Doğanın dengesi bozulduğunda huzursuzlandım doğa yok oldu diye. Ama sonra doğa yeşerdiğinde keşke öyle bir yerde olsaydım dedim.'*

(Ö28) gibi görüşler bildirmiştir. Kızgınlık(f=10) kodu ile ilgili öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Lady Eboshi doğadan ne istiyorsun? Neden doğaya zarar vermek istiyorsun? Senin yüzünden ve şu Çiko yüzünden doğanın dengesi bozuldu. Ve çoğu insan zarar gördü. Aynı zamanda ormanın ruhu ve Moro da öldü. Sana çok öfkeliyim. Sonunda doğa Ashitaka ve Mononoke sayesinde eski haline döndü.” (Ö1)

“Sen çok güzel bir kızsın San. Anneni de çok seviyorum. Annen Moro çok büyük. İnsanlarla yaşamıyorsun ama çok düzenlisin. Ashitaka'ya kötü davranman beni ilk başta sinirlendirdi. Sonra sen de onu sevmeye başladın. Ashitaka ile beraber insanları ve doğayı kurtarmanız çok güzeldi.” (Ö14)

“Ben filmi izlerken Lady Eboshi size çok kızdım. Çünkü insanlara sahip çıkmanız çok güzel ama doğaya saygı duymuyorsunuz. Belki demir çıkarmak istiyorsunuz ama doğaya zarar vermeden çıkarın. Hem doğayı hem insanları sevin. Sevmiyorsanız da saygı gösterin. Seni seviyorum ama doğaya sevgi, saygı, sadakat göstermeni bekliyorum bu olaylardan sonra.” (Ö15)

Öğrencilerden bazıları sınıf içi etkinliklerden sonra duygu durumlarını belirtirken bu duygu durumlarına yönelik görüşlerini gerekçelendirerek ifade etmişlerdir. Ö2 “*Mesela sen Jiko- bo sana çok kızgınlım. Çünkü sen ormanın ruhunu öldürüyorsun. Niye ormanın ruhunu öldürmeye çalışıyorsun ki. Ormanın ruhunu öldürürsen doğanın dengesi bozulur. Doğa eski haline bir daha dönmez.”* şeklinde karaktere karşı öfkesini ormana ve doğaya zarar vermesine bağlayarak ifade ettiği görülmüştür. Ö28 ise hissettiği tüm duygu durumları için animasyon filminden kesitler örneklemiş ve ne hissettirdiği şu şekilde ifade etmiştir;

“Prenses Mononoke sen çok iyi bir kızsın. Doğayı çok beğeniyorum. Doğa olmasa yaşayamam. Ormanın ruhunun kafası kaybolduğunda çok üzülüm ve korktum. Ağaç ruhlarının sesini duyunca içim kıpır kıpır oluyordu. Domuzun şeytana ilk dönüştüğü an çok korkunç hissettim. Doğanın dengesi bozulduğunda huzursuzlandım. Doğa yok oluyor diye öfke duydum. Ama sonra doğa yeşerdiğinde keşke öyle bir yerde olsam dedim.”

Öğrencilerin duygu durumuna ilişkin sorgulamaların yapıldığı kategoride ise karakterler arası ilişki durumlarından duygu kodları oluşturdukları görülmüştür. Hissedilen duyguların “sevgi” üzerine kurulduğu söylenebilir. Öğrenciler, doğanın yanında olan insan ve doğa ile bütünleşmiş insanın arasında bağı sevgi kodu ile ifade etmişlerdir. Öğrencilerin duygu durumlarını etkinliklerde doğa ile beraber olan ve doğaya karşı olan çerçevesinde şekillendirdikleri görülmüştür.

Animasyon filmi size kiminle hangi anınızı hatırlatıyor sorusu sorularak öğrencilerden görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda ise Kurmaca –

Gerçek İlişkisi kategorisi oluşturulmuştur. Öğrencilerin anısal bellekleri ile animasyon filmi arasında ilişki kurması sağlanmış verilen cevaplar çerçevesinde kategorideki kodlar oluşturulmuş ve kategori beş koda ayrılmıştır. Öğrenciler *Prenses Mononoke* animasyon filmini en çok aileleri ile yaptıkları piknik anıları ile ilişkilendirmişlerdir(f=17). Öğrencilerin aile ile piknik kodundan sonra en çok ilişkilendirdikleri ikinci kod ise arkadaşları ile piknik(f=7) kodudur. Öğrencilerin benzerlik kurdukları anıları ve nedenleri aşağıdaki gibidir:

“Biz ailem ile ormana gitmiştik. Her yer çöptü. Oraya pikniğe gitmiştik ama oturup piknik yapacak bir yerimiz yoktu. Biz de güzelce oraları temizledik ve bir ağacın altına kurulduk. Yemek yedik, oyunlar oynadık, ormanı dolaştık. Ormanın başından sonuna kadar uzun bir dere vardı. İçinde balıklar ve küçük küçük kurbağalar vardı. Biraz oturduk ve uzakta hareket eden bir şey gördük. O şey tavşandı. Tavşanı orada bırakıp yaktığımız ateşin yanına döndük. Gitmeden ateşi söndürdük. Üzerine su döktük. Kırmızı birden beyaza dönüştü.” (Ö8)

“Ben ve ailem birlikte bir gün pikniğe gidiyorduk. Pikniğe benim kuzenim de geldi. Kuzenim sürekli ağaç kırıyordu ve onlara turmanıyordu. Ben kırma dedikçe kırmaya devam ediyordu. Sonra biz yüzmeye gittik. O da gelmek istedi ama ağaçtan inemedi. Ben de onu ağaçtan indirmedi. Ağaçlara zarar veriyorsun orada kal dedim. Ağacın tepesinde çok ağladı. Piknik alanına gittiğimizde babasına söyledi. Babası da ona kızdı. Üzüldü bir daha yapmayacağım dedi.” (Ö11)

“Bir gün dağda pikniğe gittik. Eğlenceliydi. Yanımızda bir tane ağaç vardı. Hep konuştuğumuzda annemle arkamızı ağaca yaslayıp sohbet ediyorduk. Altımızda da çiçekler vardı üstünde oturduk. Doğanın çimenin üstünde top oynadık. Ağaçtan meyve topladık. Doğa ile bir sürü anım oldu.” (Ö12)

“Arkadaşlarım ile küçükken yaptığımız piknikte ormanın ruhu öldüğü zaman dağılan o sıvı gibi yağmur yağıyordu. Öyle olacağını bilmiyorduk. Yağmur yağınca animasyondaki gibi kaçışmaya başladık. Yanımda kız kardeşim vardı. O da çok korkmuştu. Arkadaşım bize şemsiye verdi. O yağmurda zar zor yürüyorduk. Sonra dolu yağmaya başladı. Biz baştan aşağı ıslanmıştık. Animasyonun sonundaki gibi her şey durdu yağmur da durmuştu. Her yer çok güzel gözükiyordu.” (Ö14).

Örneklendirilen öğrenci cevaplarına göre izlenen kurmaca ile içinde bulunan gerçek arasında anısal bellekleri ile ilgi kurmaları istenilen öğrencilerin izletilen medyayı en çok piknik anıları ile eşleştirdikleri görülmüştür. Kurmaca ile gerçek arasında ilişki kuran öğrencilerin ekolojik bir iletisel çözümleme yaparak doğa ve insan ilişkisini en çok paylaştıkları ortam olan piknik olgusu ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Oluşturdukları kodlar ile çözümlenmeler yapan öğrenciler doğaya verilen zarar ve piknik olgusunu Kurmaca – Gerçek İlişkisi kategorisinde birlikte kullandıkları görülmüştür.

Doğa Temsili / Çevre Sorunları kategorisi altında dört kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; doğa –insan savaşı, orman ruhunun ölmesi, doğanın tekrar canlanması / doğanın kazanması, doğa- insan birlikteliği / birlikte kazanmadır. Öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla Doğa – İnsan Savaşı başlığı altında toplandığı görülmüştür (f=29). Öğrencilere izledikleri animasyon filminde doğanın nasıl temsil edildiği sorulduğunda öğrenciler genellikle doğa – insan savaşını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu kod ile ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Ormanın ruhu ölmemeliydi. Bence insanlarla doğa savaşmamalıydı. Canlılara zarar veren insanlarda o acıyı çekti. Çevrelerini yakıp yıkmaktan başka bir şey yapmadı insanlar. Doğanın tanrısını öldürmeye çalıştılar ama olmadı. Eboshi'nin dünyayı fethetme hirsından herkes payını aldı. Farkında değildi birbirine zarar verdiklerinin. Gece olunca ormanın ruhunu görmek için onu beklediler. Her gün bir tanrı şeytanlaştı. Israrla birbirlerinden nefret etmeye devam ettiler. İnsanlar kendi savaşlarına kendileri gitti. Katledildi bir sürü insan, hayvan ve ağaçlar. Lady Eboshi kendi sonunu getirdi. Masmavi yeri göğü mahvettiler. Ne yapsalar da doğayı alamadılar. Orman kendi kendini korudu. Öldürmekten başka bir şey yapmadılar. Peri gibi gözüken Eboshi aslında kötüydü. Rakip gördüler doğayı kendilerine. Savaşa savaşa bitiremediler. Şirin gözüküp Eboshi'ye saldırdılar. Tek tek doğayı fethetmek istediler. Uyurken doğaya saldırdılar. Doğayı fethetmeye çalıştılar. Vurdular, ormanın ruhunu öldürmeye çalıştılar. Yalnız kalmadı kimse. Zafer sonunda insanların ve doğanın oldu.” (Ö14)

“İnsan ile doğa beraber ele ele vermeyince durum kötüye gitti. Canavarın laneti Ashitaka'yı sardı. Evleri yandı doğaya zarar verenlerin. Felaket gibiydi her şey. Irmaklar kurudu şeytan içine girince. İyiler kazandı. Laleler soldu şeytan üstüne basınca. Mermi gibi deldi kötülük kalpleri. Olimpiyat yarışı gibiydi doğa ile insanın savaşı. Özür dilesin kötüler iyilerden. Papatyalar açar gibi doğa tekrar canlandı. Rüyalarda gerçek oldu sonunda. Savaşı kötüler başlattı. Tekrar orman canlandı. Umutlar kırılmıştı bir an. Üzüm taneleri gibi ağaçtan düşmüştü ağaç ruhları. Sonunda evlerine kavuştular.” (Ö22)

“Orman ruhu ölmemeliydi. Bu savaşı başlatan insanlardı. Canım doğayı kötüleştirdiler. Çiçek gibi kalpleri kirlettiler. Dünyanın dengesini bozdular. Etsiz kaldı LadyEboshi. Farkları kalmadı kötü insanlardan. Hayatı cehenneme çevirdiler. Irmaklar kurudu şeytan üzerinden zıplayınca. İnsanların ölümü doğanın ölümünü getirdi. Kaderini değiştirdiler doğaya karşı savaşırken. İnsanlara doğa lazımdır. Ne zaman savaş bitti doğa eski haline döndü. Ordular, domuzlar, insanlar öldü. Ölümü göze aldılar bir kafa için. Pek güçlü olan Moro öldü. Üzüldü insanlar. Vakitleri kalmadı kazanmak için. Ya öleceklerdi ya barışacak.” (Ö27)

“Ashitaka'yı lanet sardı. Bul bir yol kendine. Cesursun biliyorum. Çiçek kokularıyla dolu kafan. Deniz gibi ferah için. En iyi kişilerdensin sen. Fıkralarla dolu senin hikâyen. Girmesin orman kötülerin eline. Huzur doldu orman senin sayende. Irmak bile huzur dolu. İyi bir çocuksun sen. Kimseyi kırmazsın. Lahana kokuludur dünyan. Menekşelerle doludur orman. Nehir de ne güzel akar. Ormanda kötüler olmayınca. Kötü insanların içi öfke doludur. Irmaklar senin sayende parlaktır. Rüyalarda senin sayende gerçekleşti. Yuvası bozuldu sandılar ormanın. İyilik yaptılar iyilik buldular. Zarar verme asla doğaya.” (Ö31).

Analiz edilen görüşler sonrasında ortaya çıkan son kategoride izletilen filmde doğa temsili ve çevre sorunlarına ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin kurdukları neden – sonuç bağı şöyledir;

“ İnsanlar doğaya zarar vererek ürettikleri için tanrılar lanet okudu insanlara. Orman ruhu bu lanet sonrası savaşta öldü. Ormanı sevenler samimilerdi doğayı korumakta.” (Ö11)

“ Ashitaka adam gibi adamdı. Çünkü hem doğayı hem de insanları kurtarmaya çalıştı. Ben olsaydım ben de Ashitaka gibi yapardım. Her şeyi ile savaştı, doğa yıkılmadı. Zalim insanlar kazanamadı, doğa yeşillendi.” (Ö18)

Örnek öğrenci ifadelerinden hareketle Doğa Temsili/Çevre Sorunları kategorisinde doğa vurgusunu doğrudan bulmaları istenilen öğrencilerin oluşturdukları kodlarda doğa – insan ilişkisi üzerinde durduğu görülmüştür. Öğrencilerin savaş üzerine kurduğu kodda insan ve doğanın karşılıklı savaş içerisinde olduğu vurgusu yapılmıştır. Doğanın insanla mücadelesi üzerinde durulmuştur. Medya iletisinde doğrudan olay örgüsü şeklinde verilen insan- doğa savaşı öğrenciler tarafından algılanıp kodlanmıştır.

4.1.4. Ruhların Kaçışı Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

Dördüncü tema olan *Ruhların Kaçışı Filmindeki Ekoeleştirel İletiler*'e ilişkin bulgular Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4. Ruhların Kaçışı Filmindeki Ekoeleştirel İletiler

TEMA	KATEGORİ	KOD	f
Ruhların Kaçışı Filminde Ekoeleştirel İletiler	Konu / Ana Düşünce	Doğanın Kirletilmesi / Doğa Tüketimi	21
		Açgözlülük	15
		Maddi Çıkarlar İçin Doğaya Verilen Zarar	14
		Doğa – İnsan Yardımlaşması	11
		Dostluk / Arkadaşlık / Sevgi	4
		Benlik Algısı / Benliği Kaybetme	3
		Cesaret / Pes Etmemek	2
	Karakter ile Özdeşim Kurma	Haku	13
		Chihiro	6
		Yubaba	4
		Boh	3
		No -Face	3
		Zeniba	1
		Lin	1

Tablo 4.4. Ruhların Kaçışı Filmindeki Ekoeleştirel İletiler (Devamı)

Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu	Kötü	12
	Üzüntü	9
	Mutluluk	7
	Korku	6
	Heyecan	5
	Sinir	4
	İyi	3
	Cimri	3
	Merak	2
	Gülünç	2
	Endişe	2
Kurmaca – Gerçek İlişkisi	Chihiro	30
	Haku	28
	Boh	28
	No -Face	27
	Kamaji	27
	Yubaba	25
	Lin	23
Zeniba	22	
Doğa Temsili / Çevre Sorunları	Su Kirliliği	21
	Doğayı Korumak	8
	Maddi Çıkarlar İçin Doğaya Verilen Zarar	8
	Doğa – İnsan Yardımlaşması	6
Fazla Tüketim / Doğa Tüketimi	5	

Öğrencilerin filme ilişkin ekoeleştirel tepkilerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formların analizi sonucunda *Ruhların Kaçışı* Filmindeki Ekoeleştirel İletiler teması beş farklı kategoriye ayrılmıştır. Oluşturulan kategoriler; Konu / Ana Düşünce, Karakter ile Özdeşim Kurma, Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu, Kurmaca – Gerçek İlişkisi, Doğa Temsili/ Çevre Sorunları kategorileridir. Bu kategoriler oluşturulurken Hancock'un(2008) yorumlayıcı, bilişsel, estetik, deneyimsel yönergeleri temel alınmıştır.

Konu / Ana Düşünce kategorisine ait yedi kod elde edilmiştir. Bu kodlar; doğanın kirletilmesi/ doğa tüketimi, açgözlülük, maddi çıkarlar için doğaya verilen zarar, doğa – insan yardımlaşması, dostluk/arkadaşlık/sevgi, benlik algısı/benliği kaybetme, cesaret/pes etmemek kodlarıdır. Öğrencilerin ekoeleştirel tepkilerini belirlemek amacıyla oluşturulan formlara bakıldığında verilen yanıtların en fazla doğanın kirletilmesi/doğa tüketimi kodunda toplandığı görülmüştür(f=21). Animasyon filmi size ne anlatmak istiyor sorusu yöneltile öğrenciler genellikle doğanın kirletilmesi ve

tüketimi üzerinde düşüncelerini dile getirmiştir. Doğanın kirletilmesi ve tüketilmesine ilişkin öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Hamam çalışanları para yüzünden yemekleri ve doğayı tüketiyorlar. Haku, nehir tanrısıyken Yubaba onu hamam hizmetkârı olarak kullanıyordu. Chihiro'nun anne ve babası açgözlülük yüzünden domuz olmuşlardı. Chihiro Haku'ya gerçek adını hatırlattı. Üstündeki büyü gitti. Nehir Tanrısını, Kötü Koku Tanrısı sandılar. Chihiro onu kurtardı. No – Face, Chihiro ile arkadaş olabilmek için elinden geleni yaptı.” (Ö13)

“Biz doğaya çok zarar verdiğimiz için doğanın dengesi bozuluyor. Filmde de insanlar çok açgözlü olduğu için domuz oldular. Biz o insanlar gibi aç gözlü olmamalıyız ve doğaya zarar vermemeliyiz. Nehir Tanrısı yemek yerine kirli şeyler yediği için onu Kötü Koku Tanrısı sandılar. Biz bu yüzden hep doğayı korumalıyız. Nehirleri, okyanusları, denizleri asla kirletmemeliyiz. Biz onlara zarar verdiğimiz sürece biz de zarar göreceğiz. Bu yüzden canlılar da zarar görür. Doğa ve insan birbirine yardım etmeli.” (Ö22)

“Ormanı kirletmemeliyiz. Sonra bir tane iskelet vardı. Doğada ne kirlilik varsa yemişti. Sonra hamama geldi. Ormanın bütün kirliliğini hamama boşalttı. O iskelet Nehir Tanrısıydı. İnsanlar suyu kirllettikleri için o da kirleniyordu. Sonra ormandan gelen hayvanlar ormanda kirlendiklerinde doğanın kirlerini gelip hamamda atıp gidiyorlardı. Yubaba'nın paraya olan sevgisi içindeki sevgisini tüketmişti. No-Face geldi. Para attı tabii para da altındı. Yubaba altını sevdiği için bütün yiyecek ve içeceklerini ona verdi.” (Ö23)

“Ruhların Kaçışı bize insanlara ilk önce doğanın yardım ettiğini sonra da doğanın insana yardım ettiğini anlatıyor. Mesela Chihiro'yu nehir tanrısıyken Haku kurtarmıştı. Sonra Chihiro da Haku'nun gerçek ismini söyleyip onu büyüden kurtarıyor.” (Ö27)

Öğrencilerin Konu / Ana Düşünce kategorisi altındaki sorularda doğa ile ilgili düşüncelerini ifade ederken daha çok neden doğa tüketimi ve açgözlülük üzerine görüş bildirdikleri aşağıdaki birkaç öğrenci cevabı ile belirtilmiştir;

Ö9 doğa tüketimi ve açgözlülük ile ilgili *“Doğa bir sürü imkâna sahipti ama insanlar onu tüketiyordu. İmkânlarını azaltıyorlardı. Doğayı tok gözlü olan tek bir kişi kurtardı. Sonsuza kadar kurtardığı nehirle yani Haku ile arkadaş kaldılar. Anne ve babası aç gözlü oldukları için doğanın dengesini diğerleri gibi bozuyorlardı.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Doğanın aç gözlülük yapmayan tek bir kahraman tarafından kurtarıldığını belirtmiş ve doğanın dengesinin tüketim ile bozulduğu vurgusu yapmıştır. Ö15 ise *“Nehirleri kirletmiş ve kurutmuşlardı. Altın için bütün doğayı verdiler. No – Face'in verdiği altınlar hamamdakilerin gözünü kararttı. Doğayı ve doğadan elde ettikleri tüm yemekleri ona verdiler. Her şeyi özellikle de doğayı tükettiler.”* ifadesiyle altınlar için doğa ve doğadan elde edilen bütün yemeklerin tüketildiğini belirtmiştir.

Oluşturulan kodlar ve öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi etkinliklerde kullanılan medya iletilerinde öğrencilerin verdikleri cevapların doğa tüketimi üzerinde olduğu ve oluşturdukları diğer kodların da bu kod etrafında şekillendiği belirlenmiştir. Öğrenciler oluşturdukları kodlarda tüketim vurgusunu ön planda tutmuş ve ekolojik vurgulu söylemlerini doğanın tüketimi üzerine kurmuşlardır.

Oluşturulan bir diğer kategori olan Karakterler ile Özdeşim Kurma kategorisi altında yedi kod oluşturulmuştur. Bu kodlar öğrencilere izletilen *Ruhların Kaçışı* animasyon filminin karakterleri olan Haku, Chihiro, Yubaba, Boh, No-Face, Zeniba ve Lin'dir. Öğrencilerin en fazla özdeşim kurmak istediği film karakterinin Haku olduğu görülmüştür(f=13). Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin sorusu yöneltilerek oluşturulan Karakterler ile Özdeşim Kurma kategorisinde ikinci en fazla özdeşim kurulan karakterin ise Chihiro olduğu kodlanmıştır(f=6). Haku ile özdeşim kuran öğrencilerden birisi olan Ö16, "*Haku olmak isterdim. Çünkü dünyanın masmavi gökyüzünde uçup dünyayı gezmek isterdim. Masmavi denizin rüzgârını yüzümden hissetmek isterdim. Gezilmeyen görülmeyen yerleri ve duyulmayan denizleri görmek isterdim. Chihiro ile gezip oynamak her yeri görmek isterdim. Gidip beni insanların yok ettikleri yeri görmek ve hissetmek isterdim.*" şeklinde görüş bildirirken Haku ile özdeşim kuran diğer öğrencilerden bir diğeri ise "*Ben Haku olurum çünkü o bir tanrı. Çok hızlı biri olduğu için onu seçerdim. Benim bir günüm böyle geçirdi. İlk önce dünyadan çıkardım. Dünyaya gidip insanların iyi olanlarını alıp hiç kimsenin bilmediği bir yere Mahiristan'a yani olmayan bir ülkeye götürüp onlara hiç bilmedikleri yiyecekleri, içecekleri, hayvanları, tanrıları gösterip onları savaşmak için eğitirdim. Bu orduyu doğayı korumak için görevlendirirdim. Bazı insanlara savaş açmanın sonunun bu olduğunu söyleyip doğaya karşı saygılı olmalarını söyledim.*" (Ö27) şeklinde görüşünü belirtmişlerdir. Aktarılan öğrenci görüşlerinde öğrencilerin animasyon filminden Haku'yu seçme gerekçelerinin genellikle nehir tanrısı olması ve uçabilmesi ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Benzer ifadeler diğer öğrenci cevaplarında da belirtilmiştir.

"Haku olmak isterdim çünkü her yere uçarak gidebilmek ve nehir olmak isterdim. Chihiro'yu yanımda götürmek isterdim. Böylece sevdiğim kişilerle uçarak gezebilirdik. Asla birbirimizden ayrılmaz birbirimizi kaybetmezdik." (Ö2)

“Haku olmak isterdim çünkü çok iyi yetenekleri var. Bu yeteneklerle her istediğini yapabiliyor. Hep kazanıyor ve uçabiliyor. Çünkü iyiler her zaman kazanır kötüler ise kaybeder.” (Ö9)

“Haku olurum. Çünkü uçardım ve her yere giderdim. Her yeri gezer herkese yardım ederdim. Herkesin gözünde iyi birisi olurum. Sabah yemeğimi yer çıkardım ve hep uçardım. Arkadaşlarımı gezdirirdim.” (Ö15)

Karakter ile Özdeşim Kurma kategorisinde öğrenciler tarafından en çok özdeşim kurulan Haku karakteridir. Öğrenciler Haku ile özdeşim kurarken ekolojik söylemlerini benliği kaybetmeve uçabilme olguları üzerinde kurmuşlardır. Karakterin bir nehir olması ve insanlar tarafından kurutulması nedeniyle medya iletişinde öğrenciler Haku-doğa ilişkisini kurmuşlardır. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine ve ekolojik sisteme var olan katkısına dikkat ettikleri görülmüştür.

Animasyon Filmi ile Duygudaşlık Durumu kategorisi öğrencilerin *Ruhların Kaçışı*'ni izlemek sana ne hissettirdi, kahramanların yerinde olsan ne hissederdin sorularına verdikleri cevaplar ile oluşturulan kategoridir. Öğrenciler bu kategoride animasyon filminin kendilerinde oluşturduğu duyguları paylaşmışlardır. Verilen cevaplarda en çok hissedilen duygu kötü(f=12) olmuştur. Sevgi duygusunu takip eden ikinci duygu ise üzüntü (f=9) kodudur. Öğrenciler sınıf içi etkinliklerden sonra duygu durumlarını belirtirken bu duygu durumlarına yönelik görüşlerinin tamamını gerekçelendirerek ifade etmişlerdir. Duygudaşlık durumu ile ilgili olarak kötü kodu ile ilgili *“Hayatları açgözlülük üzerine kurulmuş. Bana kötü hissettirdi. Çünkü Chihiro ailesinden ayrılıyor ve çok üzülüyor. Sonrasında ailesine kavuşuyor. Mutlu oldum. Yani bana kısaca kötü hissettirdi.” (Ö2), “Ruhların Kaçışı”ni izlerken ilk başta kötü hissettim. Çünkü Chihiro'nun anne ve babası açgözlülükten domuza döndüler. Sonra Chihiro'nun ismi San olarak değiştirildi. Bence insanın özü ismidir. Chihiro'nun iş bulup orada kalması beni mutlu etti. Ailesinden uzak kalmasına ise çok üzüldüm. Haku'nun onu bulması beni mutlu etti. Çünkü orada yalnız başına yapamazdı. Orada bulunan ruhun insanları yemesi ve insanların açgözlülüğünü kullanıp onları kandırması beni çok kötü etkiledi.” (Ö7)* şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. Üzüntü kodu(f=8) ile ilgili görüşler ise aşağıdaki gibidir:

“İlk önce Chihiro ve Haku'ya üzüldüm. Çünkü Chihiro'nun annesi ve babası çok yemek yedikleri için domuza dönüştüler. Haku ise bir nehirmiş ve Chihiro'yu kurtarmış. İnsan haline gelmiş ve hamamda çalışmış.” (Ö11)

“Yubaba’ya hiç ısınmadım. Çünkü kötü biriydi. Zeniba ise çok iyi kalpliydi. Haku’ya yaşadığı olaylar yüzünden çok üzüldüm. Lin en sevdiğim kişiydi altınları almaya gittiğinde biraz soğudum.” (Ö13)

“Bu filmi izlerken bazı yerlerinde duygulandım. Bazı yerlerinde ise çok güldüm. Mesela Chihiro, Haku’yu kurtardığında biraz üzüldüm biraz mutlu oldum. Chihiro, Yubaba’nın ikiz kız kardeşi Zeniba’nın yanına gidip çaresizce ağladığında bir an ben de ağlayacaktım. Ama kendimi tuttum. Beraber Chihiro ve Haku gökyüzünde uçarken çok mutlu oldum. Film izlerken de çok heyecanlandım. Chihiro anne ve babasının yanına giderken Haku’nun onu uyardığında ve arkasını döndüğünde bütün olanlar tekrar yaşanacak diye endişelendim. Bazı yerlerinde çok güldüm. Mesela Yubaba’nın bebeği fareye dönüştürdüğünde. Çok güzel bir film. Bana diğer filmler gibi doğaya hep sahip çıkmamız gerektiğini hatırlattı.” (Ö22)

Öğrencilerin duygu durumuna ilişkin sorgulamaların yapıldığı kategoride ekolojik vurgular dışında daha çok aileyi kaybetme, açgözlülük,... kavramları üzerinden duygu kodları oluşturdukları görülmüştür. Hissedilen duyguların tüketim ve açgözlülük üzerine kurulduğu söylenebilir. Öğrencilerin; doğanın aşırı tüketimi, insanın doğaya zararı,... ifadeleri ile duygu durumlarını ekolojik çıkarımları ile eşleştirdikleri de görülmüştür. Böylece izletilen medyanın öğrencilerin duygu durumlarını tüketim çerçevesinde şekillendirdiği görülmüştür.

Animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığı birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı sorusu sorularak öğrencilerden görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda ise Kurmaca – Gerçek İlişkisi kategorisi oluşturulmuştur. Öğrencilerin kendi hayatlarındaki bir kişi ya da nesne ile ilişkilendirdiği kahramanlar bu kategorideki kodları oluştururken kategori altı koda ayrılmıştır. En çok ilişkilendirilen kahraman Chihiro (f=30) olmuştur. Chihiro’yu takip eden en çok ilişkilendirilen diğer karakterler ise Haku (f=28) ve Boh (f=28) karakterleri olmuştur. Chihiro karakterini hayatlarında arkadaş, kardeş, kuzen, hala, okuduğu hikâyedeki karakter, abla, ağabey, öğretmen ve kendisi ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Haku karakterini ise arkadaş, kuzen, öğretmen, abla, ağabey, anne, hala ve kendisi ile ilişkilendirmişlerdir. Boh karakterini hayatlarında arkadaş, kardeş, kuzen ve komşunun oğlu ile ilişkilendirmişlerdir. Öğrenciler özdeşim kurma ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Chihiro kardeşime benziyor çünkü iyi birisi ve asla cimrilik yapmaz.” (Ö4)

“Chihiro arkadaşına benziyor çünkü kahraman ve kurtarıcı.” (Ö9)

“Halama benziyor Chihiro çünkü karanlıktan korkuyor.” (Ö15)

‘‘Chihiro okuduğum hikâyedeki kıza benziyor. Çünkü macera sever ve yardımsever. ‘‘ (Ö22)

‘‘Haku kuzenime benziyor çünkü gizli işler yapıyor.’’ (Ö4)

‘‘Haku öğretmenime benziyor çünkü çok dürüst.’’ (Ö6)

‘‘Haku kuzenime benziyor çünkü çabuk pes etmiyor.’’ (Ö20)

‘‘Boh kardeşime benziyor her şeyi istiyor ve çok çabuk ağlıyor.’’ (Ö26)

Örneklendirilen öğrenci cevaplarına göre izlenen kurmaca ile içinde bulunan gerçek arasında ilgi kurmaları istenilen öğrencilerin izlenen medya karakterlerinden en çok Chihiro karakterini seçtikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin Chihiro karakterine ilişkin özellikleri daha çok yakaladıkları fark edilmiştir. Böylece kendi anlam kodlarındaki karakterleri eşleştirme çıkarımları yaptıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kurdukları ilişkiler ve oluşturdukları nedenlerde herhangi bir ekolojik iletişel çözümleme yapmadıkları belirlenmiştir.

Doğa Temsili / Çevre Sorunları kategorisi altında beş kod oluşturulmuştur. Bu kodlar; su kirliliği, doğayı korumak, maddi çıkarlar için doğaya verilen zarar, doğa-insan yardımlaşması, fazla tüketim/ doğa tüketimidir. Öğrencilerin filme ilişkin ekoeleştirel tepkilerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan formlara verdikleri cevapların sonucunda öğrencilerin verdiği yanıtların en fazla su kirliliği kodu altında toplandığı görülmüştür(f=21). Su kirliliği kodunu takip eden ve en fazla verilen ikinci yanıt ise maddi çıkarlar için doğaya verilen zarar ve doğa- insan yardımlaşması kodlarıdır (f=8).

‘‘Su çok kirlenmişti. Onu kötü koku tanrısı sandılar. Yıkandığında nehir tanrısı olduğu ortaya çıktı. İnsanlar nehri kurutmuş yani Haku'yu kurutmuşlar. Altın için doğaya zarar verdiler. Kendi çıkarları için doğaya zarar verdiler. İnsanlar suya çok çöp attıkları için nehir tanrısı kirlenmişti. Kirlendiği ve çok çamur olduğu için onu kötü koku tanrısı sandılar. İnsanlar onu çok kirlettiği için tanımadılar. ‘‘ (Ö12)

‘‘Doğa insanları hamamda istemiyordu. İnsan geldiğinde hemen kirli insan kokusunu alıyorlardı. Kurbağalar da onu istemiyordu. Ama en sonunda herkes Chihiro'ya yardım ediyordu. Çünkü insan doğaya yardım etti, doğa da insana yardım etti.’’ (Ö13)

‘‘İnsanların kirlettiği bir doğa anlatılmış. Doğayı kirleten insanlar açgözlülüklerine yenik düşüp ruhların yemeklerini yediklerinde domuz dönüşüyorlar, doğayı yakıp yıkıyorlar. Bir iki lokma yemek için sabırsızlandılar. Gereğinden fazla yiyip domuzla dönüştüler. Gereğinden fazla fabrika vb. için doğayı yok ettiler. Kuruttukları nehir bir insan olsa da o nehre de bir insan yardım

etti. Nehrin ruhu çok kirli gözükiyordu. Onu ilk başta kötü koku tanrısı zannettiler. Çünkü onu çok kötü kirletmişlerdi. Chihiro doğaya yardım ediyordu. Hep karşılığını alıyordu. Bir insan doğayı seviyordu doğa da insanlı seviyordu.” (Ö14)

“Haku bir nehir tanrısıydı ama Chihiro ona gerçek adını hatırlatmasaydı o dünyada ömür boyu zindan gibi yaşayacaktı. Chihiro sihirli keki yine doğayı kurtarmak için kullandı. İnsan doğaya film boyunca çok yardımcı oldu. Bazı insanlar da o doğayı ve nehirleri kirletmeye devam ettiler. ” (Ö17)

“Bu filmde doğa bazen iyi bazen kötü anlatılmış. İyi olan tarafı doğanın kirlerinin Yubaba'nın hamamında yıkanabilmesi. Kötü olan tarafı ise insanların doğayı kirletip canlılara zarar vermesidir. ” (Ö28)

Analiz edilen görüşler sonrasında ortaya çıkan son kategoride izletilen filmde doğa temsili ve çevre sorunlarına ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin kurdukları neden – sonuç bağı şöyledir;

“Doğa, para uğruna yok olup ziyan edildi. Aslında doğa kirli değil. İnsan doğayı kirletiyor. Nehir tanrısı temizlenmeye geldiğinde nehrin içinden çıkan insan kirleri bize bu mesajı vermek istiyor. Doğa bize emanet ama biz doğaya gerekli önemi vermiyoruz. Bu yüzden doğamız her geçen gün daha da kirlenip pisleniyor. Bu olaylar doğamıza zarar veriyor. Doğaya sahip çıkmalıyız. Bu mesaj tüm dünyaya verilebilecek en güzel mesaj. Doğaya altın veya para uğruna zarar verip katletmek ve yok etmek çok kötü.” (Ö16)

Örnek öğrenci ifadelerinden hareketle doğa vurgusunu doğrudan bulmaları istenilen öğrencilerin su kirliliği üzerinde daha çok kod oluşturduğu görülmüştür. Öğrencilerin kirlilik üzerine kurduğu kodda su kirliliği vurgusu yapılmıştır. Medya iletişinde olay örgüsü tüketim ile beraber doğaya verilen zarar üzerine kurulmuş olup öğrenciler tarafından tespit edilebildiği oluşturulan kodlar ile görülmüştür. En çok oluşturulan diğer kodun maddi çıkarlar için doğaya verilen zarar olduğu tespit edilmiştir. İnsanın doğaya zarar vermesi üzerine oluşturulan bu kodda öğrenciler insanların kirlettiği doğa vurgusunu ifadelerinde kullanmışlardır.

4.2. ÖĞRENCİLERİN UYGULAMA SONRASI GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Uygulamanın sekizinci haftasında uygulama sonunda öğrencilerin görüşlerini toplamak ve değerlendirmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Eko-sinema türünün uygulandığı etkinlik sürecinin sonunda öğrencilerin görüşleri uygulanan görüşme formları doğrultusunda beş ana temaya ayrılmıştır. Bunlar; uygulama sürecinin öğrenciler üzerindeki etkisi, uygulama sürecinin öğrencinin doğaya bakışı üzerindeki etkisi, uygulamanın eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi, uygulamanın gerçeklik ile ilişki kurmaya etkisi ve uygulamanın

yaşantısal deneyimlere etkisi şeklinde sınıflandırılmıştır. Her tema alt kategorileri ayrılmış ve her alt kategori için öğrenci görüşleri örneklendirilmiştir. Belirlenen ilk tema uygulama sürecinin öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilişkili görüşlere Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Uygulama Sürecinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi

Kategoriler	Kodlar	Öğrenci Görüşlerinden Alınan İfadeler
Uygulama Sürecinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi	Doğa – İnsan İlişisini Kavrama	<p>*Bu filmleri izledikten sonra doğanın önemini daha çok anladım. Doğa ve insan ilişkisinin karşılıklı olduğunu fark ettim. Doğaya ne verirsek doğa da bize karşılığını bizim hareketlerimize göre veriyor onu anladım.(Ö22)</p> <p>*Doğanın arkadaşı olmalıyım. Çünkü hep kazananlar onlar. Doğa kazanırsa kazanırız dünya da kazanır. Kaybedersek hep beraber kaybederiz. Herkese bunları anlatmalıyız.(Ö28)</p>
Uygulama Sürecinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi	Doğa Farkındalığı Oluşturma	<p>*Biz bu filmleri izlemeden önce doğayla ilgili olduğunu bilmiyorduk. Filmleri izledikten sonra filmleri daha iyi aklımızda kavradık. Doğayla ilgili olduğunu anladık. Doğayı fark etmemizi sağladı.(Ö25)</p> <p>*Bu filmleri izledikten sonra dünyadaki sorunların hiçbirinin bireysel sorunlar olmadığını fark ettim. Dünya hepimizin ve birbirimize bunu öğretmemiz gerekiyor. (Ö21)</p>

Tablo 4.5.’da görüldüğü üzere uygulama sürecinin öğrenciler üzerindeki etkisi kategorisi iki koda ayrılmıştır. Bu kodlar doğa – insan ilişkisini kavrama ve doğa farkındalığı oluşturmayı içermektedir. Öğrenci görüşleri incelendiğinde uygulama

sürecinin öğrenciler üzerinde doğa farkındalığı oluşturduğu ve uygulama sürecinde doğa - insanın ilişkisinin karşılıklılığını kavradıkları görülmektedir.

Görüşme formlarından elde edilen ikinci tema ise uygulama sürecinin öğrencinin doğaya bakışı üzerindeki etkisi temasıdır. Bu temaya ilişkin kodlar ve öğrenci görüşlere ise Tablo 4.6.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Uygulama Sürecinin Öğrencinin Doğaya Bakışı Üzerindeki Etkisi

Kategoriler	Kodlar	Öğrenci Görüşlerinden Alınan İfadeler
Uygulama Sürecinin Öğrencinin Doğaya Bakışı Üzerindeki Etkisi	Doğayı Koruma İsteği Gelişimi	Doğamız neden kirlensin o da yaşam alanımız? Mesela izlediğimiz <i>Ruhların Kaçışı</i> filminde nehir tanrısı nasıl da kirlenmişti. Biz de birlik olalım biz de bütün olalım doğamızı evimizi koruyalım, sevelim, kucaklayalım. Ben de doğanın önemini ve başkalarına bunu anlatmak gerektiğinin farkına vardım. Ya bizim denizimiz, ormanımız, nehrimizin canı acıyorsa?(Ö21)
Uygulama Sürecinin Öğrencinin Doğaya Bakışı Üzerindeki Etkisi	Doğayla İlişkilerde Karşılıklılığı Fark Edebilme	*Doğanın da bizim gibi nefes alan bir şey olduğunu anladım. Onun da canı acıyor ve o da kendine yapılanlara karşılık veriyor. Doğayı kendimize düşman yapmamalıyız. Bize düşman olduysa da bizim suçumuz. Çünkü doğa kendine verileni insana tekrar veriyor. Bir ayna gibi. (Ö25) * Bu filmler benim doğaya asla zarar vermemem gerektiğini, ona sahip çıkmam gerektiğini, kendi evimi nasıl temiz tutuyorsam doğayı da o kadar temiz tutmam gerektiğini anladım. Her hareketimizin doğa tarafından cevaplandırıldığını fark ettim. (Ö22)

Uygulama sürecinin öğrencinin doğaya bakışı üzerindeki etkisi temasına bakıldığında Tablo 7’de temanın iki alt koda ayrıldığı görülmektedir. Bunlar doğayı koruma isteği gelişimi ve doğayla ilişkilerde karşılıklılığı fark edebilme kodlarıdır. Öğrencilerden alınan ifadeler incelendiğinde süreç sonucunda öğrencilerin doğayı koruma isteği gelişmiş ve doğa – insan ilişkisindeki karşılıklılığı fark edebildiklerini belirtmişlerdir.

Uygulamanın eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi kategorisi ise öğrencilerden alınan görüşler ile oluşturulan üçüncü kategoridir. Bu kategori eleştirel düşünme gelişimi ve yaratıcı düşünme gelişimi olmak üzere iki koda ayrılmıştır. Kategori ve oluşturulan kodlar Tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 4.7. Uygulamanın Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi

Kategoriler	Kodlar	Öğrenci Görüşlerinden Alınan İfadeler
Uygulamanın Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerine Etkisi	Eleştirel Düşünme Gelişimi	*Çeşitli görüşleri anlamama ve farklı bakış açıları ile bakmama neden oldu. Farklı düşüncelere Prenses Mononoke’deki gibi sevgi ve saygı gösterirsem herkesi anlar ve doğru olan için herkesi ikna edebilirim. (Ö28) *Mesela okuduğum kitapların sadece olayları ve insanları anlattığını düşünüyordum. Artık hikâyelerimin ve kitapların bana bir şeyler anlatmak istediğini fark edebiliyorum. (Ö25)
	Yaratıcı Düşünme Gelişimi	*Ben önceleri problemlerimi çözebiliyordum. Ama başkalarının problemlerini umursamıyordum. Şimdi bilinçlendim. Mesela <i>Ruhların Kaçışı</i> filminde San nasıl da küçük haliyle herkesin sorunu olan nehrin ruhunu temizliyordu. Hepimizin çevremizdeki problemleri eleştirecek ve değiştirebilecek ve geliştirebilecek gücü var.(Ö21)

Tablo 4.7. göz önüne alındığında uygulama sonrasında öğrencilerin farklı bakış açıları kazandığı, anlatılmak istenen alt metinleri fark edebildiği ve değiştirip geliştirebilme gücüne sahip olduklarını fark edebildikleri belirlenmiştir. Uygulama eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerinde olumlu bir gelişim sağlamıştır.

Yapılan uygulamaların gerçeklik ile ilişki kurmaya etkisi öğrenci görüşlerinden yapılan çıkarımlar ile Tablo 9 'da aşağıdaki gibi belirtilmiş ve iki alt koda ayrılmıştır.

Tablo 4.8. Uygulamanın Gerçeklik İle İlişki Kurmaya Etkisi

Kategoriler	Kodlar	Öğrenci Görüşlerinden Alınan İfadeler
Uygulamanın Gerçeklik ile İlişki Kurmaya Etkisi	Kahramanlar ile Özdeşim Kurabilme	Totoro'nun ve Ponyo'nun doğanın kalbinde yaşadığını biliyorum. Doğaya çok iyi davranırsam belki Totoro'nun göbeğine ben de düşebilir onunla tanışabilirim. Çok yemek yersem ve doğayı tüketirsem de doğanın bana düşman olacağını ve hapsedeceğini biliyorum. Ben doğanın içine hapsedilmek istemem. Doğada çiçek olmak isterim rengârenk. (Ö25)
	Kahramanlar ile Yaşantısal Bağ Kurabilme	Her ağacın içinde bir Totoro olduğunu düşünüyorum. Kirlenen sular için üzülen prensesler olduğunu düşünüyorum. Fazla yemek yiyen herkesin ve doğadaki her şeyi tüketen insanlar için dünyanın bir zaman sonra hapisaneyeye dönüşeceğini düşünüyorum.(Ö21)

Tablo 9'da görüldüğü üzere öğrenciler yapılan uygulamalar sonrası gerçek yaşamları ile izletilen animasyon filmleri arasında yaşantısal bağ kurabilmiş animasyon filmlerindeki kahramanlar ile özdeşimde bulunabilmişlerdir.

Öğrenci görüşlerinden elde edilen en son kategori olan uygulamanın yaşamsal deneyimlere etkisi kategorisi de iki alt kod şeklinde incelenmiştir. İncelenen kategori ve kodlar Tablo 10’ da belirtilmiştir.

Tablo 4.9. Uygulamanın Yaşantısal Deneyimlere Etkisi

Kategoriler	Kodlar	Öğrenci Görüşlerinden Alınan İfadeler
Uygulamanın Yaşantısal Deneyimlere Etkisi	Doğa Farkındalığının Gelişimi	<p>*Bu filmleri izledikten sonra doğada yaşayan hayvanlara daha iyi davranmaya başladım. Doğayı asla kirletmemeye ve hayvanlara zarar vermemeye başladım. Doğanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Keşke herkes böyle düşünse. (Ö28)</p> <p>* Artık doğaya daha iyi davranıyorum. Doğaya, çevreye, hayvanlara iyi davranıyorum. Bu filmleri izledikten sonra doğanın canlı olduğunu fark ettim. Doğa da üzülebiliyor. Ben onu hiç üzmeyeceğim. (Ö25)</p>
	Doğa Farkındalığını Yayma(Genişletme) İsteği	<p>Çevreyi kirletenleri gördükçe doğanın bizim olduğunu söylemek istiyorum. Kardeşim suya içtiği şeyleri attığında ona Ponyo’nun üzüleceğini söyledim. Ponyo’nun kim olduğunu sorduğunda su kirlendiğinde üzülen balıklar olduğunu anlattım.(Ö21)</p>

Tablo 4.9. incelendiğinde öğrenci görüşlerinden yola çıkarak uygulama sonrası yaşantısal deneyimlerinde doğa farkındalığının geliştiği ve bu farkındalığı yayma(genişletme) isteğinin de ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Görüşme formlarından elden edilen uygulama sürecinin öğrenciler üzerindeki etkisi, uygulama sürecinin öğrencinin doğaya bakışı üzerindeki etkisi, uygulamanın eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi, uygulamanın gerçeklik ile ilişki kurmaya etkisi ve uygulamanın yaşantısal deneyimlere etkisi şeklinde oluşturulan kategorilere ve bu kategoriler altında oluşturulan kodlara bakıldığında uygulama sonunda öğrenciler ekolojik farkındalıklarının uygulanan filmler ile arttığını ifade etmişlerdir. Bu farkındalık animasyon filmlerindeki karakterler ile özdeşimler kurarak ve animasyon filmleri ile yaşantısal bağlar oluşturarak kurulmuş, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ile desteklenmiştir. Görüşme formları, öğrencilere yöneltilen Hancock tarafından oluşturulan sorulardan yararlanarak oluşturulan filme ilişkin tepkileri belirleme amacı taşıyan açık uçlu sorulara yöneltilen cevaplar ile örtüşmekte olup birbirini destekler niteliktedir.

4.3. ARAŞTIRMACININ UYGULAMA SÜRECİNDEKİ GÖZLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmada verilerin elde edilmesinde Hancock tarafından oluşturulan sorulardan yararlanarak oluşturulan filme ilişkin tepkileri belirleme amacı taşıyan açık uçlu sorulardan oluşan formlar ve görüşme formlarının yanı sıra gözlem formları da kullanılmıştır. Ekoeleştirel iletileri fark etmeye dayalı etkinlik uygulamaları esnasında gerçekleştirilen oturumlar araştırmacı tarafından gözlemlenerek gözlem formu aracılığıyla raporlaştırılmıştır. Gözlem formları üç ana tema etrafında kategorilendirilmiştir. Bu ana temalar uygulama süreci ile ilişkili olacak şekilde öğrenci uygulama giriş tepkileri, ekoeleştirel ileti analizleri, öğrenci uygulama sonuç tepkileri şeklinde adlandırılmıştır. Kategorilere ait gözlem bulguları alt kodlara ayrılmıştır. Gözlemlenen veriler haftalık olarak raporlaştırılmıştır. Gözlem formu ile elde edilen veriler ve gözlemlenen 1 ve 2. uygulama haftaları ile 5 ve 6. uygulama haftaları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.10. Uygulama 1 ve 2. Hafta Sınıf Gözlem Bulguları

1 ve 2. HAFTA		
KATEGORİ	KOD	GÖZLEMLER
Öğrenci Uygulama Giriş Tepkileri	Hedeften Haberdar Olma	*Öğrencilere dersin girişinde beyin fırtınası tekniğini kullanarak sorular yöneltilmiş, hedeften haberdar edilmiştir. *Dersin devamında izleyecekleri filmin canlıların beraber ve mutlu yaşadığı bir zaman olduğu söylenerek öğrencilerin dersin akışı hakkında tahminde bulunmaları sağlanmıştır. *Animasyonun ne demek olduğu sorularak öğrencilerin animasyon ile ilgili ön koşul öğrenmelerini harekete geçirilmiştir. Öğrencilerin animasyon kavramını çizgi film ile özdeşleştirildiği görülmüştür.
	Ön Koşul Öğrenmeler	*Film jeneriğinde rastlanan karakterler çevresinde içerik hakkında tahminde bulunulmuştur. *Kültürel değerler ile çatışan sahneler şaşkınlık ile karşılanmıştır. *Metinler arası bağlantılar ile önceden izlenen çizgi filmler ile ilişki kurulmuştur.
	Tahmin Etme	*Merak unsurlarının artışı ve film müzikleri sayesinde film ile daha hızlı bağ kurulmuştur.
Ekoeleştirel İleti Analizleri	Olay – Durum Kestirimi Çıkarım Yapabilme	*Öğrencilerin birbirlerinden etkilenmemesi amacıyla yazma odaklı etkinlikler düzenlenmiştir. *Etkinlik süreci boyunca ana karakter isimleri net hatırlanırken yan karakterlerin isimlerinin hatırlanmasında güçlük çekilmiştir. *Özdeşim kurma sırasında öğrencilerden bazıları özdeşleştirdiği karakteri seçerken bazıları ise isimlerini beğendiği karakteri seçmeye yöneldiği gözlemlenmiştir.
	Özdeşim Kurma	*Deneyimleri ile bağ kurmakta zorluk çekmeyen öğrenciler olayların gelişiminden sonucu hakkında çıkarımlarda bulunduğu tespit edilmiştir.
	Deneyimlerle Bağdaştırma	*Etkinliklerde balık kılıcı ve beyin fırtınası tekniği kullanılmıştır.
	İletilere Ulaşmada Kullanılan Teknikler	
Öğrenci Uygulama Sonuç Tepkileri	İletinin Amacına Yönelik Eleştirel Bakış	*İzlenen animasyon filminde gelişen olayların alt metnindeki eko – iletiyi buldurmaya yönelik sorular yöneltilerek öğrencilerin iletiye eleştirel bakabildikleri gözlemlenmiştir.
	Eko – Farkındalık	*Öğrenciler animasyon filmindeki ekoeleştirel iletileri izleme sürecinde fark edebilmiş ve etkinlik süreci boyunca bu farkındalık ile etkinlikleri yanıtlamıştır.
	Yansıtma	*Öğrencilerin eko- farkındalığa ulaştığını gören öğretmen yaşamlarına aktarma konusunda öğrencilere destek olmuş ve yönlendirmeler yapmıştır.

Tablo 4.10. Uygulama 1 ve 2. Hafta Sınıf Gözlem Bulguları (Devamı)

KATEGORİ	KOD	GÖZLEMLER
Öğrenci Uygulama Giriş Tepkileri	Hedeften Haberdar Olma	*Geride kalan eğitim – öğretim yılında Doğa ve Evren temasında sınıfça üzerinde konuşulan bilgiler hatırlatılmaya çalışılmıştır. *Hedeften haberdar etmek için animasyon filmi içerisinde bulunan ağaç ruhu materyalleri kullanılmış fakat öğrencilerin bağlantı kurmakta güçlük çektiği gözlemlenmiştir.
	Ön Koşul Öğrenmeler	*Öğretmen öğrencilerin somutlaştırmakta güçlük çektiğini tespit edip doğrudan öğrencilere filmin içeriği hakkında kısa bir bilgi vermiştir. *Animasyon filminin fazla karakter bulundurduğu ve süre olarak uzun olduğu gözlemlenmiştir. *Öğrencilerin olay örgüsünden kopmaması için merak unsurlarının arttığı sahnelerde filmin durdurulup devamında ne olacağını tahmin etmesi istenmiş öğrencilerin olay örgüsü içerisinde tutulmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir.
	Tahmin Etme	
Eko-eleştirel İleti Analizleri	Olay – Durum Kestirimi Çıkarım Yapabilme	*Karakterler ve olaylar arasında bağ kurmakta zorlandıkları noktalarda filmin bazı sahnelerinin tekrar izletildiği gözlemlendi. *Olayların gidişatına bağlı kalarak öğrencilerin sonuç çıkarımlarında bulunabildiği tespit edildi.
	Özdeşim Kurma	*Karakterler ile özdeşim kuran öğrencilerin özdeşim kurduğu etkinliklerde aynı zamanda yaşantısal deneyimleri ile de bağ kurduğu gözlemlendi.
	Deneyimlerle Bağdaştırma	*Etkinlik kâğıtlarında şiir yazma konusunda motive eksikliğine ve alfabe ile cümle oluşturma konusunda ise yetersizliklere rastlandı.
	İletilere Ulaşmada Kullanılan Teknikler	*Eko-eleştirel iletilere ulaşmak için yapılan etkinliklerde akronim tekniğine başvurulduğu görüldü.
Öğrenci Uygulama Sonuç Tepkileri	İletinin Amacına Yönelik Eleştirel Bakış	*İzletilen animasyon filmindeki eko- eleştirel iletilerin öğrenciler etkinlikler ışığında tespit edebildiği gözlemlenmiştir.
	Eko - Farkındalık	*Doğa ve doğa ile ilgili sorunlara eleştirel bakabildikleri gözlemlenmiştir.
	Yansıtma	*Animasyon filminden sonra oluşan eko-farkındalığını çevresine yayma(genişletme) isteğinin olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlar sunulmuş ve ilgili literatürdeki diğer araştırmalarla bu çalışmadan elde edilen sonuçlar tartışılmıştır. Elde edilen sonuçlar bağlamında önerilere yer verilmiştir.

Çalışmada Hayao Miyazaki'nin dört animasyon filmine ilişkin ekoeleştirel tepkiler okur-tepki kuramı bağlamında açık uçlu soru formları kullanılarak incelenmiştir. Uygulamada Hancock'un deneyimsel, bilişsel ve yorumlayıcı türde soruları ile ekoeleştirel analize ilişkin filmde doğa ve çevrenin nasıl temsil edildiği ve temsil edilen doğanın deneyimleme durumunun sorulduğu sorular ışığında varılan sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Sunulan ilk medya içeriği olan Hayao Miyazaki'nin animasyon filmi *Komşum Totoro*'da öğrenciler yöneltilen sorular ışığında ekoeleştirel iletileri beş kategori altında yorumlamış ve her kategori altında oluşturdukları kodlar ile eko analizler yapmışlardır. Ekoeleştirel analize ilişkin filmde öğrenciler filmin aktarmak istediği düşüncenin doğanın yardımseverliği olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Oluşturulan diğer kodlarda ve anlam oluşturma sürecinde öğrencilerin doğa vurgulu cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Karakter ile özdeşim kuran öğrencilerin özdeşim kurarken ekolojik söylemlerini yine doğanın yardımseverliği üzerine kurdukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine dikkat ettikleri görülmüştür. Kara (2023) "Ortaokul Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarındaki Kurmaca Karakterlerle Özdeşim Kurmaları Üzerine Bir Durum Çalışması" adlı çalışmasında öğrencilerin kendilerine benzer buldukları ve eylemlerinden hoşlandıkları karakterlerle özdeşim kurdukları sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin genellikle ana karakterler ile özdeşim kurduğunu tespit etmiştir. İlk medya içeriğiyle ilgili yapılan çalışmaya ve çalışmanın tamamında yapılan etkinlikler ve verilen öğrenci cevaplarına bakıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Sunulan bütün medya iletilerinde öğrencilerin karakter ile özdeşim kurma basamağında okuma yaparken dikkat ettikleri zemin olan ekolojik düzlem üzerindeki karakterin yerine dikkat ederek özdeşim kurdukları görülmüştür. Öğrencilerin özdeşim kurdukları karakterlerin aynı zamanda sunulan medya iletilerindeki ana karakterler olduğu tespit edilmiştir. İzletilen medya içeriğinden sonra öğrencilerin kendi düşünceleri ve paylaşılan arkadaş çıkarımları ile duygu kodları oluşturdukları görülmüştür.

Öğrencilerin duygudaşlık durumlarını ekolojik olana karşı hissedilen vurgusu çevresinde şekillendirdikleri tespit edilmiştir. Kurmaca ile gerçek arasında ilişki kuran öğrencilerin karakterlerin ekolojik yeri ve ekolojiye katkısı çevresinde herhangi bir iletisel çözümlene yapmadıkları belirlenmiştir. Ekoeleştirel analize ilişkin filmde doğa vurgusunu doğrudan bulması istenen öğrencilerin doğa – insan ilişkisi üzerine durduğu görülmüş ve bu çıkarımı karşılıklılık üzerine kurdukları tespit edilmiştir. Uygulama sonunda ise öğrencilerin analiz edilen filmde tespit ettikleri çevre sorununun su kirliliği olduğu sonucuna varılmıştır.

İzletilen ikinci medya içeriği olan *Deniz Kızı Ponyo* filmi için öğrenciler, yöneltilen sorular çerçevesinde ekoanalizler yapmış ve bu analizler sonucunda medya iletileri için beş kategori oluşturmuş ve her kategori altında kodlar oluşturmuşlardır. Medya iletisinde öğrencilerin verdikleri cevapların doğa – insan ilişkisi üzerinde şekillendirdiği görülmüştür. Öğrenciler verdikleri cevaplarda doğa vurgusunu ön planda tutmuş ve ekolojik vurgulu söylemlerini doğanın korunması ve önemi üzerine kurmuşlardır. Alicenap (2012) çalışmasında Hayao Miyazaki'nin ele aldığı konuların insan – doğa ilişkisi, eski ve yeni mücadelesi, değişimin ardından gelen duygusal gerilim, savaş karşıtlığı, çevre sorunları ve teknoloji çevre ilişkisi şeklinde özetlemiştir. Konuların evrensel özellikler taşıdığı ve her toplumu ilgilendirdiği sonucuna ulaşmış, Miyazaki'nin evrensele ulaşan bir dili olduğunu ifade etmiştir. İzletilen ikinci medya içeriği etkinliklerine ve yapılan etkinliklerin tamamına bakıldığında belirlenen ana fikir ve konuların da çevre sorunları, doğa – insan ilişkisi, tüketim gibi evrensel konular olduğu görülmüştür. Aynı zamanda doğayı deneyimleme durumuna dayanan sorulara öğrenciler insan – doğa ilişkisi ve su / deniz kirliliği çerçevesinde benzer yanıtlar vermiştir. Miyazaki'nin evrensele ulaşan dili incelenen animasyonda ve çalışmaya dahil olan diğer üç animasyon filminde öğrenciler tarafından tespit edilmiştir Karakterler ile özdeşim kuran öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine ve ekolojik sisteme var olan katkısına dikkat ettikleri görülmüştür. Ayrıca izletilen medyanın öğrencilerin duygu durumlarını doğa kirliliği çerçevesinde şekillendirdiği görülmüştür. Kurmaca ile gerçek arasında ilişki kuran öğrencilerin kurdukları ilişkiler ve oluşturdukları nedenlerde herhangi bir ekolojik iletisel çözümlene yapmadıkları belirlenmiştir. Doğa vurgusunu doğrudan bulmaları istenilen öğrencilerin doğa kirliliği üzerinde daha çok kod oluşturduğu

görülmüştür. Medya iletisinde olay örgüsü deniz üzerine kurulmuş olup yapılan deniz kirliliği vurgusunun öğrenciler tarafından tespit edilebildiği oluşturulan kodlar ile ortaya çıkarılmıştır.

Öğrencilerin analiz ettiği üçüncü film olan *Prenses Mononoke*'de de ekoanalizler sonucunda beş kategori oluşturulmuş ve her kategori için ayrı ayrı kodlar oluşturulmuştur. Öğrencilerin medya iletisine dair ekoeleştirel çözümlenmeleri sonucunda cevaplar daha çok doğa sevgisi odağında oluşturulmuş verilen cevaplar bu odak etrafında şekillendirilmiştir. Öğrencilerin ekolojik vurgulu söylemlerini insanın doğaya karşı sevgi ve saygısı üzerine kurdukları görülmüştür. Yapılan diğer ekoeleştirel tespitlerin de bu çerçevede çizgisinde yapılan çıkarımlardan oluştuğu belirlenmiştir. Öğrenciler özdeşim kurarken ekolojik söylemlerini yine doğa- insan ilişkisi üzerinde kurmuşlardır. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine ve görevlerine dikkat ettikleri görülmüştür. Çetinkaya (2023) "Miyazaki Animasyonlarında Kadın Karakterlerin Yeri ve Önemi" adlı çalışmada kadın karakterlerin çoğunlukla güçlü, savaşçı ve lider kahramanlar olarak betimlendiği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada kadın karakterlerin gücünün erkek karakterlere atfedilen güçten farklı olarak yansıtıldığı belirtilmiştir. Miyazaki filmlerinde kadın karakterler güçsüz ve eksik yönleri ile yüzleşebilen ve bundan korkmayan kahramanlardır. Yapılan etkinliklerde özdeşim kurma kategorilerinde oluşturulan kodların genellikle güçlü kadın kahramanlar olduğu görülmüştür. İzletilen animasyon filmlerinde güçlü, lider ve olayların yönünü değiştiren kadın kahramanlar ile çalışmaya katılan öğrenciler tarafından daha çok özdeşim kurulduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin duygu durumlarını ise etkinliklerde doğa ile beraber olan ve doğaya karşı olan çerçevesinde şekillendirdikleri görülmüştür. Bu çerçevede öğrenciler, doğanın yanında olan insan ve doğa ile bütünleşmiş insanın arasında bağı "sevgi" kodu ile ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ündağ (2021) toplumsal ekoloji felsefesi bağlamında yaptığı çalışmada Studio Ghibli'nin ekoloji tasvirlerinde insan merkezci ve biyomerkezci bir tavırdan uzak olduğunu çevre krizinin sebeplerini ve sonuçlarını toplumsal çevrede aradığını ve bu arayışta iyiye ve kötüye dair yargılardan kaçındığını tespit etmiştir. Öğrenciler sunulan medya iletisinde ve çalışma boyunca izletilen diğer üç medya iletisinde de duygularını ifade ederken hiçbir karakter için salt iyi ve salt kötü yargısına ulaşmamıştır. Öfkelenedikleri karakterlerin iyi

yönlerini de ifade eden öğrenciler sevgi duydukları karakterlere ise gerçekleştirmedikleri eylemleri için kızgınlık duyduklarını belirtmişlerdir. Kurmaca ile gerçek arasında ilişki kuran öğrencilerin ekolojik bir iletisel çözümleme yaparak doğa ve insan ilişkisini en çok paylaştıkları ortam olan piknik olgusu ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Ayrıca medya iletisinde doğrudan olay örgüsü şeklinde verilen insan-doğa savaşı öğrenciler tarafından algılanıp kodlanmıştır.

Uygulamanın son analiz edilen filmi olan *Ruhların Kaçışı* filminde de öğrencilerin cevapları sonucunda beş kategori ve her kategori için de ayrı ayrı kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar ve öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi etkinliklerde kullanılan medya iletisinde öğrencilerin verdikleri cevapların doğa tüketimi üzerinde oluştuğu ve oluşturdukları diğer kodların da bu kod etrafında şekillendiği belirlenmiştir. Öğrenciler oluşturdukları kodlarda tüketim vurgusunu ön planda tutmuş ve ekolojik vurgulu söylemlerini doğanın tüketimi üzerine kurmuşlardır. Öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurarken cevaplarında özdeşim kurdukları karakterin ekolojik düzendeki yerine ve ekolojik sisteme var olan katkısına dikkat ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin; doğanın aşırı tüketimi, insanın doğaya zararı,... gibi ifadeler ile duygu durumlarını ekolojik çıkarımları ile eşleştirdikleri tespit edilmiştir. Öğrenci ifadelerinden hareketle doğa vurgusunu doğrudan bulmaları istenilen öğrencilerin su kirliliği üzerinde daha çok kod oluşturduğu görülmüştür. Öğrencilerin kirlilik üzerine kurduğu kodda su kirliliği vurgusu yapılmıştır. Medya iletisinde olay örgüsü tüketim ile beraber doğaya verilen zarar üzerine kurulmuş olup öğrenciler tarafından tespit edilebildiği oluşturulan kodlar ile görülmüştür.

Akşit (2017) çalışmasında Doğu kültüründe insan ile doğanın karşı karşıya olmadığını ve doğayı mücadele edilecek bir kavram olarak görmediklerinden bahseder. Batı’da nesne olan doğa Doğu kültüründe yalnızca bir bölümüne hâkim olunabilen düzenleyici bir güç olarak görülür. Süreç boyunca izletilen animasyon filmlerine verilen dönütler ışığında oluşturulan kategori ve kodlar incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin de izledikleri bütün medya iletisinde doğa – insan ilişkisinden ve doğa – insan birlikteliğine değindikleri tespit edilmiştir. İnsan- doğa birlikteliğine kategorileri oluşturan kodlarda genellikle yer verildiği görülmüştür.

Yapılan çalışmada Hayao Miyazaki'nin izletilen animasyon filmlerinde evrensel konular olan çevre ve çevre sorunları ile doğa – insan ilişkisi temaları ile ekoeleştirel iletilere değindiği ve bu medya iletilerini izleyen grubun da yöneltile sorular ile bu ileti ve alt iletileri kavradıkları ve aktarabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu konu hakkında Kamacıoğlu (2017) ‘‘Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Hayao Miyazaki Çizgi Filmleri’’ adlı çalışmasında animasyon filmlerin çocuklar için eğlenceli vakit geçirme aracı olup kültür aktarımında önemli bir yere sahip olduğuna değinmiştir. Kültürünü sadece kendi ülkesi sınırları içerisinde tanıtmak ile kalmayıp yapımlarını evrensel konular ile evrensel boyutlara taşıyan Studio Ghibli kültür aktarmada bu alanda önemli bir etkileşimde bulunmuştur. Kültür aktarımında ve evrensel konuların yansıtılması açısından Studio Ghibli çatısı altında Hayao Miyazaki senaryoları ve karakterleri de bunun iyi bir örneği olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada yer alan medya iletilerine verilen tepkiler, oluşturulan kategori ve kodlar göz önüne alındığında animasyon filmlerinin verilmek istenilen iletileri aktarma konusunda önemli bir etkileşim aracı olduğu görülmüştür.

Görüşme formlarından elden edilen uygulama sürecinin öğrenciler üzerindeki etkisi, uygulama sürecinin öğrencinin doğaya bakışı üzerindeki etkisi, uygulamanın eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi, uygulamanın gerçeklik ile ilişki kurmaya etkisi ve uygulamanın yaşantısal deneyimlere etkisi şeklinde oluşturulan kategorilere ve bu kategoriler altında oluşturulan kodlara bakıldığında uygulama sonunda öğrenciler ekolojik farkındalıklarının uygulanan filmler ile arttığını ifade etmişlerdir. Bu farkındalık animasyon filmlerindeki karakterler ile özdeşimler kurarak ve animasyon filmleri ile yaşantısal bağlar oluşturularak kurulmuş, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimi ile desteklenmiştir.

Uygulama sürecindeki gözlemlere ilişkin bulgularda öğrencilerin izletilen animasyon filmdeki eko- eleştirel iletileri etkinlikler ışığında tespit edebildiği gözlemlenmiştir. Doğa ve doğa ile ilgili sorunlara eleştirel bakabildikleri görülmüştür. Animasyon filminden sonra oluşan eko- farkındalığını çevresine yayma(genişletme) isteğinin olduğu tespit edilmiştir. Görüşme ve gözlem formları, öğrencilere yöneltile Hancock tarafından oluşturulan sorulardan yararlanarak oluşturulan filme ilişkin tepkileri belirleme amacı taşıyan açık uçlu sorulara yöneltile cevaplar ile birbirini destekler niteliktedir.

Çalışmada elde edilen bulgular ışığında araştırma kapsamında incelenen filmlere yeni temalar eklenerek analiz edilebilir farklı ileteler okur – tepki kapsamında incelenebilir. Ekoeleştirel analizi yapılan filmler farklılaştırılarak filmlerde var olan ekoeleştirel ileteler okur – tepki kuramı çerçevesinde tespit edilebilir. Medya ileteleriyle oluşturulan etkinlikler öğrencilerin medya okuryazarlığı temelindeki becerilerini geliştirilebilir ve bu medya araçları ve içerisinde bulundurdıkları ileteler eğitim aracı haline getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akşit, O. O. (2017). Japon Anime Sinemasında Modernite Eleştirisi: Fantezi ve Bilim Kurgu Animeleri Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 55, 120-133.
- Alabay, R. (2021). Auteur Hayao Miyazaki ve İnsan Biçimci Yaklaşım: Küçük Deniz Kızı Ponyo Animasyon Filmi. *Akademik Sanat*, Sayı 14, 91-102.
- Alicenap Taş, Ç. (2012). Japon Çizgi Film (anime) Sanatı, Hayao Miyazaki Çözümlemesi ve Türkiye Örneği. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, SBE.
- Alpay, İ. (2018). Yaşar Kemal *Hüyükteki Nar Ağacı* ile Cengiz Aytmatov *Beyaz Gemü* üzerine Bir Eko Eleştiri Denemesi. *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, 147-157.
- Altındağ, Z. (2019). *Ecocentricpolyphony: Thesubversion of dualisticthinking in Dylan Thomas'spoetry*. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, SBE.
- Altun, A. (2020). Belgesel Sinema, Ekoeleştirme ve Kamilet Filminde Doğanın Temsili. *Tykhé Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt 5, Sayı 8, 1-16.
- Aslan, E. (2021). Animasyon (çizgi film) Tarihine Kültür Aktarımı Açısından Bir Bakış. *Folklor/Edebiyat*, Cilt 27, Sayı 108, 1059-1074.
- Ateş, S. ve N. Aktaş (2020). Duygu Durumlarının Farklılaştığı Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Okuyucu Tepkilerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 6, Sayı 3, 726-745.
- Ayaz, H. (2014). Çevreci Eleştiri Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 278-292.
- Bahadır, M. (2022). Mitolojiden Felsefeye Doğa-İnsan İlişkisi. *Felsefe Dünyası*, Cilt 2, Sayı 76, 135-157.
- Baki, Y. (2023). Okur-Tepki Teorisi: Gökte Biri Var Örneği. *Asya Studies*, Cilt 7, Sayı 25, 37-58.

- Balık, M. (2013). Çevreci Eleştiri Işığında Latife Tekin'in Romanları. *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Sayı 1, 1-16.
- Balta, C. Ş. (2023). 1950 Sonrası Türk Hikâyesinde Ekoeleştirme ve Çevre Bilinci. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, SBE.
- Baskın, S. ve İ. H. İncik (2022). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Çevre Eğitimi.15. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi*, İstanbul, Türkiye.
- Bektaş, B. F. (2023). Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencileri (1-2. sınıf) İçin Hazırlanan Anadolu Masalları Eğitim Setlerinin İncelenmesi ve Masallara İlişkin Öğrenci Tepkileri. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Gazi Üniversitesi, EBE.
- Berg, B. L. ve H. Lune (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Biderci Dinç, D. (2018). A Post Colonial Lecocritical Reading of Sea of Poppies by Amitav Ghosh, An Atlas of Impossible Longing by Anuradha Roy, and A River Sutrabhy Gita Mehta. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Erciyes Üniversitesi, SBE.
- Budan, C. Y. (2017). Çevreci Eleştiri Bağlamında Yaşar Kemal'in "Kuşlar da Gitti" Romanı Üzerine Bir Değerlendirme. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 3-20.
- Bulut, F. (2020). Ekoeleştirme Kuramı Işığında Ayla Kutlu'nun Huvava: İlk Çevre Koruyucu adlı Eserine Bakış. *Turkish Studies-Language*, Cilt 15, Sayı 2, 625-638.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme yöntemleri*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> (Erişim Tarihi: 18.09.2023).
- Büyüköztürk, Ş., E. K. Çakmak vd. (2022). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cengiz, Ç. (2013). Çevre-insan-doğa ilişkisinin Stefano Benni'nin Margherita Dolcevita ve Buket Uzuner'in Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları Su adlı Yapıtlarında Ekoeleştirme Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Üniversitesi, SBE.

- Cerrahoğlu, Z. (2021). Doğaya Dönüş Temasının Ekolojik Karşılıkları: Koca Dünya (2016) ve Yuva (2018) Filmleriyle İnsan-Doğa İlişkisi Üzerine Düşünmek. *Sine Filozofi*, Cilt 6, Sayı 11, 491-514.
- Çakır, M. (2023). Thomas Hardy'nin Romanlarına Ekoeleştirel Yaklaşımlar. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, SBE.
- Çay, M. (2020). Animation and Ecocriticism: Hayao Miyazakire Discovering the Balance. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, SBE.
- Çelik, E. E. (2017). ValPlumwood ve Animist Materyalizm. *Vira Verita E-Dergi*, Sayı 5, 71-86.
- Çelikkanat, B. (2022). Sevinç Çokum'un Roman ve Öykülerine Ekoeleştirel bir Yaklaşım. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, SBE.
- Çetinkaya, H. (2023). Miyazaki Animasyonlarında Kadın Karakterlerin Yeri ve Önemi. *International Social Sciences Studies Journal*, Cilt 9, Sayı 111, 6920-6927.
- Çiftcibaşı, A. (2012). Anglo-American and Anatolian attitudes towards nature in the twentieth century: Ecocritical analyses of *The Grapes of Wrath* by John Steinbeck, *Coming Up for Air* by George Orwell, *The Pomegranate on the Knoll* by Yaşar Kemal, and *The Tortoises* by Fakir Baykurt (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, SBE.
- Çolakoğlu, E. (2010). Haklar Söyleminde Çevre Eğitiminin Yeri ve Türkiye'de Çevre Eğitiminin Anayasal Dayanakları. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 23, Sayı 88, 151-171.
- Çüçen, A. (2011). Derin Ekoloji. In *International Symposium on Kazdağları*. 260-270.
- Davey, L. (1991). The Application of Case Study Valuations. *Practical Assessment, Research and Evaluation*, Cilt 2, Sayı 9, 1-2.
- Doğrul, T. (2020). Halikarnas Balıkcısı'nın Hikâye ve Romanlarına Ekoeleştirel Bir Bakış. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE.

- Dokur, E. (2022). Heidegger Felsefesinde Teknoloji ve İnsan İlişkisi: Hayao Miyazaki'nin "Rüzgârlı Vadi" Anime Film Analizi. *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat*, Cilt 7, Sayı 15, 52-60.
- Dönmez Ağin, B. (2015). Post Human Ecologies in Twenty-first Century Short Animations. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Hacettepe Üniversitesi, SBE.
- Durmuş, A. (2023). Tracing self and nature in Charlotte Brontë's Jane Eyre and Virginia Woolf's The Waves: Nineteenth through twentieth century. *Bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 71-88.
- Erdal, B. (2016). İnsan ve Doğa Arasındaki Düşmanlık: Sineklerin Tanrısı'nın Ekoeleştirel Analizi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Erciyes Üniversitesi, SBE.
- Erdoğan, H. (2014). *Dede Korkut Oğuznamelerinde Doğa, İnsan ve Mekan İlişkileri*. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Gazi Üniversitesi, SBE.
- Ergin, M. ve Ö. N. Dolcerocca (2016). Edebiyata ekoeleştirel yaklaşımlar: Ekoşiir ve Elif Şafak. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 36, 297-314.
- Garrard, G. (2020). *Ekoeleştiri: Ekoloji ve Çevre Üzerine Kültürel Tartışmalar*. İstanbul: Kolektif Yayınları.
- Gonagova, Y. (2020). Ekoeleştiri Bağlamında Buket Uzuner'in Tabiat Dörtlemesi Serisindeki Üç Roman Üzerine Bir Değerlendirme. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, LEE.
- Gül, F. (2013). İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, 17-21.
- Gülersoy, A. E. ve H. Civil (2023). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Çevre Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, 25-42.
- Gülersoy, A. E., İ. Dülger vd. (2020). Nasıl Bir Çevre Eğitimi? Çağdaş Yaklaşımlar Çerçevesinde Bazı Öneriler. *Journal of Turkish Studies*, Cilt 15, Sayı 2, 123-145.
- Gümüşboğa, E. (2015). An ecocritical reading of *The Inheritors* by William Golding. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Fırat Üniversitesi, SBE.

- Güngör, Ö. T. (2013). Daniel Defoe'nun Robinson Crusoe, Charles Dickens'in *Hard Times* (Zor Zamanlar), Graham Swift'in *Waterland* (Su Diyarı) adlı eserlerinin Ekoeleştirel Açından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, SBE.
- Güvendağ, G. (2019). Ekoeleştirel Süreç İlişkisel Film İnceleme Yöntemi ile *Ayı Kardeşve PomPoko Çizgi Filmlerinin Analizi, Çağrılmayan İnsan Uygulama Filmi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, GSE.
- Hancock, M. R. (2008). *A Celebration of Literature and Response: Children, Books, and Teachers in K-8 Classrooms*. Columbus, OH: Pearson-Merrill PrenticeHall.
- ISER, W. (1972). There ading process: Phenomen ological approach. *New Literary History*, Cilt 3, Sayı 2, Winter.
- İnce, M. (2020). Murray Bookchin'in Toplumsal Ekoloji Kavrayışı Üzerine Eleştirel bir Değerlendirme: A Critical Review of Murray Bookc Hin'sunder Standing of Socialecology. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 53, Sayı 4, 49-75.
- İpekçi, Y. (2017). A Post Colonial Ecocritica Lapproach to Animal's People by Indra Sinha. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, SBE.
- Kamacioğlu, B. (2017). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve HayaoMiyazaki Çizgi Filmleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, 1-18.
- Kara, A. (2023). Ortaokul Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarındaki Kurmaca Karakterlerle Özdeşim Kurmaları Üzerine bir Durum Çalışması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE.
- Keleş, A. (2020). Alımlama Estetiği Bağlamında Medyalararası Film Çözümlemesi. *ZfWT*, Cilt 12, Sayı 3, 341-351.
- Kuru, K. (2022). *Ekoeleştiri Bağlamında Ethem Baran anlatısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, SBE.
- Kümbet, P. (2012). *Ekoeleştiri, Çevre ve Edebiyat: Ekofeminizm: Kadın, Kimlik, Doğa*. Ankara: Phoenix Yayınları.

- MEGEP. (2013). Çocuk gelişimi ve eğitimi – Animasyon çalışmaları. https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Animasyon%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1.pdf (Erişim tarihi: 01.04.2024).
- Metin, A. E. (2023). Web of Science (WOS) Veri Tabanında Yayınlanan Ekopsikoloji Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi. *Kent Akademisi*, Cilt 16, Sayı 2, 749-762.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2015). *Çevre Eğitimi Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=1143> (Erişim Tarihi: 16.11.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7. Sınıflar). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara. [https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02 Türkçe%20Öğretim%20Programı %202019.pdf](https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02_Turkce%20Ogretim%20Programi%202019.pdf) (Erişim Tarihi: 16.11.2024).
- Odell, C. ve M. Blanc (2011). *Stüdyo Ghibli: Hayao Miyazaki ve Isao Takahata filmleri*. Kalkedon.
- Onarıcıoğlu, S. A. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Öyküleyici Metinlere İlişkin Tepkilerinin Alımlama Estetiği Kuramı Açısından İncelenmesi. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, EBE.
- Opperman, S. (2012). *Ekoeleştiri: Çevre ve Edebiyat*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Özer, M. A. (2001). Derin Ekoloji. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Sayı 10, 4.
- Özgün, Ö. (2020). *Margaret Eleanor Atwood'un Oryx and Crake, The Year of the Flood ve Maddaddam romanlarına ekoeleştirel bir bakış*. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Atatürk Üniversitesi, SBE.
- Rosenblatt, L. M. (1959). Literature: The reader's role. *The National Council of Teachers of English*.
- Rosenblatt, L. M. (1998). Readers, Texts, Authors. *Transactions of the Charles S. Peirce Society*, Sayı 34, 4.
- Sağlam, M. H. ve M. Miçooğulları (2021). Ortaokul Türkçe (5-8. sınıflar) Ders Kitaplarında yer Alan “Doğa ve Evren” Temasının Ekoşiir Bağlamında

- İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 3, 686-697.
- Sarıdede Güçlü, H. (2021). Çocuk Kitaplarında Çevreci Eleştiri Üzerine İncelemeler (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Bülent Ecevit Üniversitesi, SBE.
- Saygılı, İ. (2022). Derin Ekoloji Perspektifinden Ekolojik Ütopiyalar: Kadınlar Ülkesi ve Ekotopya. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul Üniversitesi, SBE.
- Sazyek, H. ve Y. Sürücü (2018). Cahit Külebi'nin Şiirlerine Ekoeleştiri Çerçevesinden Bakmak. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 36, 25-38.
- Serin, N. (2023). Sorun Odaklı Çocuk Kitaplarının Okur-tepki Teorisine Göre İncelenmesi: "Sadako" örneği. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 13, 624-641.
- Sulak, H. (2018). İnsan-doğa ilişkisinin Dönüşümü: Tarihsel bir Perspektif. *Kent Akademisi*, Cilt 11, Sayı 1, 117-124.
- Şen, A. (2016). *Popüler Sinemada Ekoeleştiri: "Avatar" ve "Açlık Oyunları*. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Marmara Üniversitesi, SBE.
- Şen, A. (2018). Bilim Kurgu Sinemasında Ekolojik Adalet ve Ekoeleştiri. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 31-60.
- Şenses, M. (2017). Eko-Logos mu, Eko-logic mi? *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, Cilt 13, Sayı 50, 11-30.
- Tan, C. (2019). An Ecocritical Study of J.G. Ballard's Climate Fiction Novels. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Pamukkale Üniversitesi, SBE.
- Taşkın, H. ve T. Boran (2022). Moana Animasyon Filminin Ekoeleştiri Kuramı Bağlamında İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, Cilt 7, Sayı 2, 311-332.
- Temel Parlak, Ö. (2010). Ekoeleştiri Kuramı Işığında Stefano Benni'nin Margherita Dolcevita ve Terra! adlı Eserlerinde Vurguladığı Doğa Ögesi ve Yazarın Çevreci Düşünceleri. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Ankara Üniversitesi, SBE.
- Toska, S. (2009). Eugene O'Neill'in İmparator Jones adlı Yapıtına Ekoeleştirel Yaklaşım. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Atatürk Üniversitesi, SBE.

- Tosun Kaya, D. (2018). Okuma Çemberlerinin Okuduğunu Anlama, Akıcı Okuma, Okuma Motivasyonu ve Sosyal Beceriler Üzerindeki Etkisi ve Okur Tepkilerinin Belirlenmesi. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Pamukkale Üniversitesi, EBE.
- Turhan, O. ve F. K. Turhan (2021). Edebiyat ve Duygular: Öyküleyici Metinleri Anlamada Duyguların Rolü. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, 275-294.
- Tüfekçi, C. D. (2014). *Çocuk Edebiyatı: Giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Uğurlu, S. (2020). Buket Uzuner'in Hikâye ve Romanlarının Ekoeleştirel Bağlamda İncelenmesi. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, SBE.
- Ulusoy, M. (2016). Resimli Çocuk Kitapları ve Okur-tepki teorisi. *İlköğretim Online*, Sayı 15, 2.
- Uzunoğlu, S. (2006). Çevreyi Korumada Yeni Bir Kavram: Ekolojik Ego. *Ekoloji Dergisi*, Cilt 15, Sayı 33-37, 58.
- Ündağ, E. (2021). Toplumsal Ekoloji Felsefesi Bağlamında Animasyon Filmlerinde Ekolojinin Temsili: Pixar örneği. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul Üniversitesi, SBE.
- Yamaç Özdemir, S. (2022). Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Akıcı Okuma Becerilerinin Gelişimine Etkisi. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ömer Halisdemir Üniversitesi, EBE.
- Yavuz, M. (2023). Yaşar Kemal'in Romanlarında Toplumsal ve Bireysel Değişimi Ekoeleştirel Yaklaşımda Okumak. *(Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE.
- Yegin, K. H. (2019). Winter has gotno king: An ecocriticalanalysis of George R.R. Martin's A Song of Ice and Fire. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İbn Haldun Üniversitesi, MİE.
- Yeter, O. (2018). Eko-Eleştiri ve Sinema: Werner Herzog Filmlerinde İnsan-Doğa İlişkisi. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi, SBE.
- Yıldırım, S. R. (2021). Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinin Çevreci Eleştiri Işığında İncelenmesi. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi, SBE.

- Yılmaz, Ç. (2021). Türk film Çalışmalarında Yeni Yönelimler: Ekoeleştirme, Ekosinema ve Ekolojik Bir Metin Olarak Film. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Anadolu Üniversitesi, SBE.
- Yılmaz, D. H. (2017). Koray Avcı Çakman'ın eserlerinde çocuklara yönelik ekoeleştirme iletiler. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Erzincan Üniversitesi, SBE.
- Yin, R. (1994). *Case Study Research: Design and Methods (2nd ed.)*. London: Sage.
- Yurdusev, N. (2016). Öncü bir Ekoeleştirme Olarak Gene Stratton Porter'in Eserlerindeki Çevre Etiğinin İncelenmesi ve A Girl of the Limberlost ile Freckles romanlarının Ekoeleştirme Kuramı Işığında Analizi. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Atatürk Üniversitesi, SBE.
- Yüce, S. (2016). Edebiyatta Gerçekçilik ve Alımlama Estetiği. *Söylem Filoloji Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 105-117.

EKLER

EK-1. Araştırma İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 29.02.2024-133338

T.C.
MUŞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32026198-605.01-97748079
Konu : Araştırma İzni (Bengi Hazar KILIÇ)

28.02.2024

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : 19.02.2024 tarihli ve E-51732808-605-131775 sayılı yazımız.

İlgi sayılı yazımız ile Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Bengi Hazar KILIÇ'ın yürütmekte olduğu "Oku-Tepki Kuramı Bağlamında Bir Durum Çalışması: Miyazaki Filmlerindeki Ekoleştirilme Söyleme Öğrenci Tepkilerinin Analizi" konulu çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Merkez Kepenek Ortaokulunda okuyan öğrencilerine yönelik uygulama talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talep Müdürlüğümüz Araştırma İzin Komisyonunca incelemiş olup, yapılacak araştırma uygulamasının ilgi genelge hükümleri doğrultusunda yapılması, ekte sunulan mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kullanılması uygun görüldüğüne dair onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi arz ederim.

İbrahim TANYERİ
İl Millî Eğitim Müdürü V.

Ek :
1-İlgi Yazı ve Ekleri (38 sayfa)
2-Ön İnceleme Formu (1 sayfa)
3-Anket Ölçeği (24 sayfa)

EK-2. Veli Teyit Formu

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, Okur-Tepki Kuramı Bağlamında Bir Durum Çalışması: Miyazaki Filmlerindeki Ekoeleştiril Söyleme Öğrenci Tepkilerinin Analizi''adıyla yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi:Film ve izleyici arasındaki etkileşim biçimlerini göz önünde bulundurarak Miyazaki'nin seçilmiş filmlerinin öğrencilerde yarattığı tepkileri incelemek, bu araştırmanın temel amacıdır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırma, eko-sinema türünün çocukların doğal dünyaya karşı tutumlarını etkileyip etkilemediğini ya da nasıl etkilediğini analiz etmeyi,eko-sinema örneklerinin sağladığı katılım biçimlerinin, öğrencilerin duygusal, deneyimsel ve bilişsel olarak doğal dünyanın temsilleri ve ilgili ekolojik kaygılarla verimli bir şekilde meşgul etme potansiyeline sahip olabileceğini göstermeyi hedeflemektedir.Bu kapsamda çalışmadaHayaoMiyazaki filmlerinden olan *TonarinoTotoro (Komşum Totoro)*, *Prences Mononoke*, *Gake No Ue No Ponyo(Küçük Deniz Kızı Ponyo)*, *Ruhların Kaçışı* filmleri, etkileşimli dinleme/izleme etkinlikleri aracılığıyla okur/izleyici tepkilerini analiz etmek için kullanılacaktır.

Araştırma Uygulaması: Etkileşimli dinleme / izleme ve etkinlik formları şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar

içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz.Saygılarımızla,

Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi

.....

.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

Tarih:/...../.....

Ad Soyad:

İmza:

EK -3. Deney Grubu Öğrencileri Görüşme Formu

Etkinlik Uygulamalarına İlişkin Görüşme Formu

Öğrencinin Adı Soyadı:

Sevgili Öğrenciler,

Ekosinema türünün doğal dünyaya karşı tutumlarınızı etkileyip etkilemediğini ve ekoeleştirel söylem becerinizi geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmada, süreç hakkındaki görüşleriniz merak edilmektedir. Lütfen soruları cevaplandırırken etkinliklerin uygulanma süreçlerini göz önünde bulundurunuz. Görüşleriniz için şimdiden teşekkür ederim.

Bengi Hazar KILIÇ

1. İzlediğiniz filmlerden hareketle oluşturulan etkinliklerle yapılan uygulama süreci sizde nasıl bir etki yarattı, açıklar mısınız?
2. Filmlere dayalı oluşturulan etkinlikler doğaya yönelik bakış açınızda bir farklılık yarattı mı, yarattıysa bu değişikliklerin neler olduğunu açıklar mısınız?
3. Filmlere dayalı oluşturulan etkinlikler eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinizde bir değişiklik yarattı mı, açıklayınız?
4. Filmler günlük yaşantınızda doğa ile ilgili nasıl bir ilişki kurmanızı sağladı, yazınız
5. Metinde yer alan çevre sorunlarına ilişkin düşünceleriniz üzerindeki gerçek hayattaki deneyimlerinizin etkisi nedir?

EK – 4. Sınıf Gözlem Formu

.... HAFTA		
KATEGORİ	KOD	GÖZLEMLER
Öğrenci Uygulama Giriş Tepkileri	Hedeften Haberdar Olma	
	Ön Koşul Öğrenmeler	
	Tahmin Etme	
Ekoeleştirel İleti Analizleri	Olay – Durum Kestirimi Çıkarım Yapabilme	
	Özdeşim Kurma	
	Deneyimlerle Bağdaştırma	
	İletilere Ulaşmada Kullanılan Teknikler	
Öğrenci Uygulama Sonuç Tepkileri	İletinin Amacına Yönelik Eleştirel Bakış	
	Eko – Farkındalık	
	Yansıtma	

EK-5. Ders Planı ve Etkinlikler

Komşum Totoro Filmine Ait Ders Planı ve Etkinlikler

SINIF	7. Sınıf
UYGULAMA SÜRESİ	40 DK + 40 DK+ 40 DK + 40 DK +40DK
ÖĞRENME ALANI	Bilişsel Alan
GELİŞTİRİLEN BECERİLER	Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma Dinleme/İzleme :T.7.1.1 , T.7.1.4 , T.7.1.11. , T.7.1.12. , T.7.1.13. , T.7.1.14. Konuşma :T.7.2.2. , T.7.2.4. , T.7.2.5. Okuma :T.7.3.1. , T.7.3.19 , T.7.3.20. , T.7.3.22. , T.7.3.26. , T.7.3.31. Yazma :T.7.4.4. , T.7.4.15 , T.7.4.16. , T.7.4.17. , T.7.4.11.
İLİŞKİLİ ZEKÂ ALANLARI	Dilsel, Görsel, Ritmik, Sosyal, İçsel ve Doğa Zekâsı
ARAÇ GEREÇLER	Akıllı Tahta, Kâğıt, Kalem, Silgi
DERSTE KULLANILAN FİLM KÜNYESİ	HayaoMiyazaki / <i>Komşum Totoro</i> , (1998)
ÖĞRENME - ÖĞRETME YAKLAŞIMI	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM Gagne Öğretim Durumları Modeli
ÖĞRETİM STRATEJİSİ	Sunuş Yoluyla Öğretim, Buluş Yoluyla Öğretim
ÖĞRETİM YÖNTEMİ	Anlatım, Tartışma, Problem Çözme
ÖĞRETİM TEKNİĞİ	Balık Kılıcı, Konuşma Halkası, Soru- Cevap
İLKELER	Hayatilik, Yaşama Yakınlık, Güncellik, Öğrenciye Görelilik, Etkin Katılım, Açıklık

1. DİKKAT ÇEKME / ÖĞRENME ETKİNLİĞİNE GİRME AŞAMASI:

Öğretmen akıllı tahtadan catbus(kedi otobüsün) fotoğrafını açarak derse başlar. Öğrencilere fotoğrafta ne gördüklerini sorar.

Birkaç öğrenciden cevap alan öğretmen ‘‘ Kediden bir otobüsünüz olsaydı nereye yolculuk yapmak isterdiniz?’’ diyerek yeni bir soru üzerinde tartışma başlatır. Cevapların ardından öğretmen doğadaki her canlının bizi götürmek istediği bir yer olmasa bile bir zaman olduğu vurgusunu yapar. Bu zamanın insanlar ile diğer canlıların hep birlikte mutlu yaşadığı bir zaman olduğundan bahseder ve derse girişi tamamlar.

2. ÖĞRENENLERİ HEDEFTEN HABERDAR ETME

Öğretmen bu ders bir animasyon filmi izleyeceklerini söyler. Resimlerin arka arkaya gösterimi ile oluşturulan filmlere animasyon denildiğini sınıfa açıklar. Bugün ise *Komşum Totoro*’yu izleyeceklerini belirtir. Totoro’nun ormanın içinde kedi otobüsü ile yolculuk yapan bir kahraman olduğunu söyler. Totoro’ya ve kedi otobüse dikkat etmelerini ister.

3. ÖN KOŞUL ÖĞRENMELERİ HATIRLATMA:

Ormanda gezerken bir ağacın gövdesinde kapı gören var mı? sorusunu öğretmen sınıfa yöneltir. Öğrencilerden cevaplarını aldıktan sonra tahtaya bir ağaç çizer ve gövdesine bir kapı yerleştirir.

‘‘ Çıktım erik dalına

Baktım orman yoluna

İki tren geliyor

Bu yol acaba nereye gidiyor? ‘‘

tekerlemesini söyledikten sonra bir öğrencinin adını söyler ve ‘‘ Kapı nereye açıldı, yol nereye gitti? ‘‘ sorusunu yöneltir. Öğrencilerin cevapları alındıktan sonra *Komşum Totoro* animasyon filmindeki kapı nereye açılıyor birlikte izleyelim diyerek uygulama aşamasına geçer.

4. İÇERİĞİ SUNMA / UYGULAMA:

Öğretmen *Komşum Totoro* adlı animasyon filmini akıllı tahtada açar. Öğrencilere dinleme ve izleme kurallarına uyararak filmi izlemelerini ister. İzleme sürecinde öğretmen belirli yerlerde filmi durdurup olayın bundan sonra nasıl gelişeceği ve buraya kadar **filmin hangi mesajları vermek istediği, ne anlatmak istediği ile ilgili sorular sorar**. Dinleme/İzleme etkinliğinden sonra öğrencilerden verdikleri cevapları verilen etkinlik kâğıdına yazmaları istenir. (Yorumlayıcı Yönerge)

5. ÖĞRENMEYE REHBERLİK ETME:

- Öğretmen animasyon filmindeki kahramanları gösteren fotoğrafı akıllı tahtadan açar. Öğrencilere istedikleri bir kahramanı seçmelerini ister. Seçtikleri karakter ile animasyon filminde yer aldıklarını düşünmeleri ister. Öğretmen günlük türünün şekilsel özelliklerini öğrencilere hatırlatır. Daha sonra seçtikleri karakterin bir gününün filmin içinde nasıl geçtiğini günlük şeklinde yazmalarını ister. **(Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin?– Bilişsel Yönerge)**

Öğrencilerden yazdıkları günlüğün arka sayfasına dersin başında öğretmenin tahtaya çizdiği gövdesinde kapı bulunan ağacı çizmeleri istenir. Öğretmen, “Günlük yazarken bu kapının içinden geçip günlüğü arka sayfaya yazdınız şimdi kapının önünde ne hissettiğini söyleme vakti” dönütünü vererek öğrencilerin ne hissettiğini yazmalarını ister.

(Komşum Totoro’yu izlemek sana ne hissettirdi? / Kahramanların yerinde olsan ne hissederdin? - Estetik Yönerge)

- Öğretmen tahtaya balık kılıcı diyagramını çizer. Öğrencilere aşağıdaki soruları rastgele seçimler yaparak sorar.

- Totoro hayatımda kişiye benziyor. Çünkü
- Mei hayatımda kişiye benziyor. Çünkü
- Satsuki hayatımda kişiye benziyor. Çünkü
- Kanta hayatımda kişiye benziyor. Çünkü
- Nanny hayatımdakişiye benziyor. Çünkü

- Tatsuo hayatımdakişiyeye benziyor. Çünkü
- Yasuko hayatımda kişiyeye benziyor. Çünkü

Tahtadaki balık kılıçığı diyagramı verilen cevaplar çevresinde oluşturulur. Diyagram neden – sonuç ilişkisi kurmak için kullanılmış olur. **(Bu animasyonun vekahramanlarınkendi hayatıyla ya da tanıdığın birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı? - Deneyimsel Yönerge)**

6. PERFORMANSI ORTAYA ÇIKARMA

Öğretmen kedi otobüsüne tüm sınıfın yerleşeceğini söyler. Tahtaya sınıf mevcudu kadar otobüs düzeninde çizgiler çizer. Oturmak istedikleri yerleri öğrencilere sorarak öğrencilerin ismini numaralı koltuklara yerleştirir. Sınıf düzenini de tahtada oluşturulan otobüs düzeni şeklinde düzenler. Otobüsün yola çıktığını ve sınıfça animasyon filminin içinde yolculuk yaptıklarını düşünmelerini ister. **Öğretmen, öğrencilere izledikleri animasyon filminde doğanın nasıl temsil edildiğini sorar.** Önlerindeki kâğıda yazmalarını ister. **Daha sonra otobüs ile hayal ederek gittikleri çevredeki çevre sorunlarına ilişkin düşüncelerini sorar.** Önlerindeki kâğıda yazmalarını ister. Yazma etkinliği bitirildikten sonra öğretmen çift numaralı ve tek numaralı yolcuların birer grup oluşturmasını ister. Çift numaralı öğrenciler yazdıklarını kendi grupları içerisinde tek numaralılar da kendi grupları içerisinde paylaşır. Her iki gruptan da bir sözcü seçilerek grupların düşüncelerini birkaç cümle ile açıklamaları istenir.

7- GERİ BİLDİRİM SAĞLAMA / DÖNÜT VERME:

Öğretmen yapılan etkinlikler sonucunda öğrenciyeye doğru yaptığı çıkarımlar hakkında pekiştirmelerde bulunur. Öğrencide oluşan farkındalığı ve davranışların pekiştirir öğrenmeye olan güdüsünü artırır.

8- DEĞERLENDİRME:

Bu süreçte öğretmen oluşturduğu süreç ve yaptırdığı etkinlikler ışığında öğrencideki farkındalığı değerlendirir. Bunu yaparken de **gözlem formları** ve **görüşme formlarından** yararlanır.

9 – KALICILIĞI VE TRANSFERİ SAĞLAMA:

Öğretmen bir sonraki ders için farklı bir problem durumu / farklı bir animasyon filmi getirerek *Komşum Totoro* adlı animasyon filmindeki durumun değişik durumlar içinde tekrar edilmesini ve transfer edilmesini sağlar.

**"Komşum Totoro" sana ne anlatmak istiyor?
Hangi mesajları vermek istiyor?**

(Yorumlayıcı Yönerge)

Totoro doğanın ruhudur. Totoro doğanın ruhu olduğu için sadece doğayı sevenleri ve ona sahip çıkarlara görürdür. Totoro doğanın ruhu olduğu için doğaya sahip çıkarlara onu sevenlere zor durumda kalanlara yardım eder. Yani bizim doğanın ruhunu görmek için veya görmek için de olsa doğaya sahip çıkmalıyız. Totoro doğanın ruhu olmasada doğa olmasa biz doğru dü-
rüst yaşayamayız. Bu filmde doğayı ne olursa olsun
Sevmek onu korumak gerektiğini anlatıyor. Doğayla
insan aslında iki tane şeylerdir. Doğa da bizi korur
biz de onu koruruz. Doğayla beraber işi işleyen
her şeyi yapabiliriz. Önemli olan doğayı korumak
ve ona sahip çıkmaktır.

"Komşum Totoro" filminde izlediğiniz doğa nasıl temsil edilmişti?
Catbus ile yaptığınız yolculukta hangi çevre sorunlarını gördünüz?

"Komşum Totoro"yı izlerken Totoro'nun doğayı nasıl sevdiğini gördüm. O kocaman göllerinde gördüm o sevgiyi o şuluböğü bir kaçıncı örnek veriyim hani Saturoki Totoro ya islanmasın diye semsiye vermiş fi ya Totoro yağmur damlalarının semsiyeye çarptığında Totoro nasıl da sivil sivil yağın yağmurun çıkardığı sesi dinliyordu. Totoro'yu özlemek gerek Totoro'nun kalbini kırmamak gerek "doğaya sahip çıkmak gerek ki "Doğanın Ruhu" Totoro'yu özlemeyelim. Totoro doğayı seven Saturokiyi, Meyi nasıl koruyup yardım ettiyse bizimde doğaya öyle sahip çıktıysa biz de her bizi sıkıştıran kol kanat gelip yardım edelim "Olur mu?"

Catbus ile yaptıkları yolculukta dikkatimi çeken en önemli şey nehrin üstünden atladıklarında nehrinde ki sandalet ve çöpler beni çok üzdü. Zaten günümüzde de böyle her nehrinde kirlilik çöpler kısacası ha çöp kutusuna atmıyız ha "Denizlere" insan halkı böyle düşünüyor.

Aslında çöp kutusuna atsak, piknik yarıncı çöplerimizi toplarsak nehrindeki çöpleri toplarsak doğamızı temiz tutarsak ne olur ki...

Deniz Kızı Ponyo Filmine Ait Ders Planı ve Etkinlikler

SINIF	7. Sınıf
UYGULAMA SÜRESİ	40 DK + 40 DK+ 40 DK + 40 DK +40DK
ÖĞRENME ALANI	Bilişsel Alan
GELİŞTİRİLEN BECERİLER	Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma Dinleme/İzleme : T.7.1.1 , T.7.1.4. , T.7.1.11. , T.7.1.12. , T.7.1.13. , T.7.1.14. Konuşma: T.7.2.2. , T.7.2.4. , T.7.2.5. Okuma: T.7.3.1. , T.7.3.19 , T.7.3.20. , T.7.3.22. , T.7.3.26. , T.7.3.31. Yazma: T.7.4.4. , T.7.4.15 , T.7.4.16. , T.7.4.17.
İLİŞKİLİ ZEKÂ ALANLARI	Dilsel, Görsel, Ritmik, Sosyal, İçsel ve Doğa Zekası
ARAÇ GEREÇLER	Akıllı Tahta, Akvaryum, Oyuncak Denizkızı, Sandalye, Kağıt, Kalem, Silgi
DERSTE KULLANILAN FİLM KÜNYESİ	Hayao Miyazaki /Deniz Kızı Ponyo , (2008)
ÖĞRENME - ÖĞRETME YAKLAŞIMI	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM Gagne Öğretim Durumları Modeli
ÖĞRETİM STRATEJİSİ	Sunuş Yoluyla Öğretim, Buluş Yoluyla Öğretim
ÖĞRETİM YÖNTEMİ	Anlatım, Tartışma, Problem Çözme
ÖĞRETİM TEKNİĞİ	Akvaryum, Beyin Fırtınası, Soru- Cevap
İLKELER	Hayatilik, Yaşama Yakınlık, Güncellik, Öğrenciye Görelilik, Etkin Katılım, Açıklık

1. DİKKAT ÇEKME / ÖĞRENME ETKİNLİĞİNE GİRME AŞAMASI:

Öğretmen sınıfa akvaryumda bir denizkızı oyuncuğu ile girer. Yaşamın ve yaşam döngüsünün karada havada ve denizde devam ettiğinden bahseder. İnsanların hayatlarını nerede sürdürdüklerini düşünmelerini ister. Yaşamını karada sürdüren insanoğlunun diğer yaşam alanlarını etkileyip etkilemediği üzerine konuşulur. Daha sonra öğrencilere denizlerde yaşayan canlılara örnek vermelerini ister. Verilen cevapların ardından denizkızlarının var olabilme ihtimali üzerine sorular yöneltir. Cevapların ardından öğretmen masanın üzerinde duran akvaryumdaki denizkızının adının Ponyo olduğunu söyler.

2. ÖĞRENENLERİ HEDEFTEN HABERDAR ETME:

Öğretmen resimlerin arka arkaya gösterimi ile oluşturulan filmlere animasyon denildiğini sınıfa açıklar. Bu derste de Deniz Kızı Ponyo'nun hikâyesini anlatan bir animasyon izleyeceklerini belirtir.

3. ÖN KOŞUL ÖĞRENMELERİ HATIRLATMA:

Öğretmen sınıfı üç gruba ayırır. Sıraların tamamının dünyayı temsil ettiğini söyler. Birinci gruba Kara, ikinci gruba Hava ve üçüncü gruba Deniz adını verir. Birinci grubu tahtaya çıkarır ve ‘‘ Karadaki yaşam dünyadan ayrıldı. Hava ve denizde yaşayanlar ne hissediyor?’’ diye sorar. Aynı uygulamayı hava ve deniz grupları için de yapar.

Öğretmen öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturduktan sonra izleyecekleri animasyondaki kara hava ve deniz bağlantılarına dikkat etmelerini ve Ponyo'nun bu grupları bağlamadaki görevini düşünmelerini ve not almalarını ister.

4. İÇERİĞİ SUNMA / UYGULAMA:

Öğretmen Deniz Kızı Ponyo adlı animasyon filmini akıllı tahtada açar. Öğrencilere dinleme ve izleme kurallarına uyararak filmi izlemelerini ister. İzleme sürecinde öğretmen belirli yerlerde filmi durdurup olayın bundan sonra nasıl gelişeceği ve buraya kadar **filmin hangi mesajları vermek istediği, ne anlatmak istediği ile ilgili sorular sorar**. Dinleme/izleme etkinliğinin bitişinde öğrencilerden verdikleri cevaplar ile ilgili not tutmalarını ister. (Yorumlayıcı Yönerge)

5. ÖĞRENMEYE REHBERLİK ETME:

• Animasyon filmi izlendikten sonra öğrencilerin sınıfta yuvarlak oluşturmaları istenir. Yuvarlağın ortasına bir sandalye konulur. Sandalyenin üzerine ise masanın üzerinde duran akvaryum yerleştirilir. Öğretmen,

“Denizde dalga, hoş geldin abla

Eteğini topla, rahat otur abla

Eteğimin pilesi

Saçımın lülesi

Hop hop altın top

Bundan başka oyun yok”

Tekerlemesi ile bir öğrenciyi seçer. Seçilen öğrenci sandalyenin üzerindeki akvaryumu kucağına alır ve sandalyeye oturur. Öğretmen öğrenciye şu soruyu yöneltir: “ **Deniz Kızı Ponyo’yu izlemek sana ne hissettirdi? Kahramanların yerinde olsaydın nasıl hissederdin?** ” (Estetik Yönerge)

Aynı tekerleme bu sefer ortada sandalyede oturan öğrenci tarafından tekrarlanır ve tekerleme ile ortaya geçecek diğer öğrenci belirlenir. Ortaya gelen öğrenciye bu defa öğretmen şu soruyu yöneltir. “**Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin?**” (Bilişsel Yönerge)

Tekerleme ortada kalan öğrenci tarafından tekrarlanır ve akvaryumu tutacak yeni öğrenci belirlenir. Tüm öğrencilerin sıra ile bu iki sorudan birisini yanıtlaması sağlanır.

Bütün öğrenciler cevaplarını sözlü olarak ifade ettikten sonra öğretmen etkinlik kâğıdını tüm sınıfa dağıtır.

• Öğretmen öğrencilere beyin fırtınası yaptırır. Benzerinden yararlanma şeklinde uygulanacak beyin fırtınasında öğrenci animasyon filmdeki bir durumdan esinlenerek kendi hayatında ya da yakın çevresindeki yaşantılardan birisine benzeyen bir durum oluşturacaktır. Öğretmen öğrencilere “ **Bu animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığın birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı? Varsa kısa kelimeler ile ifade et**” (Deneyimsel Yönerge) şeklinde bir yönlendirme yapar. Daha iyi bir anlama gerçekleşmesi için şöyle örnek verir. “Benim bir denizkızım olmasa da bir

kargam vardı, onun hep insan olmasını istemiştim.” Öğrencilerin beyin fırtınası ile oluşturduğu cümleleri tahtaya yazar.

6. PERFORMANSI ORTAYA ÇIKARMA:

Öğretmen sınıfa soru – cevap tekniği ile animasyon filminden yaptıkları çıkarımları sorar. Öğretmen

• Filmde doğa ve çevre nasıl temsil ediliyor? Sizce doğa ve çevre neden bu şekilde temsil ediliyor?

• Metinde yer alan çevre sorunlarına ilişkin düşünceleriniz üzerindeki gerçek hayattaki deneyimlerinizin etkisi nedir?

Sorularını tahtaya yazar. Sorular üzerinde sınıf ortamında konuşulduktan sonra öğretmen animasyon filminde gördükleri doğaya bir mektup yazmalarını ister.

7- GERİ BİLDİRİM SAĞLAMA / DÖNÜT VERME:

Öğretmen yapılan etkinlikler sonucunda öğrenciye doğru yaptığı çıkarımlar hakkında pekiştirmelerde bulunur. Öğrencide oluşan farkındalığı ve davranışların pekiştirir öğrenmeye olan güdüsünü arttırır.

8- DEĞERLENDİRME:

Bu süreçte öğretmen oluşturduğu süreç ve yaptırdığı etkinlikler ışığında öğrencideki farkındalığı değerlendirir. Bunu yaparken de **gözlem formları** ve **görüşme formlarından** yararlanır.

9 – KALICILIĞI VE TRANSFERİ SAĞLAMA:

Öğretmen bir sonraki ders için farklı bir problem durumu / farklı bir animasyon filmi getirerek *Küçük Deniz Kızı Ponyo* adlı animasyon filmindeki durumun değişik durumlar içinde tekrar edilmesini ve transfer edilmesini sağlar.

Bu animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığın birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı?
Varsa kısa kelimeler ile ifade et'

LISA benim anneme benziyor çünkü çok
gacü bir kadın.

Ponyo benim kardeşime benziyor çünkü
yaramaz biri.

Büyük Deniz Kızı benim neneme benziyor çünkü
her öğüt veriyor.

Sosuke banoa benziyor çünkü hayvanları
çok severim.

Keichi benim dedeme benziyor sabah çıkıp
akşam gelir.

Fujimoto beni amcamın
benziyor çünkü çok sinirli.

Sevgili Ponyo'nun Dünyası,

Senin dünyanın içinde insanlarla birlikte mutlu olmak var. Senin babam Fajimoto kötü biri olsa bile senin insanlarla olan bağın çok güzel. Babam yıllardır insanlarla aranız iyi olmasa da seninle iyi oldu. Eğer seninle birlikte olsam beraber piknik yapardık. Eğer sihirlerin yeterli de bilseydi seninle denizlerin içinde galaksilere, gökkuşaklarına vb. her yere gitmek isterdim. Güle güle Ponyo'cum.

Prenses Mononoke Filmine Ait Ders Planı ve Etkinlikler

SINIF	7. Sınıf
UYGULAMA SÜRESİ	40 DK + 40 DK+ 40 DK + 40 DK +40DK
ÖĞRENME ALANI	Bilişsel Alan
GELİŞTİRİLEN BECERİLER	Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma Dinleme/İzleme : T.7.1.1 , T.7.1.4. , T.7.1.11. , T.7.1.12. , T.7.1.13. , T.7.1.14. Konuşma: T.7.2.2. , T.7.2.4. , T.7.2.5. Okuma: T.7.3.1. , T.7.3.19 , T.7.3.20. , T.7.3.22. , T.7.3.26. , T.7.3.31. Yazma: T.7.4.1., T.7.4.4. , T.7.4.15 , T.7.4.16. , T.7.4.17. , T.7.4.11.
İLİŞKİLİ ZEKÂ ALANLARI	Dilsel, Görsel, Ritmik, Sosyal, İçsel ve Doğa Zekâsı
ARAÇ GEREÇLER	Akıllı Tahta, Orman Ruhu Oyuncakları, Kâğıt, Kalem, Silgi
DERSTE KULLANILAN FİLM KÜNYESİ	Hayao Miyazaki /Prenses Mononoke , (1997)
ÖĞRENME - ÖĞRETME YAKLAŞIMI	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM Gagne Öğretim Durumları Modeli
ÖĞRETİM STRATEJİSİ	Sunuş Yoluyla Öğretim, Buluş Yoluyla Öğretim
ÖĞRETİM YÖNTEMİ	Anlatım, Tartışma, Problem Çözme
ÖĞRETİM TEKNİĞİ	Beyin Fırtınası, Soru- Cevap
İLKELER	Hayatilik, Yaşama Yakınlık, Güncellik, Öğrenciye Görelilik, Etkin Katılım, Açıklık

1. DİKKAT ÇEKME / ÖĞRENME ETKİNLİĞİNE GİRME AŞAMASI:

Öğretmen sınıfa girer, öğrencilere “ Bugün okul yolunda bazı ruhları kızdırmışsınız.” diyerek masaya oturur. Öğrencilerin merakının ve sorularının artmasını bekler, sorulan sorulara cevap vermez. “ Okula gelirken insanlar dışında kimlere günaydın diyorduk?” diyerek geçen eğitim – öğretim yılında Doğa ve Evren temasında sınıfça üzerinde konuştukları bilgileri hatırlatmaya çalışır. Öğrencilerden ağaçlar (bitkiler) ve hayvanlar cevabını aldıktan sonra kalemiğinden orman ruhlarının oyuncaklarını çıkarır ve masaya bırakır.

Öğrencilere kızdırdıkları ruhların bunlar olduğunu söyler. İsimlerinin orman ruhları olduğunu söyler. Orman ruhları acaba ne zaman bize kızar sorusunu öğrencilere yöneltir. Cevapların ardından orman ruhlarının gerçek bir varlık değil sembolik birer kavram olduğunu söyleyen öğretmen ormanların korunmasının bütün canlıların yaşamı için büyük öneme sahip olduğu vurgusu ile derse girişi tamamlar.

2. ÖĞRENENLERİ HEDEFTEN HABERDAR ETME:

Öğretmen resimlerin arka arkaya gösterimi ile oluşturulan filmlere animasyon denildiğini sınıfa açıklar. Bu derste de Prenses Mononoke'nin hikâyesini anlatan bir animasyon izleyeceklerini belirtir.

3. ÖN KOŞUL ÖĞRENMELERİ HATIRLATMA:

Öğretmen bir öğrenci seçer. Öğrenciden masanın üzerindeki orman ruhlarından birisini avucuna alıp pencere kenarına yaklaşmasını ister. Okul bahçesindeki herhangi bir ağacı seçip avucundaki orman ruhunun onun evi olduğunu öğrenciye düşündürür. “Eviden uzakta o ne hissediyor sence?” diye öğretmen sorularla yönlendirmelerde bulunur. Öğrencinin kendini ifade ettikten sonra orman ruhunu bir başka arkadaşına vermesi istenir. Pencere kenarına yeni gelen öğrenciye öğretmen bu defa “ Evi yeşil, kapısının önünde çiçekler açmış orman ruhu ne hissediyor? ” diye farklı bir soru ile öğrenciyi yönlendirir. Verilen cevaplardan sonra öğretmen iki öğrencinin cevaplarını tüm sınıfa özetleyerek farkındalık oluşturur.

İzleyecekleri animasyon filmde Prenses Mononoke'nin de orman ruhlarını tanıdığını söyler.

4. İÇERİĞİ SUNMA / UYGULAMA:

Öğretmen *Prenses Mononoke* adlı animasyon filmini akıllı tahtada açar. Öğrencilere dinleme ve izleme kurallarına uyararak filmi izlemelerini ister. İzleme sürecinde öğretmen belirli yerlerde filmi durdurup olayın bundan sonra nasıl gelişeceği ve buraya kadar **filmin hangi mesajları vermek istediği, ne anlatmak istediği ile ilgili sorular sorar**. Dinleme/İzleme etkinliğinden sonra öğrencilerden verdikleri cevapları verilen etkinlik kâğıdına yazmaları istenir. (Yorumlayıcı Yönerge)

5. ÖĞRENMEYE REHBERLİK ETME:

- Animasyon filmi izlendikten sonra akıllı tahtadan *Prenses Mononoke*'nin film müziği açılır.

PRENSENS MONONOKE

- Öğrencilere izledikleri filmde seçtikleri bir kahramanın yerine kendilerini koymaları istenir. Öğrenciler yerine geçecekleri kahramanları seçtikten sonra seçtikleri karakterin duygularını *Prenses Mononoke* film müziği eşliğinde şiir şeklinde yazmaları istenir. Öğrencilere şiirin şekilsel özellikleri kısaca hatırlatıldıktan sonra şiirlerinde başlığı da unutmamaları gerektiği öğrencilere belirtilir.

(Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin?– Bilişsel Yönerge,)

- Öğretmen bir kutunun içerisine *Prenses Mononoke* animasyon filmindeki kahramanların isimlerini renkli bloknotlara yazar. Öğrencilerden kutudan bir tane kâğıt seçmelerini ister. Kâğıtta adı yazılı olan kahraman ile sohbet ediyor gibi *Prenses Mononoke* filmini izlerken ne hissettiğini birkaç cümle ile anlatmasını ister.

(*Prenses Mononoke*'yi izlemek sana ne hissettirdi? (Estetik Yönerge)

- Masanın üzerindeki orman ruhları tüm öğrencilere birer birer dağıtılır. Öğrencilerden orman ruhlarına bakmaları istenir. Orman ruhlarının öğrencilere hatırlattığı bir anısının olup olmadığı sorulur ve gözlerini kapatmaları istenir. Öğretmen “İzlediğimiz animasyon filmi ve avucunuzdaki orman ruhu size kiminle hangi anınızı hatırlatıyor? Düşünün ve parlatın!” yönergesinde bulduktan sonra öğrencilerin gözlerini açmalarını ister. Öğrenciler düşündüklerini kâğıda yazar. Yazılan anıların birkaçı sınıf ortamında paylaşılır.

(Bu animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığı birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı? - Deneyimsel Yönerge)

6. PERFORMANSI ORTAYA ÇIKARMA:

Öğretmen sınıfa soru – cevap tekniği ile animasyon filminden yaptıkları çıkarımları sorar. Öğretmen

- Filmde doğa ve çevre nasıl temsil ediliyor? Sizce doğa ve çevre neden bu şekilde temsil ediliyor?

- Metinde yer alan çevre sorunlarına ilişkin düşünceleriniz üzerindeki gerçek hayattaki deneyimlerinizin etkisi nedir?

Sorularını tahtaya yazar. Sorulara alfabetik sıra ile cevap verebilecekleri bir etkinlik kâğıdı dağıtır. Tahtadaki sorulara alfabedeki harfler ile başlayan cümleler ile cevap vermelerini isteyen öğretmen öğrencilere örnek olarak A harfi ile başlayan bir cümle kurar.

7- GERİ BİLDİRİM SAĞLAMA / DÖNÜT VERME:

Öğretmen yapılan etkinlikler sonucunda öğrenciye doğru yaptığı çıkarımlar hakkında pekiştirmelerde bulunur. Öğrencide oluşan farkındalığı ve davranışların pekiştirir öğrenmeye olan güdüsünü artırır.

8- DEĞERLENDİRME:

Bu süreçte öğretmen oluşturduğu süreç ve yaptırdığı etkinlikler ışığında öğrencideki farkındalığı değerlendirir. Bunu yaparken de **gözlem formları** ve **görüşme formlarından** yararlanır.

9 – KALICILIĞI VE TRANSFERİ SAĞLAMA:

Öğretmen bir sonraki ders için farklı bir problem durumu / farklı bir animasyon filmi getirerek *Prenses Mononoke* adlı animasyon filmindeki durumun değişik durumlar içinde tekrar edilmesini ve transfer edilmesini sağlar.

Prens Mononoke filminden bir kahraman seçin. Kahramanın yerine kendinizi koyun. Siz olsaydınız nasıl hissederdiniz? Duygularınızı bir şiir şeklinde yazınız. Şiirinize başlık eklemeyi unutmayın!

Senin gözlerin parlıyor gölgesine bakınca

Alıyor yanakların güldüncü

Ne diyeyim seni gördüncü

A	B	C	Ç	D	E	F	G	X	H	I	İ	X	K	L	M	N	O	Ö	P
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

R	S	Ş	T	U	Ü	V	Y	Z
21	22	23	24	25	26	27	28	29

Ama ormanın ruhu olmamalıydı
 Bence insanlar ve doğa savaşmamalıydı
 Canlılara zarar veren insanlarda o acıyı çekti
 Çevrelerini yokip yıkmekten başka birşey yapmadı insanlar
 Doğanın tanrısını öldürmeye çalıştılar ama olmadı.
 Eboshi'nin dünyayı fetretme hirsinden herkes payını aldı
 Farkında değildiler birbirlerine zarar verdiklerinden.
 Gece olunca ormanın ruhunu görmek için onu beklilerdi
 Her gün bir tanrı şeytanlaştı
 İnsanlar birbirlerinden nefret etmeye devam ettiler.
 İnsanlar kendi savaşlarına kendileri gitti
 Keşfedildi bir sürü insan, hayvan ve ağaçlar.
 Lady Eboshi kendi sonunu getirdi
 Mesmevi yeri göğü mehtanlar
 Mafsalada doğayı almadılar
 Orman kendi kendini korudu
 Öldürmekten başka birşey yapmadılar
 Peri gibi gözükün Eboshi aslında kötüydü
 Rakip gördüler doğayı kendilerine
 Savaş savaş bitiremediler
 Şişin gözükün Eboshi'ye saldırdılar.
 Tek tek doğayı fetretmek istediler.
 Uyurken doğaya saldırdılar
 Üçüncü kişi doğayı fetezmeye çalıştılar
 Nurdular ormanın ruhunu öldürmeye çalıştılar
 Yeniz kalmadı kimse
 Zarar insanların ve doğanın oldu

Ruhların Kaçışı Filmine Ait Ders Planı ve Etkinlikler

SINIF	7. Sınıf
UYGULAMA SÜRESİ	40 DK + 40 DK+ 40 DK + 40 DK +40DKd
ÖĞRENME ALANI	Bilişsel Alan
GELİŞTİRİLEN BECERİLER	Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma Dinleme/İzleme : T.7.1.1 , T.7.1.4 , T.7.1.11. , T.7.1.12. , T.7.1.13. , T.7.1.14. Konuşma: T.7.2.2. , T.7.2.4. , T.7.2.5. Okuma: T.7.3.1. , T.7.3.19 , T.7.3.20. , T.7.3.22. , T.7.3.26. , T.7.3.31. Yazma: T.7.4.4. , T.7.4.15 , T.7.4.16. , T.7.4.17. , T.7.4.11.
İLİŞKİLİ ZEKÂ ALANLARI	Dilsel, Görsel, Ritmik, Sosyal, İçsel ve Doğa Zekâsı
ARAÇ GEREÇLER	Akıllı Tahta, Kâğıt, Kalem, Silgi, No Face Maskesi, Duygu Kavanozu
DERSTE KULLANILAN FİLM KÜNYESİ	HayaoMiyazaki /Ruhların Kaçışı , (2001)
ÖĞRENME - ÖĞRETME YAKLAŞIMI	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM Gagne Öğretim Durumları Modeli
ÖĞRETİM STRATEJİSİ	Sunuş Yoluyla Öğretim, Buluş Yoluyla Öğretim
ÖĞRETİM YÖNTEMİ	Anlatım, Tartışma, Problem Çözme
ÖĞRETİM TEKNİĞİ	Beyin Fırtınası, Soru- Cevap, İstasyon
İLKELER	Hayatilik, Yaşama Yakınlık, Güncellik, Öğrenciye Görelik, Etkin Katılım, Açıklık

1. DİKKAT ÇEKME / ÖĞRENME ETKİNLİĞİNE GİRME AŞAMASI:

Öğretmen *Ruhların Kaçışı* animasyon filminin müziğini akıllı tahtadan açar. Öğrencilere “ Sizce tüketmek nedir? İnsan neleri tüketebilir?” sorularını yöneltir. Öğrencilerin yanıtlarını tahtaya rastgele yazan öğretmen tahtada bir fırtınanın çıkmak üzere olduğunu söyler. Çıkan bu fırtınanın tükettiğimizi ifade ettiğimiz şeyleri çevreye saçtığını belirtir. “ Tüketilen şeyler ile doğa şimdi nasıl görünüyor?” sorusuyla öğrencilerin tüketim çılgınlığı ile kirlenen doğayı hazırlıksız konuşma yaparak betimlemelerini ister. Betimlemelerden sonra öğretmen kirlenen doğanın bir hamamda yıkanarak temizlenebileceğini söyler.

2. ÖĞRENENLERİ HEDEFTEN HABERDAR ETME

Yubaba'nın hamamının kirlenen her şeyi temizlediğinden bahseder. Yubaba'nın kim olduğunu öğrenebilmeleri için bu derste *Ruhların Kaçışı* adlı bir animasyon izleyeceklerini belirtir.

3. ÖN KOŞUL ÖĞRENMELERİ HATIRLATMA:

Sınıfta bir yuvarlak oluşturulur. Öğretmen No Face(Yüzsüz) karakterinin maskesini rastgele seçtiği bir öğrenciye takar. Maskeyi takan öğrenciye “ Adını unuttun. Şimdi bize kim olduğunu anlat. Adsız nasıl hissediyorsun?” diye sorar. Öğrenci yanıt verdikten sonra maskeyi çıkarır ve seçtiği bir arkadaşına takar. Öğretmen aynı soruyu tekrarlar. “ Adını unuttun. Kimsin ve ne hissediyorsun?” Birkaç öğrencinin daha maskeyi takmasının ardından öğretmen öğrencilerden gelen dönütleri özetler. İnsanın kim olduğunu bilmesinin yeryüzü ile bir bağ oluşturduğundan ve kim olduğumuzu bilmezsek hiçbir şeye ait hissedemeyeceğimizden bahseder. Hamamında kirlenen doğanın yıkandığı Yubaba neden herkese kim olduğunu unutturuyor beraber izleyelim diyerek animasyon filmini açar.

4. İÇERİĞİ SUNMA / UYGULAMA:

Öğretmen *Ruhların Kaçışı* adlı animasyon filmini akıllı tahtada açar. Öğrencilere dinleme ve izleme kurallarına uyararak filmi izlemelerini ister. İzleme sürecinde öğretmen belirli yerlerde filmi durdurup olayın bundan sonra nasıl gelişeceği ve buraya kadar **filmin hangi mesajları vermek istediği, ne anlatmak istediği ile ilgili sorular**

sorar.Dinleme/İzleme etkinliğinden sonra öğrencilerden verdikleri cevapları verilen etkinlik kâğıdına yazmaları istenir. (Yorumlayıcı Yönerge)

5. ÖĞRENMEYE REHBERLİK ETME:

•Öğretmen sınıfın dört köşesinde dört istasyon oluşturur. Birinci istasyon Chihiro istasyonu, ikinci istasyon Yubaba istasyonu, üçüncü istasyon Haku istasyonu ve dördüncü istasyon ise No – Face istasyonu olur. Öğrencilerden her istasyona gidip eğer filmde o karakteri canlandırsalardı neler hissedeceklerini yazmalarını ister.

(Animasyondaki kahramanlardan biri olmak isteseydin hangisini seçerdin ve neler yapmak isterdin?– Bilişsel Yönerge)

•Öğretmen öğrencilere küçük bloknot kâğıtları dağıtır. *Ruhların Kaçışı*'nı izlemek size ne hissettirdi? sorusunu yöneltir. Masaya üzerinde Duygu Kavanozu yazan bir kavanoz yerleştirir. Öğrencilerden hislerini yazıp kavanoza atmalarını ister.

(Ruhların Kaçışı'nı izlemek sana ne hissettirdi? – Estetik Yönerge)Yazılan duygular benzerleri ile gruplandırılır. Sınıf ile paylaşılır.

•Öğretmen tahtaya filmdeki karakterlerin isimlerini yazar. Ortaya büyük bir eşittir işareti çizer. Kahramanların yaşamlarında kimleri ya da neleri hatırlattığını öğrencilerden yazmalarını ister. **(Bu animasyonun ve kahramanların kendi hayatıyla ya da tanıdığın birisi ile ilgili hatırlattığı şeyler var mı? - Deneyimsel Yönerge)**

6. PERFORMANSI ORTAYA ÇIKARMA:

•Öğretmen öğrencilere herkesin bir hamama sahip olduğunu hayal etmesini ister. Hamama isim vermelerini ve adını önlerindeki kâğıda yazmalarını söyler. Daha sonra hamamlarına yaşadıkları çevredeki nehirler, göller, ormanlar, hayvanlardan kimlerin geldiğini seçmelerini ister. Seçtikleri misafirleri hamama almalarını ve Yubaba gibi onları temizlemelerini ister. “ Misafirin kaç kalıp sabun ile temizlendi? İçinden neler çıktı? ” sorularını yöneltten öğretmen öğrencilerden “ **Metinde yer alan çevre sorunlarına ilişkin düşünceleriniz üzerindeki gerçek hayattaki deneyimlerinizin etkisi nedir?**” sorusunun cevabını almış olur.Daha sonra öğretmen “ Yubaba'nın hamamına gelen doğa nasıldı? Senin hamamın ile benzerlikleri ve farklılıkları ne?”

sorusunu yöneltir. Bu soru ile ‘‘ **Filmde doğa ve çevre nasıl temsil ediliyor? Sizce doğa ve çevre neden bu şekilde temsil ediliyor?** ‘’ sorusuna cevap almış olur.

7- GERİ BİLDİRİM SAĞLAMA / DÖNÜT VERME:

Öğretmen yapılan etkinlikler sonucunda öğrenciye doğru yaptığı çıkarımlar hakkında pekiştirmelerde bulunur. Öğrencide oluşan farkındalığı ve davranışların pekiştirir öğrenmeye olan güdüsünü artırır.

8- DEĞERLENDİRME:

Bu süreçte öğretmen oluşturduğu süreç ve yaptırdığı etkinlikler ışığında öğrencideki farkındalığı değerlendirir. Bunu yaparken de **gözlem formları** ve **görüşme formlarından** yararlanır.

9 – KALICILIĞI VE TRANSFERİ SAĞLAMA:

Öğretmen bir sonraki ders için farklı bir problem durumu / farklı bir animasyon filmi getirerek *Ruhların Kaçış* adlı animasyon filmindeki durumun değişik durumlar içinde tekrar edilmesini ve transfer edilmesini sağlar

1. Ruhların Kaışı Sana ne anlatmak istiyor? Kalın.

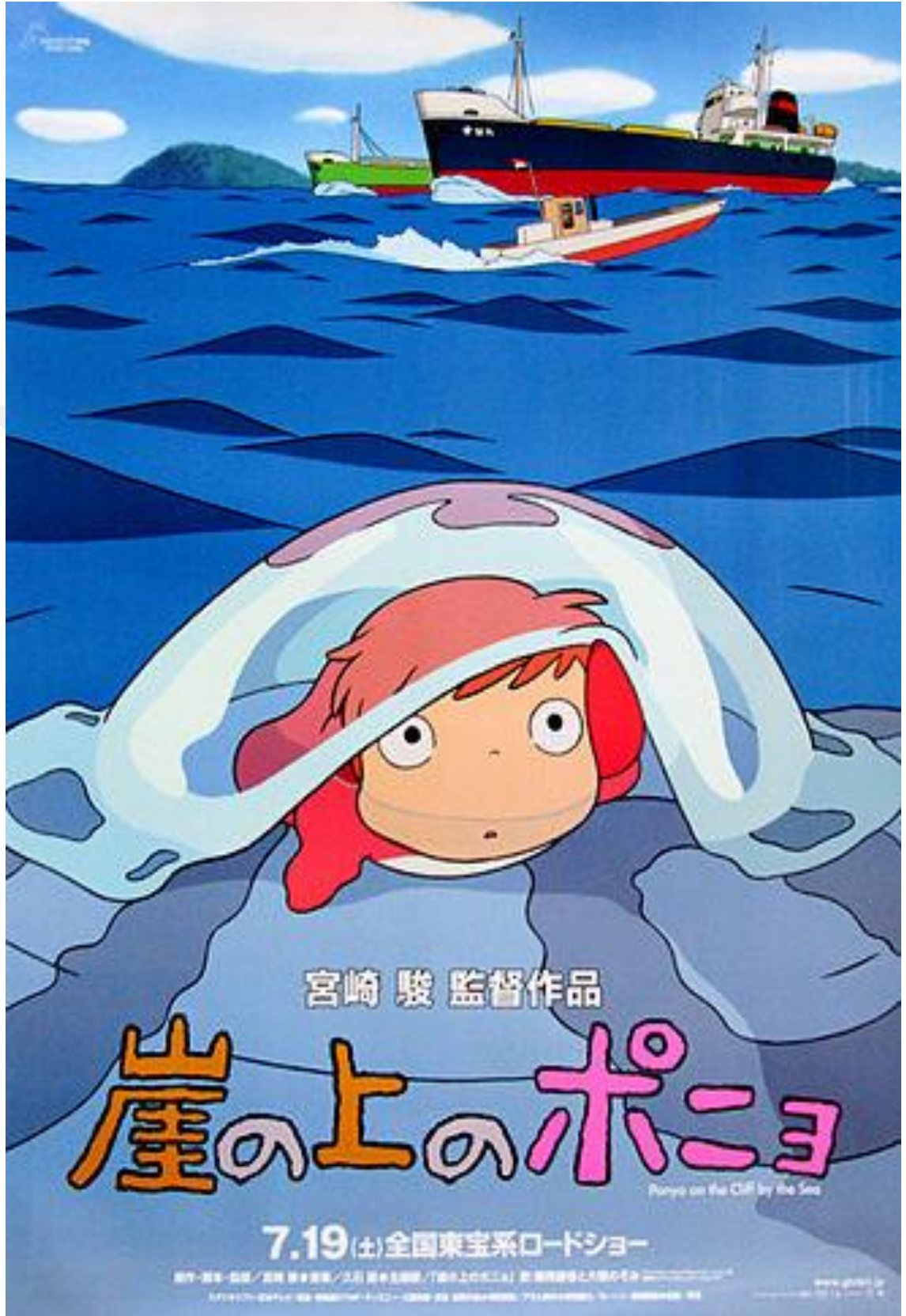
Alında bence biz dogayı kirletmemeliyiz. Bence bu filmde bir hata var ki nehiri kirletmişler ve içindeki canlılarda zarar görmüş. Mesela nehir tarafı nehiri kirlettikleri için o da çok kirli olmuştu. Senin anne ve babası çok aa güzel olduğu için domuzda dönüşmüşlerdi. Yani biz hep iyilerden olmalıyız. Mesela Sen çok iyi birisi olduğu için onun karşısına hep iyi insanlar çıkıyo. Ve gerçektende aa güzel olmak hiç güzel birşey değil. Yüzsüz bir sürü altın çıkarıyordu ordaki insanlar hepsini alıyorlar ama hata yaptılar ihtiyaçları kadar almamalıydılar. Yüzsüz Sen'e altın verirken Sen almadı. Çünkü ihtiyacı yoktu. Yani ne olursa olsun ama aa güzel olmamalıyız.

EK-6. Uygulamada İzletilen Film Afişleri

Şekil 1. Komşum Totoro Film Afışı

Şekil 2. Deniz Kızı Ponyo Film Afışı

Şekil 3. Prenses Mononoke Film Afışı

Şekil 4. Ruhların Kaçışı Film Afişi

EK-7. Uygulama Fotoğrafları

